

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΕΝΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2016-2017

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Παρασκευής Χρήστου Καραγιάννη
Α.Μ.: 7340010816007

Η ενέργεια της παρεμβάσεως στην πολιτική δίκη (84 ΚΠολΔ)

Επιβλέπων:

Νικόλαος Κατηφόρης

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2017

Copyright © [Παρασκευή Καραγιάννη, 2017]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. Εισαγωγή.....	5
II. Η ενέργεια της παρέμβασης και ο σκοπός της	8
i. Η έννοια της ενέργειας της παρέμβασης ως συνέπεια της αρχικής δίκης	8
ii. Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από τις κύριες αλλά και τις παρεπόμενες συνέπειες της δικαστικής απόφασης	8
α) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από το δεδουλευμένο	9
β) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από την εκτελεστότητα	11
γ) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από τη διαπλαστική ενέργεια	11
δ) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από το δεδουλευμένο στις ενστάσεις	12
ε) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από την τριτενέργεια του δεδουλευμένου	13
iii. Σκοπός της ενέργειας της παρέμβασης	15
III. Πεδίο εφαρμογής του άρθρου 84 ΚΠολΔ.....	19
i. Αναφορικά με την αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση.....	19
ii. Αναφορικά με τον αδρανήσαντα λήπτη της ανακοίνωσης	22
iii. Ανάγκη για συσταλτική ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 84 ΚΠολΔ	25
IV. Προϋποθέσεις της ενέργειας της παρέμβασης.....	27
i. Η διεξαγωγή της πρώτης δίκης.....	27
α) Δίκη ασφαλιστικών μέτρων	27
β) Δίκη εκουσίας δικαιοδοσίας	29
ii. Έκδοση τελεσίδικης απόφασης στη δίκη στην οποία ασκήθηκε η πρόσθετη παρέμβαση ...	30
iii. Παραδεκτή άσκηση πρόσθετης παρέμβασης υπέρ ενός των διαδίκων της πρώτης δίκης...33	
iv. Διεξαγωγή δεύτερης δίκης με διαδίκους τον υπέρ ου η παρέμβαση διάδικο και τον προσθέτως παρεμβαίνοντα	38
V. Υποκειμενικά και αντικειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης	40
i. Υποκειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης.....	40
α) Μονομερής δεσμευτική ενέργεια της παρέμβασης	40
β) Ενέργεια της παρέμβασης έναντι των αρχικών διαδίκων και έναντι τρίτων.....	41
ii. Αντικειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης	43
VI. Η έκταση της δέσμευσης του προσθέτως παρεμβαίνοντος	46
i. Η λειτουργία της ενέργειας της παρέμβασης στα πλαίσια μεταγενέστερης δίκης.....	46
ii. Ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης	50
α) Ο σκοπός, η λειτουργία και το βάρος επίκλησης και απόδειξης της ένστασης.....	50
β) Προϋποθέσεις της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης	52

VII. Η ενέργεια της παρέμβασης στις δίκες περί την εκτέλεση.....	56
VIII. Η ενέργεια της παρέμβασης στο δικονομικό διεθνές δίκαιο.....	58
IX. Επίλογος – Συμπεράσματα	60
X. Βιβλιογραφία.....	63
i. Αυτοτελή έργα.....	63
ii. Αρθρογραφία.....	64
iii. Γνωμοδοτήσεις.....	65
iv. Παρατηρήσεις σε δικαστικές αποφάσεις.....	66
v. Νομολογία	66
vi. Διαδικτυακή βάση νομικών δεδομένων «ΝΟΜΟΣ».....	68

I. Εισαγωγή

Πρόσθετη παρέμβαση είναι ο θεσμός εκείνος ο οποίος προβλέπει τη δυνατότητα ενός τρίτου ατόμου να παρέμβει στη δίκη η οποία έχει ήδη ανοίξει μεταξύ άλλων προσώπων. Σε αντίθεση με την κύρια παρέμβαση, με την οποία επιδιώκεται αυτοτελής αξίωση ή ζητείται η αναγνώριση δικαιώματος, στην πρόσθετη παρέμβαση ο προσθέτως παρεμβαίνων προσέρχεται στη δίκη για να υποστηρίξει τα αιτήματα ενός εκ των αρχικών διαδίκων.¹ Η πρόσθετη παρέμβαση λοιπόν είναι μια παρεμπίπτουσα αγωγή με την οποία δεν διευρύνονται τα υποκειμενικά όρια της εκκρεμούς δίκης και ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν προσλαμβάνει την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου, εκτός αν ανέλαβε τη δίκη σύμφωνα με το άρθρο 85 ΚΠολΔ.^{2 3}

Η πρόσθετη παρέμβαση περαιτέρω διακρίνεται σε απλή και αυτοτελή. Όταν το έννομο συμφέρον για άσκηση παρέμβασης θεμελιώνεται στις σχέσεις του παρεμβαίνοντος με τον υπέρ ου η παρέμβαση πρόκειται για απλή πρόσθετη παρέμβαση, ενώ όταν το έννομο συμφέρον εντοπίζεται στις σχέσεις του τρίτου προς τον αντίδικο του, πρόκειται για αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση.⁴

Στην αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση ο προσθέτως παρεμβαίνων καταλαμβάνεται από τις κύριες συνέπειες της απόφασης που θα εκδοθεί μεταξύ των αρχικών διαδίκων (83 ΚΠολΔ), εμφανιζόμενος λοιπόν με διπλό ρόλο: αφενός του βοηθού διαδίκου υπέρ του οποίου παρεμβαίνει και αφετέρου με εξουσίες αναγκαίου ομοδίκου για το λόγο ότι τα αποτελέσματα της απόφασης θίγουν άμεσα τη νομική του θέση.⁵ Η διάταξη του άρθρου 83 ΚΠολΔ επιτάσσει την εφαρμογή των διατάξεων της ομοδικίας (76-78 ΚΠολΔ) σε περίπτωση αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης, χωρίς ωστόσο να καθιστά αυτόν αναγκαίο ομόδικο.⁶ Αντίθετα, ο απλώς προσθέτως παρεμβαίνων δεν καταλαμβάνεται από τις κύριες συνέπειες της απόφασης που θα εκδοθεί, παρά μόνο από τις αντανakλαστικές. Η δέσμευσή του από την απόφαση περιορίζεται αποκλειστικά στις σχέσεις με τον υπέρ ου η παρέμβαση και δεν εκτείνεται στις σχέσεις με τον αντίδικο.⁷

Μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση δεν υφίσταται αντιδικία, τουλάχιστον στην αρχική δίκη που έχει ανοίξει και στην οποία παρεμβαίνει ο προσθέτως

¹ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 181.

² Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), Ερμηνεία Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2000, σελ. 185.

³ Βλ. ΕφΠειρ 811/1995, Δ 1996, σελ. 402, ΕφΑθ 5361/1993, Δ 1994, σελ. 733.

⁴ Βλ. Σ. Ν. Κουσουλή, Μορφές παρέμβασης στον ΚΠολΔ (συμβολή στην διερεύνηση μιας νέας κατηγορίας αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης), Δ 1987, σελ. 296.

⁵ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 187.

⁶ Βλ. Γ. Γ. Μητσόπουλο, Μελέται γενικής θεωρίας δικαίου και αστικού δικονομικού δικαίου II, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1997, σελ. 234.

⁷ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, Γνωμοδότηση, ΠολΔ 325 – Δεδικασμένο στις σχέσεις διαδίκου με εκείνον που έχει ασκήσει απλή πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του αντιδίκου του, Δ 1979, σελ. 538.

παρεμβαίνων. Ο προσθέτως παρεμβαίνων έχει παρέμβει στη δίκη με σκοπό να υποστηρίξει τα δικονομικά αιτήματα του υπέρ ου η παρέμβαση. Ειδικότερα, ο απλώς προσθέτως παρεμβαίνων, όπως διαγράφεται και από το άρθρο 82 ΚΠολΔ, έχει τη δυνατότητα να προβεί σε διαδικαστικές πράξεις μόνο προς το συμφέρον του υπέρ ου η παρέμβαση, ενώ το κύρος αυτών εξαρτάται ρητά από την αντίθεση ή μη του κυρίου διαδίκου σε αυτές.^{8 9}

Η σημαντικότερη συνέπεια της πρόσθετης παρέμβασης εκδηλώνεται σε περίπτωση μελλοντικής δίκης μεταξύ του υπέρ ου η παρέμβαση και του προσθέτως παρεμβαίνοντος. Ο απλώς προσθέτως παρεμβαίνων, δεδομένου ότι δεν δεσμεύεται από τις κύριες συνέπειες της απόφασης που θα εκδοθεί μεταξύ των αρχικών διαδίκων και ειδικότερα από το δεδικασμένο, μπορεί σε μεταγενέστερη δίκη που ενδεχομένως να ανοίξει μεταξύ αυτού και του υπέρ ου η παρέμβαση, να αμφισβητήσει την ορθότητα της απόφασης που εκδόθηκε.¹⁰ Τη λύση στο ζήτημα αυτό μας δίνει το άρθρο 84 ΚΠολΔ, το οποίο προβλέπει την ενέργεια της παρέμβασης, υιοθετώντας το πρότυπο της § 68 του Γερμανικού ΚΠολΔ. Στην καθιέρωση της συγκεκριμένης ρύθμισης σημαντικό ρόλο έπαιξε ο Γεώργιος Ράμμος, ο οποίος έθεσε ως βάση την αρχή ότι «Το διά της αποφάσεως ταύτης (της εκδοθείσας κατά την άσκησης της προσθέτου παρεμβάσεως) λυθέν ζήτημα δεν δύναται να εξετασθή εκ νέου εν μεταγενεστέρα δίκη μεταξύ των ρηθέντων προσώπων, δηλαδή του υπέρ ου η παρέμβασις διαδίκου και του προσθέτως παρεμβάντος».¹¹

Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν από τη συμβολή αυτή του Γεωργίου Ράμμου και υπό την ισχύ της Πολιτικής Δικονομίας του 1835, η παρέμβαση ρυθμιζόταν πολύ συνοπτικά, χωρίς να διευκρινίζεται η διαδικαστική θέση του προσθέτως παρεμβαίνοντος έναντι των κυρίων διαδίκων ή η ενέργεια της παρέμβασης. Με τη συμβολή του Γεωργίου Ράμμου τόσο θεωρία όσο και νομολογία δέχτηκαν ότι μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και κυρίων διαδίκων υπάρχει νομικός δεσμός, και συγκεκριμένα επέκταση του δεδικασμένου της απόφασης.¹² Η επέκταση του δεδικασμένου και στον προσθέτως παρεμβαίνοντα έγινε δεκτή για το λόγο ότι με την παρέμβασή του ο παρεμβαίνων δεν είναι πλέον τρίτος, αλλά πρόσθετος διάδικος και έτσι δεν έχει το δικαίωμα να ασκήσει τριτανακοπή και να προβάλλει ότι δεν δεσμεύεται από το δεδικασμένο της απόφασης. Στην ουσία όμως, αν και η ερμηνευτική εκδοχή έκανε λόγο για δεδικασμένο, ουσιαστικά κατέληγε στην παραδοχή της ενέργειας της παρέμβασης. Αυτό γίνεται φανερό από το γεγονός ότι υπήρχε ρητή αναφορά στην ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, καθώς και από το ότι η απόφαση δεν αποτελούσε δεδικασμένο για τον προσθέτως παρεμβαίνοντα όταν η παρέμβαση απορριπτόταν ως απαράδεκτη, λόγω έλλειψης εννόμου

⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, Η ενέργεια της παρέμβασης κατά τον ΚΠολΔ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2010, σελ. 24.

⁹ Βλ. ΕφΑθ 8740/1990, ΕλλΔνη 1994, σελ. 134, ΑΠ 1525/2006, ΧρΙΔ 2007, σελ. 437.

¹⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 21.

¹¹ Βλ. Γ. Ράμμο, Περί προσθέτου παρεμβάσεως, 1932, σελ. 193.

¹² Βλ. Γ. Ράμμο, ό.π., σελ. 100,121,190.

συμφέροντος ή σε περίπτωση παραίτησης από αυτήν από τον προσθέτως παρεμβαίνοντα.¹³ Η ενέργεια της παρέμβασης ρυθμίστηκε στη συνέχεια κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ΚΠολΔ, και συγκεκριμένα στο άρθρο 84 ΚΠολΔ, καθώς κάτι τέτοιο κρίθηκε αναγκαίο¹⁴, αφού ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν αποτελεί κύριο διάδικο στη δίκη, αλλά παρένθετο πρόσωπο που δεν επιτρέπεται να προκαλέσει βλάβη στους κυρίους διαδίκους.

Αν και η καθιέρωση της ενέργειας της παρέμβασης, μέσω του άρθρου 84 ΚΠολΔ, έχει μεγάλη πρακτική σημασία και λογική αναγκαιότητα, δεν έχει εφαρμοστεί ιδιαίτερα από τη νομολογία. Το άρθρο αυτό θεσπίζει όρια στη δράση του απλώς προσθέτως παρεμβαίνοντος σε περίπτωση ανοιγείσας μελλοντικής δίκης, βοηθώντας συνάμα στην οικονομία της δίκης και στην αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων. Ο χαρακτήρας του είναι διττός: αφενός στο α' εδάφιο θέτει όρια στους ισχυρισμούς τους οποίους μπορεί να προτείνει ο προσθέτως παρεμβαίνων σε περίπτωση μεταγενέστερης δίκης μεταξύ αυτού και του υπέρ ου η παρέμβαση, και αφετέρου στο β' εδάφιο προβλέπει τη δυνατότητα απαλλαγής του προσθέτως παρεμβαίνοντος από την ενέργεια της παρέμβασης.¹⁵

Ως προς το χαρακτήρα του άρθρου 84 ΚΠολΔ έχουν διατυπωθεί δύο ερμηνευτικές εκδοχές, όπως και για την αντίστοιχη διάταξη του Γερμανικού ΚΠολΔ, δηλαδή την § 68. Υπό την κρατούσα ερμηνευτική εκδοχή, το εδάφιο α' του άρθρου 84 ΚΠολΔ θέτει ένα κανόνα, ο οποίος είναι η ενέργεια της παρέμβασης, ενώ περαιτέρω το εδάφιο β' θεσπίζει έναν εξαιρετικό κανόνα, προβλέποντας υπό ποιες ειδικότερες προϋποθέσεις ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν δεσμεύεται από την ενέργεια της παρέμβασης.¹⁶ Αντίθετα, η δεύτερη ερμηνευτική εκδοχή εκλαμβάνει το διττό χαρακτήρα του άρθρου 84 ΚΠολΔ ως δύο εκφάνσεις της ίδιας ενέργειας, θεωρώντας ότι κατά αυτόν τρόπο δίνεται ένας συνδυαστικός εννοιολογικός προσδιορισμός της ενέργειας της παρέμβασης.¹⁷ Η πρώτη ερμηνευτική εκδοχή μας οδηγεί στο περαιτέρω συμπέρασμα πως σε περίπτωση αμφιβολίας για τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων του εδαφίου β' πρέπει να υιοθετείται η ερμηνεία υπέρ του κανόνα.¹⁸

¹³ Βλ. Γ. Ράμμο, *ό.π.*, σελ. 192-195.

¹⁴ Βλ. ΣχΚΠολΔ I, σελ. 333.

¹⁵ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 25, 35.

¹⁶ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *Η πολιτική δίκη σε κίνηση*, Πα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 109, Κ. Ε. Μπέη, *Γενικά Αρχαί και κατ' άρθρον ερμηνεία*, Ια', Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήναι, 1973, σελ. 457, Δ. Γ. Κονδύλη, *Το δεδικασμένο κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2007, σελ. 273.

¹⁷ Βλ. Ziegert K., *Die Interventionswirkung*, 2003, σελ. 60, κατά παραπομπή του Π. Σ. Γιαννόπουλου, *ό.π.*, υποσημείωση 62, (2010), σελ. 36.

¹⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 35-37.

II. Η ενέργεια της παρέμβασης και ο σκοπός της

i. Η έννοια της ενέργειας της παρέμβασης ως συνέπεια της αρχικής δίκης

Η ενέργεια της παρέμβασης, όπως αυτή ρητά προβλέπεται από το άρθρο 84 ΚΠολΔ, αποτελεί συνέπεια της ενέργειας της απόφασης. Ο τρίτος από τη στιγμή που άσκησε απλή πρόσθετη παρέμβαση έπαψε να είναι τρίτος για τη δίκη που άνοιξε μεταξύ των αρχικών διαδίκων και δεσμεύεται από την απόφαση που θα εκδοθεί μεταξύ αυτών. Η δέσμευσή του αυτή περιορίζεται αποκλειστικά στις σχέσεις με τον υπέρ ου η παρέμβαση και δεν επεκτείνεται στις σχέσεις με τον αντίδικο.¹⁹ Η ενέργεια συνεπώς της παρέμβασης, που καθιερώνεται με το άρθρο 84 ΚΠολΔ, αποτελεί δέσμευση του προσθέτως παρεμβαίνοντος ως προς τους ισχυρισμούς τους οποίους μπορεί να προβάλλει σε μεταγενέστερη δίκη, αφού σκοπός αυτής είναι να μην αμφισβητηθεί η κρίση του δικαστηρίου επί της αρχικής διαφοράς όπως αυτή τέθηκε ενώπιον του. Στον απλώς προσθέτως παρεμβαίνοντα δίνεται η δυνατότητα να απαλλαγεί από τη δέσμευση αυτή προβάλλοντας την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, όπως αυτή προβλέπεται στο εδάφιο β' του άρθρου 84 ΚΠολΔ.²⁰

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό, πως η ενέργεια της παρέμβασης που εξαρτάται από την έκδοση της απόφασης, αποτελεί δικονομική συνέπεια αυτής και χωρίς αυτή καμία απαγόρευση δεν υφίσταται. Αυτονόητο βέβαια είναι πως ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης προϋποθέτει και παραδεκτή άσκησή της.²¹

ii. Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από τις κύριες αλλά και τις παρεπόμενες συνέπειες της δικαστικής απόφασης

Η έκδοση της δικαστικής απόφασης επιφέρει τόσο κύριες όσο και παρεπόμενες συνέπειες. Τις κύριες συνέπειες της δικαστικής απόφασης αποτελούν το δεδικασμένο, η εκτελεστικότητα και η διαπλαστική ενέργεια. Η ενέργεια της παρέμβασης, ως δικονομική συνέπεια της απόφασης, αν και προσιδιάζει προς τις κύριες συνέπειες της απόφασης, θα πρέπει να διακριθεί από αυτές. Η ενέργεια της παρέμβασης, αν και εξαρτά την ενέργειά της από την έκδοση της απόφασης, η οποία και οριοθετεί την ενέργεια της παρέμβασης, εντούτοις δεν συμπίπτει με καμία από τις κύριες συνέπειες της δικαστικής απόφασης και για αυτό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως τέτοια.²²

¹⁹ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1979), σελ. 539.

²⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 40.

²¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 40.

²² Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 41-42.

Από την άλλη πλευρά η ενέργεια της παρέμβασης θα πρέπει να διακριθεί και από τις παρεπόμενες συνέπειες των δικαστικών αποφάσεων. Οι παρεπόμενες συνέπειες των δικαστικών αποφάσεων δεν επέρχονται ως άμεσο αποτέλεσμα της δικαστικής απόφασης και δεν στηρίζονται στη δεσμευτικότητα της απόφασης αυτής. Έχουν εξωδικονομικό χαρακτήρα και συνδέονται με τη συγκεκριμένη απόφαση ως ιστορικό συμβάν και όχι ως δεσμευτική διαδικαστική πράξη. Το γεγονός της έκδοσης της απόφασης είναι η αφορμή για την ενεργοποίηση των παρεπόμενων συνεπειών.²³ Χαρακτηριστικά παραδείγματα παρεπόμενων συνεπειών αποτελούν η επιμήκυνση του χρόνου παραγραφής, καθώς και η δημιουργία τίτλου για την απόκτηση υποθήκης.²⁴ Η ενέργεια της παρέμβασης αναπτύσσεται, όπως και οι παρεπόμενες συνέπειες, στις σχέσεις μεταξύ ενός κυρίου διαδίκου και ενός τρίτου προσώπου, ωστόσο η ενέργεια της παρέμβασης αποτελεί άμεσο αποτέλεσμα της απόφασης και οριοθετείται από αυτήν.²⁵ Πιο συγκεκριμένα:

α) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από το δεδिकाσμένο

Αρχικά, πρέπει να αναφερθεί ότι η ενέργεια της παρέμβασης παρουσιάζει κάποιες ομοιότητες με το δεδिकाσμένο. Ειδικότερα, και οι δύο συνέπειες της δικαστικής απόφασης έχουν ως αποτέλεσμα την έκπτωση από τη δυνατότητα εναντίωσης κατά της ορθότητας της δικαστικής απόφασης. Επιπλέον, και οι δύο παράγονται μόνο από τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις και λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως.²⁶ Οι διαφορές ωστόσο που υπάρχουν μεταξύ τους είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Το δεδिकाσμένο αποτελεί κύρια συνέπεια της δικαστικής απόφασης. Προϋποθέτει την ύπαρξη κυρίων διαδίκων που βρίσκονται σε αντιδικία,²⁷ έναντι των οποίων και ισχύει, και δεσμεύει το δικαστή μελλοντικής δίκης ως προς την ορθότητα της απόφασης, αφού έχει θετική εκδήλωση.²⁸ Με το δεδिकाσμένο δεν δημιουργούνται νέα δικαιώματα ή νέες υποχρεώσεις, αλλά απλώς εξειδικεύονται τα ήδη υπάρχοντα με τον αφηρημένο κανόνα δικαίου, ο οποίος πλέον τρέπεται σε ατομικό δέον επηρεάζοντας την έννομη σφαίρα των διαδίκων, αφού ισχύει για αυτούς ατομικά και με συγκεκριμένο περιεχόμενο.²⁹ Το δεδिकाσμένο παράγει αμάχητο τεκμήριο σωστής διάγνωσης³⁰, ενώ η δέσμευση την οποία παράγει προέρχεται μόνο από το αποτέλεσμα

²³ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, Πολιτική Δικονομία Γενικό Μέρος II, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2006, σελ. 853.

²⁴ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 655.

²⁵ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 41-43.

²⁶ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, *ό.π.*, (1973), σελ. 456.

²⁷ Βλ. ΑΠ 1025/1993, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι δεδिकाσμένο παράγεται μεταξύ των αντιδίκων.

²⁸ Βλ. Σ. Γ. Σταματόπουλο, Αντικειμενικά όρια και ειδικότερα ζητήματα του δεδिकाσμένου, Δ 1988, σελ. 249.

²⁹ Βλ. Σ. Ν. Κουσουλή, Φύση και υποκειμενικά όρια του δεδिकाσμένου, Δ 1988, σελ. 185.

³⁰ Βλ. Σ. Γ. Σταματόπουλο, *ό.π.*, (1988), σελ. 250.

της απόφασης, δηλαδή από το διατακτικό.³¹ Επιπλέον, για την ανάπτυξη του το δεδικασμένο προϋποθέτει ταυτότητα των διαδίκων, ιστορικής και νομικής αιτίας, όπως προβλέπει το άρθρο 324 ΚΠολΔ, θωρακίζεται μέσω του θεσμού της εκκρεμοδικίας που προστατεύει από την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων και έχει ευρεία υποκειμενικά όρια, αφού εκτείνεται σε ένα κύκλο προσώπων, όπως προβλέπουν τα άρθρα 325-329 ΚΠολΔ.³²

Αντίθετα, η ενέργεια της παρέμβασης δεν προϋποθέτει αντιδικία, αφού σε δίκη που έχει ανοίξει μεταξύ άλλων παρεμβαίνει ένα τρίτο πρόσωπο με σκοπό να υποστηρίξει τα αιτήματα ενός εκ των αρχικών διαδίκων, και αναπτύσσει την ισχύ της μεταξύ παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση.³³ Η ισχύς της καταλαμβάνει τις πραγματικές και νομικές διαπιστώσεις της πρώτης δίκης³⁴ και το δικαστήριο που θα επιληφθεί μεταγενέστερα τη διαφορά μεταξύ υπέρ ου και προσθέτως παρεμβαίνοντος οφείλει να θέσει ως βάση της απόφασής του τις διαπιστώσεις αυτές.³⁵ Επιπροσθέτως, η ενέργεια της παρέμβασης είναι δυνατόν να ανατραπεί με την προβολή της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης και έχει στενότερα υποκειμενικά όρια σε σχέση με το δεδικασμένο, αφού δεσμεύει μόνο εκείνον που άσκησε την πρόσθετη παρέμβαση και τους διαδόχους του.³⁶ Τέλος, να τονιστεί πως η ενέργεια της παρέμβασης δεν έχει ως συνέπεια την εκκρεμοδικία³⁷ και επομένως δεν υπάρχει ανάλογη ρύθμιση με αυτή του δεδικασμένου για την αποφυγή αντιφατικών αποφάσεων.³⁸

Για την καλύτερη κατανόηση των δύο αυτών διαφορετικών εννοιών δίνεται κατωτέρω ένα παράδειγμα, το οποίο έχει ληφθεί από την RGZ 77.360:

Ένας πεζός περπατώντας στο πεζοδρόμιο γλιστράει εξαιτίας του χιονιού που υπάρχει σε αυτό και τραυματίζεται. Στην συνέχεια ασκεί αγωγή κατά του παρόδιου ιδιοκτήτη προκειμένου να καταδικαστεί αυτός να του καταβάλει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη, αφού, σύμφωνα με τον ενάγοντα, ο παρόδιος ιδιοκτήτης είναι υποχρεωμένος να καθαρίζει το πεζοδρόμιο από το χιόνι και δεν το έπραξε. Ο ενάγων ανακοινώνει τη δίκη στο Δήμο και ο Δήμος παρεμβαίνει υπέρ αυτού. Το δικαστήριο δέχεται τον ισχυρισμό του εναγόμενου και απορρίπτει την αγωγή, αφού δέχεται ότι υπεύθυνος για τον καθαρισμό των πεζοδρομίων είναι ο Δήμος. Σε μεταγενέστερη δίκη μεταξύ του Δήμου και του τραυματισθέντος πεζού, ο Δήμος δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι η σχετική ευθύνη βαρύνει τον παρόδιο ιδιοκτήτη, διότι κάτι τέτοιο έρχεται σε αντίθεση με τη

³¹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ενέργεια της παρεμβάσεως εις τον ισχύοντα ΚΠολΔ, Δ 1975, σελ. 15.

³² Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 43-46.

³³ Βλ. Σ. Γ. Σταματόπουλο, ό.π., (1988), σελ. 249-250.

³⁴ Βλ. Σ. Γ. Σταματόπουλο, ό.π., (1988), σελ. 248.

³⁵ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 17.

³⁶ Βλ. Σ. Γ. Σταματόπουλο, ό.π., (1988), σελ. 250.

³⁷ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 184, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 444, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 191.

³⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 45.

νομική κρίση της απόφασης, τη μη αμφισβήτηση της οποίας επιτάσσει η ενέργεια της παρέμβασης.

Στο συγκεκριμένο παράδειγμα, το έννομο συμφέρον έγκειται στην κατά ορισμένο τρόπο επίλυση του ζητήματος, δεν είναι όμως απόλυτα ξεκάθαρο αν υπάρχει έννομο συμφέρον προς άσκηση πρόσθετης παρέμβασης, αφού κατά τον ΚΠολΔ είναι απαγορευμένη η επικουρική εναγωγή. Αν γίνει δεκτό ότι παραδεκτά ασκείται πρόσθετη παρέμβαση, το δεδικασμένο καταλαμβάνει την έννομη συνέπεια, ενώ η πρόσθετη παρέμβαση καταλαμβάνει όλες τις νομικές και πραγματικές διαπιστώσεις της απόφασης. Στη μεταγενέστερη δίκη ο Δήμος λοιπόν δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι τη συγκεκριμένη ευθύνη έχει ο παρόδιος ιδιοκτήτης, αφού δεσμεύεται από την ενέργεια της παρέμβασης, μπορεί όμως να ισχυριστεί ότι την έχει το Κράτος, αφού η κρίση του αρχικού δικαστηρίου, ότι η σχετική ευθύνη βαρύνει το Δήμο, είναι πλεοναστική και επομένως μη δεσμευτική, αφού δεν αναφέρεται στο αντικείμενο της δίκης.³⁹

β) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από την εκτελεστότητα

Η εκτελεστότητα, η οποία αποτελεί γνώρισμα μόνο των καταψηφιστικών αποφάσεων, αποτελεί κύρια συνέπεια της δικαστικής απόφασης και προβλέπει τη δυνατότητα του δικαιούχου να πραγματοποιήσει την αξίωσή του με τη μεσολάβηση των αρμοδίων κρατικών οργάνων και τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης.⁴⁰ Αντίθετα, η ενέργεια της παρέμβασης, η οποία αναπτύσσεται στις σχέσεις υπέρ ου και προσθέτως παρεμβαίνοντος, δεν δίνει τέτοια δυνατότητα στον υπέρ ου η παρέμβαση και αποτελεί γνώρισμα όχι μόνο των καταψηφιστικών, αλλά και των αναγνωριστικών και διαπλαστικών αποφάσεων, αφού το άρθρο 84 ΚΠολΔ δεν διακρίνει.⁴¹

γ) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από τη διαπλαστική ενέργεια

Διαφοροποίηση της ενέργεια της παρέμβασης υπάρχει και ως προς τη διαπλαστική ενέργεια της απόφασης. Η έκδοση της διαπλαστικής απόφασης ενεργεί τόσο ουσιαστικά όσο και δικονομικά. Αφενός ουσιαστικά αφού με τη διαπλαστική απόφαση επέρχεται η διάπλαση μιας έννομης σχέσης, δηλαδή σύσταση κατάργηση ή μεταβολή αυτής και η οποία ισχύει έναντι όλων⁴² και αφετέρου δικονομικά τόσο διότι ο δικαστής μεταγενέστερης δίκης δεσμεύεται από την προκληθείσα διάπλαση όσο και λόγω του δεδικασμένου που δημιουργείται ως προς το

³⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 202-203, Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 270-272.

⁴⁰ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 653.

⁴¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 47-48.

⁴² Βλ. ΑΠ 36/1987, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

κριθέν δικαίωμα.⁴³ Πιο αναλυτικά, με την δημοσίευση μιας διαπλαστικής απόφασης συντελείται η μεταβολή μιας έννομης σχέσης, δημιουργείται μια νομική κατάσταση και αυτή η νομική μεταβολή θα πρέπει να αναγνωρισθεί από καθέναν.⁴⁴ Επιπλέον, μια διαπλαστική απόφαση παράγει δεδικασμένο ως προς τη συνδρομή του λόγου δικαστικής διάπλασης που αποτέλεσε το αντικείμενο της δίκης, κρίθηκε δηλαδή με την απόφαση ότι πράγματι υπήρχε το δικαίωμα του οποίου ζητήθηκε η διάπλαση.⁴⁵

Αντίθετα με τη διαπλαστική ενέργεια ως συνέπεια της απόφασης, η ενέργεια της παρέμβασης, ενεργώντας μόνο δικονομικά, αναπτύσσεται μόνο μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση, προϋποθέτοντας μεταγενέστερη μεταξύ τους δίκης και για αυτό το λόγο δεν μπορεί να αναχθεί σε δικαιογόνο περιστατικό, αφού δεν συστήνει, καταργεί ή μεταβάλλει η ίδια ορισμένη έννομη σχέση.⁴⁶

Δεδομένου ότι η αρχική δίκη θα αφορά τη διάγνωση διαπλαστικού δικαιώματος, η ενέργεια της παρέμβασης θα αναπτύσσει την ισχύ της μόνο όσο αφορά το προδικαστικό αντικείμενο της διαπλαστικής δίκης, αναφορικά δηλαδή με το αν υπήρχε ο λόγος για τη δικαστική διάπλαση και στο μέτρο που αυτό εμπίπτει στα αντικειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης, αφού η ενέργεια της παρέμβασης καταλαμβάνει και τις πραγματικές και νομικές παραδοχές της απόφασης και κατά αυτόν τον τρόπο είναι ευρύτερη της διαπλαστικής ενέργειας.⁴⁷

δ) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από το δεδικασμένο στις ενστάσεις

Όπως αναλύθηκε και ανωτέρω, η ενέργεια του δεδικασμένου καλύπτει και τις προκείμενες προτάσεις που αφορούν το έννομο αποτέλεσμα. Η επέκταση του δεδικασμένου στις ενστάσεις κατοχυρώνει το τελικό αποτέλεσμα της δίκης έναντι των κινδύνων υπονομεύσεώς της. Έτσι λοιπόν ο ΚΠολΔ θωράκισε τη δεσμευτική ισχύ της δικαιοδοτικής κρίσης επεκτείνοντας το δεδικασμένο και σε όλες τις ενστάσεις που προτάθηκαν και από τις ενστάσεις που δεν

⁴³ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ΕλλΔνη 1987, σελ. 1186.

⁴⁴ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (1987), σελ. 1187.

⁴⁵ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 654.

⁴⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 48-51, Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2006), σελ. 857, σύμφωνα με τον οποίο η ενέργεια της παρέμβασης δεν μπορεί να αναπτύξει δικαιογόνο δράση και υπό το πρίσμα των κύριων χαρακτηριστικών των αντανεκλαστικών ενεργειών της δικαστικής απόφασης. Η έκδοση απόφασης με ορισμένο περιεχόμενο αποτελεί μια από τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή ενός κανόνα ουσιαστικού δικαίου που απαγγέλει την αντανεκλαστική συνέπεια. Για την ανάπτυξη επομένως της δικαιογόνου δράσης της ενέργειας της παρέμβασης, απαιτείται και η συνδρομή των υπόλοιπων στοιχείων της νομοτυπικής μορφής του κρίσιμου κανόνα ουσιαστικού δικαίου.

⁴⁷ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2006), σελ. 846, του ίδιου, Τα υποκειμενικά όρια των ενεργειών των διαπλαστικών αποφάσεων, Δ 1983, σελ. 352, Κ. Ε. Μπέη, Η έννοια, λειτουργία και φύσις της δικαστικής απόφασης, Τιμητικός Τόμος Μιχελάκη, 1973, σελ. 209, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 48, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 50-51.

προτάθηκαν, σε εκείνες που δεν στηρίζονται σε αυτοτελές αγώγιμο δικαίωμα.⁴⁸ Γίνεται συνεπώς αντιληπτό, πως τόσο η ενέργεια της παρέμβασης, όσο και το δεδικασμένο των ενστάσεων, έχουν ως αποτέλεσμα την έκπτωση των προσώπων από τη δυνατότητα να προβάλλουν ισχυρισμούς στη μεταγενέστερη δίκη.

Μεταξύ τους ωστόσο υπάρχουν ισχυρές διαφορές που τις καθιστούν διαφορετικές. Όσο αφορά το δεδικασμένο των ενστάσεων, το οποίο κατοχυρώνεται μέσω του άρθρου 330 του ΚΠολΔ, βασική προϋπόθεση του για να αναπτύξει την ενέργειά του είναι να υπάρχει ταυτότητα αντικειμένου σε μεταγενέστερη δίκη. Το δεδικασμένο των ενστάσεων καταλαμβάνει τους πραγματικούς εκείνους ισχυρισμούς οι οποίοι ανήκουν στην ιστορική βάση της αγωγής, και συγκεκριμένα μόνο τις ενστάσεις. Οι ενστάσεις αυτές θα πρέπει είτε να έχουν προταθεί, είτε να μην έχουν προταθεί αλλά να μπορούσαν να προταθούν, εκτός αν στηρίζονται σε αυτοτελές αγώγιμο δικαίωμα. Αν ένσταση δεν καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο, τότε μπορεί να προταθεί, αλλά δεν είναι δυνατό να ανατρέψει μια τελεσιδίκως κριθείσα απόφαση.⁴⁹

Από την άλλη πλευρά, η ενέργεια της παρέμβασης αναπτύσσεται σε περίπτωση μεταγενέστερης δίκης μεταξύ υπέρ ου και προσθέτως παρεμβαίνοντος και εκ των πραγμάτων η δίκη αυτή έχει διακριτό αντικείμενο από την πρώτη. Επιπροσθέτως, η ενέργεια της παρέμβασης καταλαμβάνει οποιοδήποτε ισχυρισμό και εμποδίζει την προβολή του, είτε πρόκειται για ένσταση είτε για άρνηση.⁵⁰ Τέλος, η ενέργεια της παρέμβασης ενώ έχει ως ρόλο την προστασία της δικαστικής κρίσης, είναι δυνατό αυτή να ανατραπεί και να μην υπάρχει δέσμευση από την ενέργεια της παρέμβασης σε περίπτωση ευδοκίμησης της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης (άρθρο 84 εδ. β' ΚΠολΔ).⁵¹

ε) Διάκριση της ενέργειας της παρέμβασης από την τριτενέργεια του δεδικασμένου

Το δεδικασμένο προεχόντως έχει σχετική ισχύ και αναπτύσσει τα υποκειμενικά του όρια έναντι των διαδίκων και των διαδόχων τους, γεγονός που συνάδει με τις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές της διαθέσεως και της συζητήσεως. Ωστόσο, για λόγους που ανάγονται στο ουσιαστικό δίκαιο και για να μην δημιουργούνται ανυπέρβλητα εμπόδια στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης, ο κανόνας αυτός είναι δυνατόν να καμφθεί και να επεκταθεί το δεδικασμένο και σε τρίτα πρόσωπα, με κριτήριο είτε την ιδιαίτερη φύση του αντικειμένου της δίκης, είτε την ειδική

⁴⁸ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 623.

⁴⁹ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 622-625.

⁵⁰ Η ερμηνευτική αυτή λύση γίνεται δεκτή γιατί ο νομοθέτης δεν κάνει κάποια διάκριση ως προς τους ισχυρισμούς στους οποίους αναφέρεται και επιπλέον για το λόγο ότι ο νομοθέτης προέβλεψε ρητά τις περιπτώσεις εκείνες που ήθελε διαφορετική μεταχείριση ως προς τους μη αυτοτελείς πραγματικούς ισχυρισμούς. Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1985), σελ. 108, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 217-218.

⁵¹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1985), σελ. 109, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 52-53.

νομική σχέση του τρίτου με το αντικείμενο της δίκης.⁵² Σε ορισμένες λοιπόν περιπτώσεις, οι τρίτοι έχουν υποχρέωση να αποδέχονται και να μην αμφισβητούν την αυθεντική αναγνώριση της έννομης σχέσης που συντελέστηκε με τη δικαστική διάγνωση.⁵³

Με μια πρώτη διερεύνηση του ζητήματος, τριτενέργεια του δεδικασμένου και ενέργεια της παρέμβασης φαίνεται να έχουν αρκετές ομοιότητες. Και οι δύο αναπτύσσονται μεταξύ διαδίκου και τρίτου προσώπου και επιπλέον η έννομη σχέση στην οποία θα στηρίξει ο προσθέτως παρεμβαίνων την παρέμβασή του προκειμένου να αποδείξει το έννομο συμφέρον του, αποτελεί και νομικό λόγο για τη στοιχειοθέτηση της τριτενέργειας. Επίσης, τόσο η τριτενέργεια, όσο και η ενέργεια της παρέμβασης αποκλείουν το τρίτο πρόσωπο από τη δυνατότά του να αμφισβητήσει την ορθότητα της δικαστικής κρίσης, με τη διαφορά ότι η δέσμευση από την ενέργεια της παρέμβασης αφορά τόσο τις πραγματικές και νομικές παραδοχές της απόφασης όσο και την έννομη συνέπεια αυτής, ενώ η τριτενέργεια μόνο την έννομη συνέπεια.⁵⁴

Παρά ωστόσο τις όποιες ομοιότητες, τριτενέργεια και ενέργεια της παρέμβασης αποτελούν δύο διακριτές λειτουργίες, καθώς διαφέρουν μεταξύ τους. Αρχικά, η ενέργεια της παρέμβασης για την ανάπτυξη της εμβέλειά της απαιτεί την άσκηση της πρόσθετης παρέμβασης από τον τρίτο στα πλαίσια της δίκης στην οποία εκδόθηκε η απόφαση, κάτι το οποίο δεν απαιτείται με την τριτενέργεια του δεδικασμένου και τη δέσμευση από αυτή. Επίσης, η τριτενέργεια αφορά τις σχέσεις του τρίτου με όλους τους διαδίκους της αρχικής δίκης, ενώ από την άλλη η ενέργεια της παρέμβασης αφορά τη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση.⁵⁵ Σε περίπτωση που ο τρίτος προτείνει ισχυρισμούς οι οποίοι τείνουν στην αμφισβήτηση της ορθότητας της δικαστικής κρίσης, αυτοί στα πλαίσια της τριτενέργειας θα απορριφθούν ως νομικά αβάσιμοι⁵⁶, ενώ στα πλαίσια της ενέργειας της παρέμβασης ως απαράδεκτοι, αφού το άρθρο 84 εδ. α΄ ΚΠολΔ έχει απαγορευτικό περιεχόμενο.⁵⁷ Τέλος, ενώ ο τρίτος ο οποίος δεσμεύεται από την τριτενέργεια του δεδικασμένου μπορεί να προσβάλλει την απόφαση μόνο με τριτανακοπή επικαλούμενος δόλο ή συμπαιγνία των διαδίκων⁵⁸, ο τρίτος ο οποίος δεσμεύεται από την ενέργεια της παρέμβασης έχει στη διάθεσή του μόνο τη δυνατότητα να προβάλλει την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης.⁵⁹

⁵² Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 628.

⁵³ Βλ. Σ. Ν. Κουσούλη, *Η δέσμευση τρίτων από το δεδικασμένο*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2007, σελ. 64.

⁵⁴ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 57-58.

⁵⁵ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 58-61.

⁵⁶ Βλ. Σ. Ν. Κουσούλη, *ό.π.*, (2007), σελ. 66.

⁵⁷ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 61.

⁵⁸ Βλ. Σ. Ν. Κουσούλη, *ό.π.*, (1988), σελ. 194.

⁵⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 62.

iii. Σκοπός της ενέργειας της παρέμβασης

Ως προς το σκοπό της ενέργειας της παρέμβασης στη γερμανική θεωρία έχουν διατυπωθεί δύο απόψεις. Κατά την πρώτη άποψη, η οποία έχει διατυπωθεί τόσο από το RG αλλά και το BGH⁶⁰, ο σκοπός του νομοθέτη με τη ρύθμιση της ενέργειας της παρέμβασης ήταν η αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, καθώς και η επιτάχυνση δίκης που ενδεχομένως θα ανοίξει μεταγενέστερα μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση.⁶¹ Σύμφωνα με την άποψη αυτή, αν το δικαστήριο της δεύτερης δίκης δεν δεσμευτεί από την ενέργεια της παρέμβασης θα μπορεί να εκδώσει απόφαση η οποία να θεμελιώνεται σε διαφορετικές νομικές και πραγματικές διαπιστώσεις, προκαλώντας αμφιβολία ως προς την αλήθεια της δικανικής κρίσης.⁶² Το δεύτερο χρονικά δικαστήριο, θέτοντας ως βάση του τα πραγματικά δεδομένα και τους ισχυρισμούς που είχε δεχθεί το πρώτο δικαστήριο, εξοικονομεί χρόνο και βοηθά στην ανάπτυξη της εμπιστοσύνης ως προς την αυθεντία της δικανικής κρίσης.

Η δεύτερη άποψη, η οποία διατυπώθηκε στη γερμανική θεωρία, υποστήριξε ότι σκοπός της ενέργειας της παρέμβασης είναι να προστατεύσει την ουσιαστική έννομη σχέση, βάσει της οποίας υπάρχει έννομο συμφέρον προς άσκηση ανακοίνωσης δίκης και πρόσθετης παρέμβασης, έτσι ώστε να κατανεμηθούν και να καθοριστούν οι ζημίες που προέκυψαν από την πολυμερή ή διαζευκτική σχέση.⁶³ Στο γερμανικό δίκαιο ανακοίνωση δίκης επιτρέπεται σε κάθε περίπτωση κατά την οποία, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, η επίδικη έννομη σχέση εξαρτάται από μια άλλη έννομη σχέση, δηλαδή η ύπαρξη της επίδικης εννόμου σχέσης να αποκλείει την άλλη έννομη σχέση και το αντίστροφο. Συνεπώς, σύμφωνα με τη δεύτερη αυτή άποψη, η ενέργεια της παρέμβασης σκοπεύει στη δέσμευση ενός τρίτου ατόμου, τον οποίο αφορά η έννομη σχέση, η οποία εξαρτάται από την επίδικη έννομη σχέση.⁶⁴

Δεδομένου ότι κατά το ελληνικό δίκαιο η ανακοίνωση δίκης μπορεί να γίνει προς καθένα που έχει έννομο συμφέρον, η κρατούσα στην ελληνική θεωρία άποψη, ως προς το σκοπό της ενέργειας της παρέμβασης, φαίνεται να συγκλίνει προς την πρώτη διατυπωθείσα στη γερμανική θεωρία άποψη. Επικρατεί επομένως στην ελληνική θεωρία η άποψη, ότι σκοπός της ενέργειας της παρέμβασης είναι η ορθή απονομή της δικαιοσύνης, που δεν επιτρέπει την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων, καθώς και η οικονομία της δίκης.⁶⁵ Παράλληλα, πρέπει να τονιστεί ότι

⁶⁰ Βλ. RG 77, 360: «Der Zweck der Bestimmungen den Zivilprozessordnung über die Nebenintervention und die Streit verkundung, ist die Verringerung der Prozesse und die Vermeidung sich widersprechende Prozessergebnisse», κατά παραπομπή της Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., υποσημείωση 1, (1975), σελ. 12.

⁶¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 77-78.

⁶² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 12-13.

⁶³ Βλ. Hasemayer L., Die Interventionswirkung im Zivilprozess – prozessuale Sicherung materiellrechtlicher Alternativverhältnisse, ZZP 1971, σελ. 186, κατά παραπομπή του Π. Σ. Γιαννόπουλου, ό.π., υποσημείωση 209, (2010), σελ. 78.

⁶⁴ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 13-14.

⁶⁵ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 14 και Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 80.

απλοποιείται η αποδεικτική διαδικασία της μεταγενέστερης δίκης και κατά αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται και το έργο του μεταγενέστερου δικαστηρίου.⁶⁶

Η οικονομία της δίκης αποτελεί μια από τις σημαντικότερες αρχές που πρέπει να διέπουν την πολιτική δίκη και αποτελεί αντίκρισμα της αρχής της αναλογικότητας, που επιτάσσει κάθε ενέργεια της κοινωνίας και των κοινωνιών του δικαίου να μην υπερβαίνει το επιβαλλόμενο από τις περιστάσεις μέτρο. Το δικαίωμα για δίκαιη και σε εύλογο χρόνο δίκη κατοχυρώνεται τόσο από το Σύνταγμα, στο άρθρο 20 § 1 αυτού, όσο και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο άρθρο 6 § 1 αυτής. Η αρχή της οικονομίας της δίκης αποτελεί καθήκον όχι μόνο του δικαστηρίου, αλλά και των κοινωνιών του δικαίου, με κύριο στόχο την ορθή και αποτελεσματική απονομή του δικαίου. Το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 § 1 του Σ, δεν εξασφαλίζει μόνο το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη, αλλά και τη δυνατότητα για ταχεία εκδίκαση της υπόθεσης, δυνατότητα η οποία εξασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση μέσω του άρθρου 6 § 1 της ΕΣΔΑ.⁶⁷ Το ερώτημα ωστόσο που εύλογα μπορεί να τεθεί στο σημείο αυτό είναι, κατά ποσό η ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης εξυπηρετεί τελικά την οικονομία της δίκης. Με άλλα λόγια, αφού η πρόσθετη παρέμβαση συνίσταται στην είσοδο ενός τρίτου προσώπου σε μια ήδη εκκρεμή δίκη μεταξύ άλλων προσώπων με σκοπό όχι την υποστήριξη μιας αυτοτελούς αξίωσης, αλλά των συμφερόντων ενός εκ των κυρίων διαδίκων, και δεδομένου ότι η ενέργεια της παρέμβασης προϋποθέτει την κάταρξη μεταγενέστερης δίκης μεταξύ του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του υπέρ ου η παρέμβαση, φαίνεται εκ πρώτης όψεως η ενέργεια της παρέμβασης να μην σχετίζεται με την έννοια της οικονομίας της δίκης.⁶⁸

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι ότι με την ενέργεια της παρέμβασης ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν μπορεί να προβάλλει ισχυρισμούς, οι οποίοι κατατείνουν στην αμφισβήτηση της ορθότητας της κρίσης του δικαστηρίου. Με αυτό τον τρόπο απλοποιείται το έργο του δικαστή και βοηθά η ρύθμιση αυτή στην οικονομία της δίκης. Σε περαιτέρω διερεύνηση του σκοπού της ενέργειας της παρέμβασης δημιουργείται το ερώτημα, για ποιο λόγο ο νομοθέτης να επιλέξει μια νέα εντελώς ρύθμιση, την ενέργεια της παρέμβασης, για να επιτύχει την

⁶⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (1975), σελ. 81.

⁶⁷ Βλ. την υπ' αριθμόν 1297/1998 απόφαση του ΑΠ, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ο οποίος δέχθηκε ότι με το άρθρο 6 § 1 της ΕΣΔΑ, «καθ' ο μέρος θεσπίζεται ότι οι υποθέσεις δικάζονται από αμερόληπτα, ανεξάρτητα και νόμιμα λειτουργούντα δικαστήρια α) δίκαια, β) δημόσια και γ) εντός λογικής προθεσμίας, θεσπίζονται αντίστοιχα ουσιαστικά δικαιώματα των προσώπων στα οποία αφορά η σύμβαση, τα οποία δικαιούνται να αξιώσουν να τύχουν της κατά τα ανωτέρω δικαστικής προστασίας. Επομένως, με τη διάταξη αυτή καθορίζεται ποια δικαιώματα δίδονται για την απονομή της δικαιοσύνης».

⁶⁸ Βλ. Σ. Γ. Σταματόπουλο, *Η αρχή της οικονομίας στην πολιτική δίκη*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, σελ. 164-201, 328.

απλοποίηση της μεταγενέστερης δίκης και δεν προτίμησε την επέκταση του δεδικασμένου και στον προσθέτως παρεμβαίνοντα.⁶⁹

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας, η άσκηση της πρόσθετης παρέμβασης σε δίκη που έχει ανοίξει μεταξύ τρίτων προσώπων, προϋποθέτει έννομο συμφέρον⁷⁰, το οποίο αποτελεί και όρο του παραδεκτού της πρόσθετης παρέμβασης.⁷¹ Το έννομο συμφέρον⁷² συνίσταται είτε στην ανάγκη προστασίας ενός δικαιώματος του προσθέτως παρεμβαίνοντος, είτε στην αποτροπή σε βάρος του νομικής υποχρέωσης.⁷³ Σε αντίθεση με την αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση, όπου ο παρεμβαίνων επιδιώκει να αποτρέψει τις κύριες συνέπειες μιας απόφασης, οι οποίες επεκτείνονται και σε αυτόν⁷⁴, ο απλώς προσθέτως παρεμβαίνων επιδιώκει την διαμόρφωση υπέρ του των αντανακλαστικών συνεπειών μιας απόφασης. Το δεδικασμένο της απόφασης που θα εκδοθεί καταλαμβάνει αποκλειστικά τους διαδίκους, και επομένως όχι τον απλώς προσθέτως παρεμβαίνοντα.⁷⁵ Η έννομη σχέση, στην οποία εδράσθηκε το έννομο συμφέρον του είναι αδιάφορη για τις σχέσεις των κυρίων διαδίκων και επιπλέον μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση δεν υπάρχει αντιδικία, που αποτελεί προϋπόθεση του δεδικασμένου.⁷⁶ Συνεπώς, η κρίση του δικαστηρίου, σχετικά με το αν υπάρχει έννομο συμφέρον για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης καταλαμβάνει μεν τους κυρίους διαδίκους, αλλά όχι τους άμεσα ενδιαφερόμενους, δηλαδή τον υπέρ ου η παρέμβαση και τον προσθέτως παρεμβαίνοντα. Το κενό αυτό κάλυψε η ρύθμιση της ενέργειας της παρέμβασης.⁷⁷

Εκτός όλων των ανωτέρω συμφερόντων που εξυπηρετεί ο θεσμός της ενέργειας της παρέμβασης, έχει διατυπωθεί η άποψη πως ταυτόχρονα εξυπηρετείται και μια θεμελιώδης δικονομική αρχή, η καλόπιστη διεξαγωγή της δίκης, η οποία ρυθμίζεται στο άρθρο 116 του

⁶⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 81-82.

⁷⁰ Βλ. 124/2001 ΠΠρΛαρ, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου το δικαστήριο έκρινε ότι για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης απαιτείται η ύπαρξη ειδικού εννόμου συμφέροντος στο πρόσωπο του παρεμβαίνοντος, το οποίο και θα πρέπει να αναφέρεται στο δικόγραφο, διαφορετικά η παρέμβαση είναι απαράδεκτη.

⁷¹ Το έννομο συμφέρον δεν μπορεί να είναι απλά οικονομικό. Βλ. ΑΠ 118/1999, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και ΕφΔωδ 342/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷² Δεν υπάρχει έννομο συμφέρον προς άσκηση απλής πρόσθετης παρέμβασης όταν σε εκκρεμή δίκη μεταξύ άλλων πρόκειται να λυθεί απλώς νομικό ζήτημα, ή όταν το έννομο συμφέρον είναι καθαρά οικονομικό, ή απορρέει από φιλία, συγγένεια. Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 86-87.

⁷³ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 82-83, Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 182.

⁷⁴ Βλ. ΑΠ 1485/2006, ΧρΙΔ 2007, σελ. 154, όπου αναφέρεται ότι «Το δικονομικό δικαίωμα της ασκήσεως αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης παρέχεται όχι λόγω της πιθανής εκδηλώσεως δυσμενών ενεργειών της απόφασης σε βάρος τρίτου, αλλά λόγω της δεσμευτικότητας αυτών που θα κριθούν στην ήδη εκκρεμή δίκη όσο αφορά στις σχέσεις παρεμβαίνοντος προς τον αντίδικό του, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα άλλης διαδικασίας».

⁷⁵ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), *ό.π.*, σελ. 185, Κ. Ε. Μπέη, *ό.π.*, (1973), σελ. 435-437, Δ. Γ. Κονδύλη, *ό.π.*, σελ. 499.

⁷⁶ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Σ. Κουσουλή), *ό.π.*, σελ. 650, Δ. Γ. Κονδύλη, *ό.π.*, σελ. 505, ΑΠ 1025/1993, σύμφωνα με την οποία «Δεδικασμένο παράγεται μόνο μεταξύ των αντιδίκων και όχι των ομοδίκων».

⁷⁷ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 89-90.

ΚΠολΔ.⁷⁸ Πιο συγκεκριμένα, χωρίς τη ρύθμιση της ενέργειας της παρέμβασης, ο προσθέτως παρεμβαίνων σε μεταγενέστερη δίκη με τον υπέρ ου η παρέμβαση, θα μπορούσε να προτείνει ισχυρισμούς οι οποίοι θα αμφισβητούσαν την ορθότητα της δικαστικής κρίσης, ισχυρισμούς αντίθετους με αυτούς που προέβαλε στην αρχική δίκη, με σκοπό να αποφύγει τις δυσμενείς για τον ίδιο συνέπειες της αρχικής δίκης. Μια τέτοια ενέργεια ωστόσο, αντιστρατεύεται στην αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης. Στους φορείς του καθήκοντος της αλήθειας συγκαταλέγεται και ο προσθέτως παρεμβαίνων. Ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν ταυτίζεται με τον κύριο διάδικο, αλλά δεν είναι ξένος ως προς την ανοιγείσα δίκη, αφού έχει τη δυνατότητα να προτείνει πραγματικούς ισχυρισμούς και να κοινωνεί έτσι της διαδικασίας.⁷⁹ Το καθήκον αληθείας δεσμεύει τους διαδίκους όχι μόνο στο πλαίσιο της ίδιας δίκης, αλλά και στα πλαίσια διεξαγωγής παράλληλων ή διαδοχικών δικών, βοηθώντας στην αποφυγή έκδοσης αλληλοσυγκρουόμενων δικαιοδοτικών κρίσεων.⁸⁰

⁷⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 90-91.

⁷⁹ Βλ. Γ. Ν. Διαμαντόπουλο, *Η αντιφατική συμπεριφορά των διαδίκων στην πολιτική δίκη*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1996, σελ. 285-286.

⁸⁰ Βλ. Γ. Ν. Διαμαντόπουλο, *ό.π.*, σελ. 249-250.

III. Πεδίο εφαρμογής του άρθρου 84 ΚΠολΔ

Προκειμένου να είναι δυνατή η διερεύνηση περαιτέρω της ρύθμισης της ενέργειας της παρέμβασης και των προϋποθέσεων αυτής, είναι απαραίτητο να εξεταστεί το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 84 του ΚΠολΔ. Αρχικά, και από την ίδια τη ρύθμιση του άρθρου 84⁸¹, γίνεται αντιληπτό ότι η ενέργεια της παρέμβασης εφαρμόζεται μόνο επί προσθέτου παρεμβάσεως.⁸² Εξ αντιδιαστολής προκύπτει ότι εφαρμογή του άρθρου 84 του ΚΠολΔ δεν γίνεται επί κύριας παρέμβασης⁸³, όπου ο κυρίως παρεμβαίνων παρεμβαίνει με σκοπό να αντιποιηθεί το επίδικο αντικείμενο, καθίσταται κύριος διάδικος της δίκης και δεσμεύεται με το δεδικασμένο της απόφασης που θα εκδοθεί.⁸⁴ Επιπλέον, για την εφαρμογή του άρθρου καμία σημασία δεν έχει αν ο προσθέτως παρεμβαίνων παρεμβαίνει εκουσίως ή αναγκαστικά, ύστερα από προσεπίκληση⁸⁵ ή ανακοίνωση δίκης. Αυτό που έχει σημασία και θα εξετάσουμε κατωτέρω είναι κατά πόσο είναι δυνατή η εκδήλωση της ενέργειας της παρέμβασης επί αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης.

ι. Αναφορικά με την αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση

Ένα μέρος της θεωρίας υποστηρίζει ότι το αποτέλεσμα της παρέμβασης, που διασφαλίζει την ορθότητα της κρίσης του δικαστηρίου, επιφέρει τόσο η απλή, όσο και η αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση, αφού ο νόμος δεν διακρίνει.⁸⁶ Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η διαφορά μεταξύ της απλής και της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης ως προς την ενέργεια της παρέμβασης είναι η εξής: δεδομένου ότι με την άσκηση της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης επεκτείνονται οι κύριες συνέπειες της απόφασης στον παρεμβαίνοντα, επομένως και του δεδικασμένου, κάτι το

⁸¹ Βλ. άρθρο 84 ΚΠολΔ: «Όποιος άσκησε πρόσθετη παρέμβαση, στις σχέσεις με το διάδικο για την υποστήριξη του οποίου άσκησε την παρέμβαση, δεν έχει δικαίωμα να ισχυριστεί ότι το δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα τη διαφορά έτσι όπως του υποβλήθηκε. Έχει δικαίωμα να προτείνει ότι ο διάδικος, για την υποστήριξη του οποίου άσκησε την παρέμβαση, διεξήγαγε τη δίκη κατά τρόπο πλημμελή, αλλά μόνο όταν είτε εξαιτίας της στάσης, στην οποία βρισκόταν η δίκη, όταν άσκησε την παρέμβασή του, είτε από τις πράξεις του διαδίκου, για την υποστήριξη του οποίου άσκησε την παρέμβαση, εμποδίστηκε να προτείνει ισχυρισμούς ή όταν ο διάδικος, για την υποστήριξη του οποίου άσκησε την παρέμβαση, παρέλειψε από δόλο ή από βαριά αμέλεια να προτείνει ισχυρισμούς που ήταν άγνωστοι σε εκείνον που άσκησε την παρέμβαση».

⁸² Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 183, Κ. Ε. Μπέη, (1973), σελ. 429, Δ. Γ. Κονδύλη, σελ. 499, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 63.

⁸³ Βλ. ΑΠ 847/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 807/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸⁴ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 177-178.

⁸⁵ Σε περίπτωση προσεπίκλησης αναγκαίου ομοδίκου ή αληθούς κυρίου ή νομέα, ο προσεπικληθείς καθίσταται διάδικος ανεξάρτητα από την πραγματική συμμετοχή του στη δίκη. Έχει τις εξουσίες του κυρίου διαδίκου και δεσμεύεται από το δεδικασμένο της εκδοθησόμενης απόφασης. Βλ. Σ. Πανταζόπουλο, Η προσεπίκληση κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Αθήνα 1995, σελ. 43-44, 53-54. Στην περίπτωση προσεπίκλησης δικονομικού εγγυητή, εάν αυτός δεν παρέμβει, δεν καθίσταται διάδικος στη κύρια δίκη, παρά μόνο στη δίκη της προσεπίκλησης, ως προς την οποία δημιουργείται δεδικασμένο. Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 193.

⁸⁶ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας Ερμηνευτική – Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), Αθήνα 1994, σελ. 590, Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 391, Χ. Απαλαγάκη (- Ν. Κατηφόρη), Εφαρμογές Πολιτικής Δικονομίας 2^Α, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2008, σελ. 153.

οποίο δεν συμβαίνει επί απλής πρόσθετης παρέμβασης, στην περίπτωση αυτή θα έχουμε δύο ενέργειες: αφενός δέσμευση από το δεδικασμένο, η οποία θα αφορά τις σχέσεις του παρεμβαίνοντος με τον αντίδικό του και αφετέρου δέσμευση από την ενέργεια της παρέμβασης, η οποία θα αφορά τις σχέσεις του προσθέτως παρεμβαίνοντος με τον υπέρ ου η πρόσθετη παρέμβαση.⁸⁷ Το δεδικασμένο έχει ως αντικείμενο την έννομη σχέση που υπάρχει μεταξύ των διαδίκων, ενώ η ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης αφορά μια ξένη ως προς τους κυρίους διαδίκους σχέση, αυτή που υπάρχει ανάμεσα στον προσθέτως παρεμβαίνοντα και τον υπέρ ου.⁸⁸ Επομένως, στις σχέσεις του με τον υπέρ ου ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων δεσμεύεται από την ενέργεια της παρέμβασης, χωρίς όμως να μπορεί να επικαλεστεί την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης σε κάθε περίπτωση.⁸⁹ Ο λόγος για τον οποίο δεν μπορεί να προτείνει την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης σε κάθε περίπτωση είναι ότι δεν περιορίζεται από χρονικούς περιορισμούς (βλ. άρθρο 527 περ. 1 ΚΠολΔ), όπως επίσης και από την αντίθεση του υπέρ ου η παρέμβαση (βλ. 82, 83 και 76 §1 ΚΠολΔ).⁹⁰ Για το λόγο αυτό μπορεί να προτείνει την ένσταση μόνο σε περίπτωση άγνοιας ύπαρξης ουσιωδών ισχυρισμών, οι οποίοι δεν προτάθηκαν από τον υπέρ ου η παρέμβαση λόγω δόλου ή βαρείας αμέλειας.⁹¹

Έτερη ερμηνευτική εκδοχή αποκλείει την ενέργεια της παρεμβάσεως σε περίπτωση αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης.⁹² Όπως και ανωτέρω αναλύθηκε, η παρέμβαση συνίσταται στη δυνατότητα ενός τρίτου ατόμου να παρέμβει στη δίκη που έχει ανοίξει μεταξύ άλλων προσώπων. Το έννομο συμφέρον του τρίτου⁹³ συνίσταται είτε στην έννομη σχέση του παρεμβαίνοντος με τον αντίδικό του, όπου ο τρίτος παρεμβαίνει προκειμένου να αποτρέψει την σε αυτόν επέκταση των κυριών συνεπειών της απόφασης που θα εκδοθεί (αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση), είτε στην έννομη σχέση του παρεμβαίνοντος με τον υπέρ ου, όπου σε περίπτωση ήττας του υπέρ ου, ο προσθέτως παρεμβαίνων θα επηρεαστεί από τις αντανακλαστικές συνέπειες της απόφασης (απλή πρόσθετη παρέμβαση).⁹⁴

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό πως ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων καθίσταται υποκείμενο της έννομης σχέσης της δίκης και δεσμεύεται από το δεδικασμένο της απόφασης

⁸⁷ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 15-16.

⁸⁸ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 16.

⁸⁹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1985), σελ. 117.

⁹⁰ Ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων εξοπλίζεται από το νόμο με εξουσίες αναγκάιου ομοδίκου, χωρίς βέβαια να καθίσταται αναγκάιος ομόδικος, και οι πράξεις του μπορούν να κινούνται ακόμα και αντίθετα από τις πράξεις και δηλώσεις του διαδίκου υπέρ του οποίου παρεμβαίνει. Βλ. Χ. Απαλαγάκη (- Ν. Κατηφόρη), ό.π., σελ. 152.

⁹¹ Βλ. Π. Η. Κολοτούρο, Περί των υποκειμενικών ορίων της ενέργειας της παρέμβασης, ΕφΑΔ 2011, σελ. 163.

⁹² Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973) σελ. 455, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 65.

⁹³ Βλ. ΟΛΑΠ 4/2009 και ΟΛΑΠ 14/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με τις οποίες «αναγκάιος όρος για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης είναι η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος στο πρόσωπο του παρεμβαίνοντος. Υφίσταται έννομο συμφέρον προς παρέμβαση όταν με αυτή μπορεί να προστατευθεί δικαίωμα του παρεμβαίνοντος ή το να αποτραπεί η δημιουργία σε βάρος του νομικής υποχρέωσης. Πρέπει όμως αυτά είτε να απειλούνται από τη δεσμευτικότητα ή την εκτελεστικότητα της απόφασης που θα εκδοθεί, είτε να υπάρχει ο κίνδυνος προσβολής τους από τις αντανακλαστικές συνέπειες».

⁹⁴ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 182,187.

που θα εκδοθεί.⁹⁵ Εφόσον ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων δεσμεύεται από το δεδικασμένο της απόφασης που θα εκδοθεί, εφαρμογή της ρύθμισης του άρθρου 84 του ΚΠολΔ δεν δικαιολογείται, αφού το σκοπό αυτού, δηλαδή τη μη αμφισβήτηση της νομικής κρίσης, καλύπτει η επέκταση του δεδικασμένου. Η δέσμευση αυτή του παρεμβαίνοντος είναι ανεξάρτητη από ενδεχόμενη δυσμενή συνέπεια στις σχέσεις παρεμβαίνοντος και υπέρ ου και για αυτό το λόγο αποκλείεται και η πιθανότητα άσκησης μεταγενέστερης αγωγής του υπέρ ου κατά του παρεμβαίνοντος.⁹⁶ Τελευταίο επιχείρημα της άποψης αυτής αποτελεί το γεγονός ότι ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων καταλαμβάνει θέση αναγκαίου ομοδίκου σύμφωνα με το άρθρο 83 ΚΠολΔ⁹⁷ και επέκταση του δεδικασμένου γίνεται και στις σχέσεις των αναγκαίων ομοδίκων,⁹⁸ δεχόμενοι μια τέτοια ερμηνευτική εκδοχή.

Με τη δεύτερη ερμηνευτική εκδοχή συντάσσεται και η γράφουσα. Εφόσον ο παρεμβαίνων καταλαμβάνεται άμεσα από τις κύριες συνέπειες της απόφασης, και εφόσον το δεδικασμένο καταλαμβάνει και τις σχέσεις του με τον αναγκαίο ομόδικο, το ενδεχόμενο μεταγενέστερης δίκης μεταξύ υπέρ ου και προσθέτως παρεμβαίνοντος πρέπει να αποκλεισθεί ως άνευ αντικειμένου.

Μη εφαρμογή του άρθρου 84 στην αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση πρέπει να ήταν και η βούληση του ιστορικού νομοθέτη, όπως αυτό γίνεται αντιληπτό και στις προπαρασκευαστικές εργασίες του ΚΠολΔ, μέσα από τις διευκρινίσεις του Εισηγητή των οικείων διατάξεων Ι. Σακκέτα: *«Ενδέχεται να υπάρξωσι περιπτώσεις καθ' ας υφίσταται νομική τις σχέσις μεταξύ του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του εν τη κυρία δίκη αντιδίκου, ήτις ρυθμίζεται αμέσως δια της εν τη κυρία δίκη εκδιδομένης αποφάσεως και υποχρεωτικώς δια τον παρεμβαίνοντα τουτέστιν εις τα περιπτώσεις, καθ' ας είτε λόγω της φύσεως της διαφοράς (π.χ. εις δίκην καθ' ην εκνικάται κατά του αγοραστή το εις αυτόν πωληθέν εισέρχεται ως προσθέτως παρεμβαίνων ο υποχρεούμενος εις αποζημίωσιν πωλητής) είτε δυνάμει ρητής διατάξεως του νόμου η απόφασις αποτελεί δεδικασμένο ή, χωρίς να αποτελεί δεδικασμένο ισχύει εντούτοις κατά πάντων ιδρύουσα υποχρέωσιν αποζημιώσεως. Εν τοιαύτη περιπτώση είναι φανερό ότι δεν δικαιολογούνται οι εις την δράσιν του προσθέτως παρεμβαίνοντος τεθέντες περιορισμοί δια των παραγράφων 67 και 68 της ΖΡΟ περί των διελάβομεν ανωτέρω περιορισμοί αφού πάσα ενέργεια, πράξις ή δήλωσις του διαδίκου, υπέρ ου*

⁹⁵ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 456.

⁹⁶ Για να αντικρούσει το επιχείρημα αυτό η αντίθετη άποψη, υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι η άσκηση πρόσθετης παρέμβασης ερείδεται στην έννομη σχέση που υπάρχει μεταξύ του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του αντιδίκου, δεν μας οδηγεί με ασφάλεια στο συμπέρασμα ότι λείπει η έννομη εκείνη σχέση, η οποία τελεί σε ορισμένο σύνδεσμο μεταξύ των κυρίων διαδίκων και συνδέει τον παρεμβαίνοντα με τον υπέρ ου η παρέμβαση διάδικο, η οποία θα μπορούσε ασφαλώς να καταστεί αντικείμενο μεταγενέστερης δίκης. Βλ. Π. Η. Κολοτούρο, ό.π., (2011), σελ. 160,162.

⁹⁷ Βλ. ΑΠ 1485/2006, ΧρΙΔ 2007, σελ. 154, όπου ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων αναφέρεται ως «κατά πλάσμα δικαίου ομόδικος».

⁹⁸ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, Το ουσιαστικόν δεδικασμένον εις τας έναντι αλλήλων σχέσεις των ομοδίκων, Δ 1975, σελ. 218 επόμε., Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 67-69.

η παρέμβασις δύναται να έχη αποτελέσματα επιβλαβή για τον προσθέτως παρεμβαίνοντα ου μόνον έναντι του προσώπου, υπέρ ου ούτε παρενέβει αλλά και έναντι του αντιδίκου του. Προς θεραπείαν τοιούτου απόπου κείται η διάταξις της § 69 της γερμαν. Δικονομίας καθ' ην υπό τοιαύτην προϋπόθεσιν ο προσθέτως παρεμβαίνων θεωρείται ως ομόδικος του υπέρ ου παρενέβει υπό την έννοια της § 61 ούτως ώστε αι πράξεις του τελευταίου τούτου να μη δύναται να βλάψωσι τον παρεμβάντα. Η § 69 αυτή αναφέρει περίπτωσιν δεδικασμένου ενώ κυρίως πρόκειται περί επεκτάσεως της ισχύος της απόφασης της (...) και επί του προσθέτως παρεμβαίνοντος είτε εν όλω είτε εν μέρει...».⁹⁹

ii. Αναφορικά με τον αδρανήσαντα λήπτη της ανακοίνωσης

Ένα επιπλέον ερώτημα το οποίο τίθεται είναι αν το άρθρο 84 ΚΠολΔ θα έχει εφαρμογή και στην περίπτωση εκείνη που ανακοινώθηκε μεν στον τρίτο η δίκη, αλλά εκείνος αδράνησε και δεν άσκησε πρόσθετη παρέμβαση. Η ανακοίνωση δίκης αποτελεί δικαίωμα του διαδίκου και σκοπεί την παρότρυνση του τρίτου να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση στην εκκρεμή δίκη.¹⁰⁰

Στον γερμανικό ΚΠολΔ το ανωτέρω ερώτημα δεν τίθεται. Ο κώδικας στην § 74 III παραπέμπει ρητά στην § 68, αποκλείοντας τον τρίτο από τη δυνατότητα να αμφισβητήσει την εκδοθείσα απόφαση και δίνοντας του μόνο τη δυνατότητα για ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης. Η μόνη διαφορά στην παραπομπή αυτή είναι, ότι η προβολή των ισχυρισμών για πλημμελή διεξαγωγή της δίκης πρέπει να αφορά τα σφάλματα μέχρι το χρονικό σημείο εκείνο από το οποίο και μετά η πρόσθετη παρέμβαση ήταν δυνατή διότι πληροφορήθηκε ο τρίτος την εκκρεμοδικία. Απαραίτητο είναι η πληροφόρηση αυτή του τρίτου να έχει γίνει μόνο μέσω του θεσμού ανακοίνωσης της δίκης και όχι με κάποιο άλλο τρόπο.¹⁰¹

Αντίθετα με το γερμανικό, ο ελληνικός ΚΠολΔ, στο άρθρο 92 εδ. β' ΚΠολΔ, ως μοναδική συνέπεια της μη συμμετοχής του τρίτου στη δίκη, στον οποίο ανακοινώθηκε αυτή, είναι η στέρηση της δυνατότητάς του να ασκήσει τριτανακοπή.^{102 103} Στην πλειοψηφία τους

⁹⁹ Βλ. ΣχΠολΔ I, σελ. 84-85.

¹⁰⁰ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 196, Κ. Ε. Μπέη, Παρατηρήσεις στην υπ' αριθμόν 399/1970 απόφαση του ΑΠ, Δ 1971, σελ. 166-169 και του ιδίου, Παρατηρήσεις στην υπ' αριθμόν 51/1972 απόφαση του Ειρ Σπάρτης, Δ 1972, σελ. 279-283.

¹⁰¹ Βλ. Δ. Ν. Μανιώτη, Παρατηρήσεις στο θεσμό της ανακοίνωσης δίκης στο γερμανικό δίκαιο από συγκριτική σκοπιά, Αρμενόπουλος 1985, σελ. 723.

¹⁰² Βλ. άρθρο 92 εδ. β' ΚΠολΔ: «Αν εκείνος προς τον οποίο έγινε η ανακοίνωση δεν συμμετάσχει στη δίκη, και η ανακοίνωση έγινε πριν από τη συζήτηση στο ακροατήριο, δεν έχει το δικαίωμα να ασκήσει τριτανακοπή εναντίον της απόφασης που θα εκδοθεί».

¹⁰³ Η τριτανακοπή είναι το ένδικο βοήθημα με τον οποίο ο τρίτος, ο οποίος δεν είναι διάδικος σε μια δίκη, προσβάλλει την απόφαση η οποία έχει εκδοθεί μεταξύ άλλων, για το λόγο ότι έχουν θιγεί τα συμφέροντά του. Με την τριτανακοπή ζητά είτε την ακύρωση της απόφασης έναντι πάντων, είτε την κήρυξη αυτής ως προς αυτόν

ωστόσο οι θεωρητικοί υποστηρίζουν ότι εφαρμογή του άρθρου 84 πρέπει να γίνει και σε περίπτωση μη παρέμβασης από το λήπτη της ανακοίνωσης. Όπως υποστηρίζεται, η ενέργεια της παρέμβασης και η στέρηση της δυνατότητας προς εναντίωση στην ορθότητα της απόφασης δεν είναι αποτέλεσμα της πρόσθετης παρέμβασης, αλλά της γνώσης του τρίτου. Ο τρίτος δηλαδή γνωρίζει ότι είναι εκκρεμής μια δίκη, η οποία θα επηρεάσει τα συμφέροντα του, αφού θα έχει αντανακλαστικές συνέπειες σε αυτόν και για αυτό το λόγο δεσμεύεται από την ενέργεια της παρέμβασης.¹⁰⁴ Η στέρηση από τον τρίτο της δυνατότητας προς τριτανακοπή δεν μπορεί να είναι η μοναδική συνέπεια της μη ασκήσεως παρέμβασης. Μόνο με την επέκταση του «δεδικασμένου» στους τρίτους δεν θα μπορούν αυτοί να επικαλεστούν καμιά παρανομία στην απόφαση που θα εκδοθεί και θα στερούνται την ανατροπή των οποιωνδήποτε συνεπειών της απόφασης. Αν δεχόμασταν ως μοναδική συνέπεια την στέρηση της τριτανακοπής, δεν θα είχαμε τα ανωτέρω αποτελέσματα και ο τρίτος δεν θα δεσμευόταν από τις συνέπειες της απόφασης, κάτι το οποίο δεν ανταποκρίνεται στο πνεύμα του νόμου.¹⁰⁵ Ακριβέστερο είναι να γίνεται λόγος όχι για δεδικασμένο, αλλά για επέκταση της ενέργειας της παρέμβασης που καθιερώνει το άρθρο 84, διαφορετικά θα οδηγούμασταν στο εξής άτοπο: να υπάρχει ενέργεια της παρέμβασης σε περίπτωση παρέμβασης από το λήπτη της ανακοίνωσης, ενώ δεδικασμένο σε περίπτωση αδράνειας του λήπτη της ανακοίνωσης.¹⁰⁶ Στη θεωρία επίσης έχει διατυπωθεί η άποψη ότι τα έννομα αποτελέσματα του άρθρου 84 ΚΠολΔ, πρέπει να επεκταθούν και στην περίπτωση ανακοίνωσης δίκης, όπου ο τρίτος λήπτης της ανακοίνωσης έχει αδρανήσει, *de lege ferenda*. Ο λόγος είναι ότι ο ελληνικός ΚΠολΔ δεν ρυθμίζει το θέμα ρητά, όπως αντίστοιχα ο γερμανικός, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στον εφαρμοστή του δικαίου να συναγάγει ερμηνευτικά το συμπέρασμα ότι θα μπορούσαν να ισχύσουν οι ρυθμίσεις που ισχύουν στο γερμανικό ΚΠολΔ.¹⁰⁷ Με την άποψη αυτή συντάσσεται σποραδικά και η νομολογία.¹⁰⁸

Από την άλλη πλευρά, θεωρητικοί, οι οποίοι εμμένουν στο γράμμα της διάταξης του άρθρου 92 εδ. β' ΚΠολΔ, υποστηρίζουν ότι εφαρμογή του άρθρου 84 ΚΠολΔ δεν μπορεί να συντρέχει σε μια τέτοια περίπτωση. Μοναδική συνέπεια, και σύμφωνα με το σκοπό του νομοθέτη, για αυτόν ο οποίος δεν άσκησε πρόσθετη παρέμβαση, είναι η στέρηση της

ανενεργή. Βλ. Γ. Χρ. Νικολόπουλο, Αι κατ' άρθρον 92 του ΚΠολΔ δικονομικά συνέπειαι της ανακοινώσεως, Δ 1974, σελ. 684.

¹⁰⁴ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457.

¹⁰⁵ Βλ. Π. Α. Καργάδου, Η ανακοίνωσις της διαιτητικής δίκης εν σημείον επαφής ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου, ΝοΒ 1977, σελ. 1424-1425.

¹⁰⁶ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), υποσημείωση 34, σελ. 28-29.

¹⁰⁷ Βλ. Δ. Ν. Μανιώτη, ό.π., σελ. 724.

¹⁰⁸ Βλ. ΕφΑθ 11791/1987, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «στα πλαίσια άλλης δίκης μεταξύ του ανακοινώσαντος και εκείνου προς τον οποίο απευθύνθηκε η ανακοίνωση, θα ερευνηθεί, αν η ανακοίνωση ήταν έγκυρη και αν προκάλεσε πράγματι την έκπτωση εκείνου προς τον οποίο απευθύνθηκε από τη δυνατότητα προβολής της ενστάσεως πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης που ανακοινώθηκε», ΑΠ 1667/1980, ΝοΒ 1981, σελ. 1079.

δυνατότητάς του να ασκήσει τριτανακοπή.¹⁰⁹ Σκοπός της ανακοίνωσης δεν είναι η επέκταση των αποτελεσμάτων της ανακοινωθείσας δίκης επί του προς τον η ανακοίνωση και η δέσμευσή του από την ενέργεια της παρέμβασης, αλλά η απλή πληροφόρησή του περί της διεξαγωγής της δίκης, η οποία μπορεί να επηρεάσει τη νομική του κατάσταση.¹¹⁰ Πρόσθετο επιχείρημα προς υποστήριξη της άποψης αυτής μας δίνουν και οι εργασίες της Συντακτικής Επιτροπής, όπου ενισχύεται η άποψη ότι η στέρηση κατ' άρθρο 92 ΚΠολΔ του δικαιώματος τριτανακοπής, δεν συνεπάγεται και επέκταση του δεδικασμένου στον προς τον η ανακοίνωση.¹¹¹ Στις σχετικές παρατηρήσεις του, ο Εισηγητής Ι. Σακκέτας, τονίζει ότι η ανακοίνωση της δίκης προς κάποιον τρίτο αποτελεί αφορμή για σκέψη, για το αν θα πρέπει να παρέμβει στην ανοιγείσα δίκη.¹¹² Ειδικότερα, η επιτροπή κατέληξε ότι η ανακοίνωση δίκης στερεί το δικαίωμα τριτανακοπής, ενώ οι υπόλοιπες συνέπειες της ανακοίνωσης ανάγονται στο αστικό δίκαιο.¹¹³ Ο νομοθέτης του ΚΠολΔ διαχώρισε την ενέργεια της παρέμβασης από την ενέργεια της ανακοίνωσης, συνδέοντας τη μεν πρώτη με τη δέσμευση του παρεμβαίνοντος προς το περιεχόμενο της μεταξύ των κυρίων διαδικών εκδοθείσας απόφασης, τη δε δεύτερη με τον αποκλεισμό του μη παρεμβαίνοντος λήπτη της ανακοίνωσης από το δικαίωμα άσκησης τριτανακοπής κατά της ίδιας αυτής απόφασης.¹¹⁴

Ένα επιπλέον επιχείρημα προς επίρρωση της θέσης αυτής, αποτελεί η γενικότερη ρύθμιση για την επέκταση των ενεργειών των δικαστικών αποφάσεων έναντι τρίτων, καθώς και η αντιδιαστολή της διατύπωσης μεταξύ των άρθρων 84 και 92 εδ. β' ΚΠολΔ. Όπως είναι ευρέως γνωστό, η επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου είναι στενή και περιορίζεται, εκτός από τους διαδικούς, στα πρόσωπα εκείνα τα οποία ρητά προβλέπονται από τον ΚΠολΔ. Ο λόγος είναι η μη παραβίαση της συνταγματικής κατοχύρωσης του δικαιώματος για δικαστική προστασία και ακρόαση. Αντίστοιχα λοιπόν, ορθότερο θα ήταν να γίνουν δεκτές οι ανωτέρω σκέψεις και στην περίπτωση του άρθρου 84 ΚΠολΔ. Η ρύθμιση που καθιερώνει το άρθρο 84 ΚΠολΔ είναι εξαιρετικού χαρακτήρα, αφού ουσιαστικά δεσμεύει ένα τρίτο πρόσωπο από την απόφαση που θα εκδοθεί, το οποίο δεν δεσμεύεται από το δεδικασμένο.¹¹⁵ Τυχόν δέσμευση του τρίτου από την ενέργεια της παρέμβασης θα υπερέβαινε τα όρια της δέσμευσης του από τη

¹⁰⁹ Βλ. Σ. Ι. Δεληκωστόπουλο – Λ. Δ. Σινανιώτη, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Εκδόσεις Άλφα Δέλτα, Αθήνα 1968, σελ. 253, Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 198.

¹¹⁰ Βλ. Π. Η. Κολοτούρο, ό.π., (2011), σελ. 165.

¹¹¹ Βλ. Γ. Χρ. Νικολόπουλου, ό.π., σελ. 681.

¹¹² Βλ. ΣχΠολΔ Ι, σελ. 91 επόμενα.

¹¹³ Βλ. ΣχΠολΔ Ι, σελ. 232-233.

¹¹⁴ Βλ. Π. Η. Κολοτούρο, Επικουρική και διαζευκτική εναγωγή πλειόνων, ΕΠολΔ 2014, σελ. 590-591.

¹¹⁵ Βλ. Κλαμαρή/ Κουρούλη, Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2008, σελ. 147, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 185, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 435-437.

στέριση του δικαιώματος της τριτανακοπής που προβλέπεται νομοθετικά.¹¹⁶ Ο εξαιρετικός της χαρακτήρας διαφαίνεται και από το γεγονός ότι αναπτύσσει την εμβέλειά της όχι μεταξύ αντιδικούντων μερών, αλλά μεταξύ «συμμάχων» στην ουσία, του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του υπέρ ου.¹¹⁷ Ο εξαιρετικός χαρακτήρας λοιπόν της ρύθμισης πρέπει να μας αποτρέψει, κατά την άποψη και της γράφουσας, από οποιαδήποτε διασταλτική ερμηνεία αυτής ή από αναλογική της εφαρμογή σε περιπτώσεις οι οποίες δεν καθορίζονται ρητά από το νόμο.¹¹⁸ Επιπλέον, εφόσον ο νομοθέτης γνωρίζοντας τη ρύθμιση του γερμανικού δικαίου, ρύθμισε διαφορετικά το άρθρο 84 ΚΠολΔ, δεν χωρεί καμία αμφιβολία, σύμφωνα με την άποψη αυτή, ότι ο νομοθέτης δεν αφήνει κανένα απολύτως κενό στο άρθρο 84 ΚΠολΔ και ορίζει ως μοναδική συνέπεια της μη συμμετοχής του λήπτη της ανακοίνωσης στη δίκη τη στέριση της τριτανακοπής.¹¹⁹

iii. Ανάγκη για συσταλτική ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 84 ΚΠολΔ

Απαραίτητη προϋπόθεση προς άσκηση πρόσθετης παρέμβασης και όρος του παραδεκτού της, είναι η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος αυτού που ασκεί την πρόσθετη παρέμβαση. Το έννομο αυτό συμφέρον μπορεί να εντοπίζεται είτε στην ανάγκη του παρεμβαίνοντος να αποτρέψει τις εις βάρος του κύριες συνέπειες της απόφασης, είτε τις αντανακλαστικές συνέπειες που θα καταστήσουν δυσμενέστερη τη θέση του.

Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν χρειάζεται να επικαλεστεί και να αποδείξει προσωπικό έννομο συμφέρον. Μια τέτοια περίπτωση είναι η παρέμβαση η οποία γίνεται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και η οποία ρυθμίζεται ρητά στον ΚΠολΔ στο άρθρο 622. Για να ασκήσουν πρόσθετη παρέμβαση οι συνδικαλιστικές οργανώσεις πρέπει να είναι τρίτοι στην ανοιγείσα δίκη και να υπάρχει στο πρόσωπό τους «έννομο συμφέρον» να νικήσει ο διάδικος υπέρ του οποίου παρεμβαίνουν. Το έννομο συμφέρον τους όμως δεν είναι όμοιο με αυτό που καθιερώνεται στο άρθρο 80 ΚΠολΔ. Στο «πρόσωπό» τους δεν υφίσταται προσωπικό έννομο συμφέρον, η συνδικαλιστική οργάνωση δεν χρειάζεται να αποδείξει κανένα έννομο συμφέρον, αφού ουσιαστικά αυτό τεκμαίρεται ότι υπάρχει. Η συνδικαλιστική οργάνωση παρεμβαίνει με σκοπό την υπεράσπιση των διεκδικήσεων των μελών

¹¹⁶ Βλ. Π. Η. Κολοτούρο, ό.π., σύμφωνα με τον οποίο όταν το αντικείμενο της ανακοινωθείσας δίκης είναι κύριο ή προδικαστικό ζήτημα της δίκης που επακολουθεί μεταξύ ανακοινώσαντος και καθ' ου η ανακοίνωση, η δέσμευση από τη στέριση του δικαιώματος τριτανακοπής είναι ίδια με αυτή από τη δέσμευση της ενέργειας της παρέμβασης, όταν όμως κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, τυχόν δέσμευση από την ενέργεια της παρέμβασης υπερβαίνει τη δέσμευση που προβλέπει ο νομοθέτης με τη στέριση του δικαιώματος τριτανακοπής, σελ. 166.

¹¹⁷ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 74-75.

¹¹⁸ Οι εξαιρετικοί κανόνες θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Βλ. Π. Φίλιο, Νομική Μεθοδολογία, 2007, σελ. 78.

¹¹⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 76.

της ή γενικά των εργαζομένων, καθώς και γιατί έχει ηθικό και κοινωνικό συμφέρον να αποβεί η δίκη υπέρ των μελών της, αφού το ζήτημα που θα επιλυθεί θα έχει επιπτώσεις σε όλους τους εργαζομένους.¹²⁰

Όπως γίνεται αντιληπτό, το έννομο συμφέρον στην περίπτωση αυτή ρυθμίζεται από το νομοθέτη και δεν χρειάζεται να αποδειχθεί από τη συνδικαλιστική οργάνωση.¹²¹ Η άσκηση συνεπώς της πρόσθετης παρέμβασης δεν συνεπάγεται την εις βάρος της συνδικαλιστικής οργάνωσης επέκταση των αντανακλαστικών συνεπειών της απόφασης και περαιτέρω δεν δικαιολογείται η έγερση μεταγενέστερης αγωγής του υπέρ ου κατά του προσθέτως παρεμβαίνοντος. Για όλους τους ανωτέρου λόγους δέον είναι να γίνει συστατική ερμηνεία του άρθρου 84 ΚΠολΔ και να μην εφαρμόζεται σε τέτοιες περιπτώσεις.¹²²

¹²⁰ Βλ. Β. Δούκα, Ζητήματα σχετικά με το δικαίωμα των συνδικαλιστικών οργανώσεων για πρόσθετη παρέμβαση, ΔΕΕ 2008, τεύχος 2, σελ. 911-912.

¹²¹ Βλ. ΜΠρΑΘ 225/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹²² Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 94.

IV. Προϋποθέσεις της ενέργειας της παρέμβασης

Στο άρθρο 84 του ΚΠολΔ αναφέρονται ποιες συγκεκριμένες προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν προκειμένου να αναπτυχθεί η ενέργεια της παρέμβασης. Πιο συγκεκριμένα, οι προϋποθέσεις είναι οι εξής:

i. Η διεξαγωγή της πρώτης δίκης

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης αποτελεί η διεξαγωγή της προηγούμενης αρχικής δίκης. Αυτό γίνεται φανερό αρχικά από το ίδιο το άρθρο 84 ΚΠολΔ και συγκεκριμένα στο εδ. α', το οποίο αναφέρεται σε διαφορά η οποία έχει ήδη υποβληθεί στο δικαστήριο και έχει κριθεί από αυτό, αλλά και στο εδ. β', το οποίο αναφέρεται σε μια δίκη η οποία έχει ήδη διεξαχθεί.¹²³ Επιπλέον και η άσκηση πρόσθετης παρέμβασης, η οποία στη συνέχεια θα αναπτύξει την ενέργειά της, προϋποθέτει εκκρεμή δίκη σύμφωνα με το άρθρο 80 ΚΠολΔ.¹²⁴ Η εκκρεμοδικία αποτελεί αποτέλεσμα της άσκησης της αγωγής και οι τρίτοι μπορούν μετά την κατάθεση της αγωγής να παρέμβουν, χωρίς να πρέπει να περιμένουν την επίδοση της αγωγής.¹²⁵

Η διαφορά, η οποία εκκρεμεί, μπορεί να έχει υπαχθεί σε οποιοδήποτε πολιτικό δικαστήριο και να αφορά μια οποιοδήποτε ιδιωτικού δικαίου διαφορά, ανεξάρτητα αν αυτή υπάγεται στην τακτική ή στις ειδικές διαδικασίες. Ένα ερώτημα το οποίο δημιουργείται και θα εξεταστεί κατωτέρω είναι αν η ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης μπορεί να γίνει και σε δίκη ασφαλιστικών μέτρων ή εκουσίας δικαιοδοσίας.¹²⁶

α) Δίκη ασφαλιστικών μέτρων

Αντικείμενο της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων είναι η ύπαρξη ή ανυπαρξία δικαιώματος του αιτούντος για παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας με τα κατάλληλα ασφαλιστικά μέτρα.¹²⁷ Στη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων, σύμφωνα με το άρθρο 686 § 6 ΚΠολΔ, είναι δυνατή η άσκηση πρόσθετης παρέμβασης, την οποία μπορεί να ασκήσει οποιοσδήποτε τρίτος που έχει έννομο συμφέρον να αποβεί η δίκη υπέρ ενός συγκεκριμένου

¹²³ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 20.

¹²⁴ Βλ. ΠΠρΚεφ 19/1973, ΝοΒ 1973, σελ. 542-543.

¹²⁵ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *Η ένσταση εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 126.

¹²⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 97.

¹²⁷ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Δ. Κράνη), *ό.π.*, σελ. 1322.

διαδίκου, αδιαφόρως αν έχει τη δυνατότητα να ασκήσει και αυτοτελή αίτηση για την υποστήριξη του συμφέροντός του και μη προσλαμβάνοντας την ιδιότητα του διαδίκου.¹²⁸

Η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων εφόσον δεν προσβάλλεται με τακτικά και έκτακτα ένδικα μέσα καθίσταται τελεσίδικη, δημιουργώντας ένα προσωρινό δεδικασμένο κατά τη νομολογία¹²⁹, το οποίο περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων.¹³⁰ Κατόπιν όλων των ανωτέρω, αρχικά γίνεται δεκτό ότι εφαρμογή του άρθρου 84 ΚΠολΔ γίνεται και στην περίπτωση της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων, η ανάπτυξη όμως της ενέργειας αυτής δεν μπορεί να είναι απεριόριστη.

Αρχικά, δεν μπορεί να έχει εφαρμογή το άρθρο 84 ΚΠολΔ σε περίπτωση που η μεταγενέστερη δίκη ανακύψει στο πλαίσιο κύριας διαγνωστικής δίκης. Όπως γίνεται φανερό και από το άρθρο 695 ΚΠολΔ¹³¹, η ισχύς του ασφαλιστικού μέτρου είναι προσωρινή και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δεσμεύει το δικαστήριο της κύριας δίκης. Επομένως, εφαρμογή του άρθρου 84 ΚΠολΔ χωρεί μόνο σε περίπτωση που ακολουθήσει δίκη ασφαλιστικών μέτρων.¹³² Επιπλέον, το δικαστήριο της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων πιθανολογεί ως προς την αναγκαιότητα του μέτρου το οποίο πρέπει να επιβάλλει και δεν δημιουργεί πλήρη δικανική πεποίθηση, αφού το ουσιαστικό δικαίωμα δεν καθίσταται αντικείμενο της δίκης των ασφαλιστικών μέτρων.¹³³ Ενδεχόμενη λοιπόν ήττα του υπέρ ου η παρέμβαση δεν μπορεί να εκληφθεί ως ήττα ως προς την ύπαρξη ή την ανυπαρξία του δικαιώματος¹³⁴ και επομένως δεν μπορούν να δημιουργηθούν αντανακλαστικές συνέπειες εις βάρος του προσθέτως παρεμβαίνοντος¹³⁵, εκτός αν το έννομο συμφέρον του στηρίχτηκε στην ανάπτυξη των

¹²⁸ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Δ. Κράνη), ό.π., σελ. 1340.

¹²⁹ Βλ. ΑΠ 439/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «Οι αποφάσεις περί ασφαλιστικών μέτρων νομής παράγουν μόνο προσωρινό δεδικασμένο προς απόκρουση νέας αιτήσεως μεταξύ των ιδίων διαδίκων και δεν δεσμεύουν την κύρια δίκη για τη νομή ή την κυριότητα».

¹³⁰ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Δ. Κράνη), ό.π., σελ. 1361.

¹³¹ Βλ. άρθρο 695 ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο «Η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων ισχύει προσωρινά και δεν επηρεάζει την κύρια υπόθεση».

¹³² Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 103.

¹³³ Βλ. άρθρα 682, 688 και 690 § 1 ΚΠολΔ.

¹³⁴ Βλ. ΜΠρΠειρ 793/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹³⁵ Βλ. ΜΠρΠειρ 793/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «Στη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων αντιθέτως, δεν θα υπάρξει οριστική κρίση επί του ασφαλιστέου δικαιώματος. Το δικαστήριο θα περιοριστεί, κατά νομοθετική επιταγή, στο να εξασφαλίσει το εριζόμενο δικαίωμα. Δεν θα αποφανθεί όμως οριστικά περί αυτού. Η ενασχόληση του με το ασφαλιστέο δικαίωμα σκοπεί αποκλειστικά στο να κρίνει, κατά πιθανολόγηση, εάν τούτο ισχύει ή δεν ισχύει, προκειμένου στη συνέχεια να χωρήσει στην παραδοχή ή την απόρριψη της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων. Γι' αυτό και η σχετική κρίση του δεν επηρεάζει την κρίση του δικαστηρίου της κύριας δίκης (αρ. 695 ΚΠολΔ). Συνεπώς στη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων η εμβέλεια της προσεπίκλησης δεν μπορεί παρά να είναι περιορισμένη..... δεν θα προκαλέσει όμως και ήττα του προσεπικαλούντος, διότι αυτή (η ήττα), κατά την έννοια του αρ. 88 ΚΠολΔ, αναφέρεται στην αντίστοιχη διαγνωστική δίκη, όπου θα κριθεί δεσμευτικά το νόμο και ουσία βάσιμο του επίδικου δικαιώματος». Βλ. όμως και αντίθετη απόφαση του ΜΠρΑθ 276/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, καθώς και Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Δ. Κράνη), ό.π., σελ. 1340-1341.

αντανακλαστικών ενεργειών που θα προκύψουν σε περίπτωση ήττας του υπέρ ου σε δίκη ασφαλιστικών μέτρων.¹³⁶

β) Δίκη εκουσίας δικαιοδοσίας

Εκουσία δικαιοδοσία είναι η εξουσία εκείνη που δίνεται στα τακτικά δικαστήρια να παρέχουν ένδικη προστασία, χωρίς να υπάρχει κάποια διαφορά, μέσα από πράξεις οι οποίες κατά κύριο λόγο ενεργούν διαπλαστικά ή βεβαιωτικά, με σκοπό την προστασία του ιδιωτικού συμφέροντος.¹³⁷ Η εκουσία λοιπόν δικαιοδοσία είναι μια εντελώς διαφορετική διαδικασία από την αμφισβητούμενη, αφού αυτή συνδέεται με κανόνες δικαίου που δεν εξαρτώνται από τη συμπεριφορά άλλου προσώπου και δεν υφίσταται κάποιο δικαίωμα, παρά μόνο οι προϋποθέσεις, οι οποίες καθιερώνονται από το νόμο και οι οποίες επιβάλλουν διαπιστωτική ή διαπλαστική ενέργεια του δικαστηρίου. Στην εκουσία λοιπόν δικαιοδοσία δεν υπάρχει μια προϋφιστάμενη διαφορά την οποία καλείται να επιλύσει το πολιτικό δικαστήριο, αλλά σκοπεύεται η διάπλαση ενός δικαιώματος.¹³⁸

Η εφαρμογή του άρθρου 84 ΚΠολΔ στη δίκη της εκουσίας δικαιοδοσίας κατά την ορθότερη άποψη θα πρέπει να αποκλειστεί. Αρχικά, το ίδιο το άρθρο 84 ΚΠολΔ κάνει λόγο για διαφορά, ενώ στην εκουσία δικαιοδοσία, όπως ανωτέρω αναφέρθηκε, δεν υφίσταται κάποια διαφορά, παρά μόνο υπόθεση. Επιπλέον, στη δίκη της εκουσίας δικαιοδοσίας η έννοια του διαδίκου είναι πολύ διαφορετική από την αμφισβητούμενη. Διάδικος στη δίκη της εκουσίας δικαιοδοσίας είναι ο αιτών. Οποιοσδήποτε άλλος επιδιώκει τη συμμετοχή του στη δίκη αυτή, μπορεί είτε να ασκήσει παρέμβαση (752 ΚΠολΔ)¹³⁹ είτε να καταστεί διάδικος ύστερα από προσεπίκλησή του από κάποιο διάδικο (753 ΚΠολΔ) είτε ύστερα από κλήτευση κατόπιν διαταγής του ίδιου του δικαστή (748 § 3 ΚΠολΔ). Γίνεται συνεπώς αντιληπτό, πως κριτήριο για την άσκηση της παρέμβασης δεν είναι η σχέση του παρεμβαίνοντος προς τους αρχικούς διαδίκους, αλλά η τυπική συμμετοχή του στην εκκρεμή διαδικασία¹⁴⁰, χωρίς επιπλέον να είναι απαραίτητο να επιδώσει στον αιτούντα.¹⁴¹ Στην εκουσία δικαιοδοσία λοιπόν η πρόσθετη παρέμβαση έχει εξ ορισμού¹⁴² χαρακτήρα αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης¹⁴³, αφού ο

¹³⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 104-105.

¹³⁷ Βλ. Γ. Γ. Μητσόπουλο, Μελέται γενικής θεωρίας δικαίου και αστικού δικονομικού δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1983, σελ. 555-556.

¹³⁸ Βλ. Κ. Σ. Μπότσαρη, Βάσεις και διαδικαστικά προβλήματα της εκουσίας δικαιοδοσίας, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1997, σελ. 35-37.

¹³⁹ Βλ. ΜΠρΘεσ 8590/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΘεσ 1483/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁴⁰ Βλ. ΜΠρΑθ 229/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΡοδ 25/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσ 292/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁴¹ Βλ. Π. Σ. Αρβανιτάκη, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2005, σελ. 175 και ΕφΛαρ 224/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁴² Βλ. 2635/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

παρεμβαίνων έχει ισότιμη δικονομική θέση με όλα τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη διαδικασία ως ενδιαφερόμενοι, αφού είναι κύριος διάδικος¹⁴⁴, και επομένως στερείται αντικειμένου ο προβληματισμός για το αν έχει πεδίο εφαρμογής το άρθρο 84 ΚΠολΔ. Τέλος, άλλος ένας λόγος μη εφαρμογής του άρθρου 84 ΚΠολΔ στην εκουσία δικαιοδοσία, είναι ότι σε αυτή δεν τίθεται ζήτημα εγγυητικής ευθύνης του παρεμβαίνοντος ως δικονομικού εγγυητή.¹⁴⁵ Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να αναπτυχθούν και έννομες συνέπειες στις σχέσεις προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου, ώστε να είναι πιθανή μια μεταγενέστερη δίκη μεταξύ τους.¹⁴⁶

ii. Έκδοση τελεσιδικής απόφασης στη δίκη στην οποία ασκήθηκε η πρόσθετη παρέμβαση

Δεύτερη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης αποτελεί η έκδοση απόφασης από το δικαστήριο της αρχικής δίκης. Το άρθρο 84 ΚΠολΔ αναφέρεται σε διαφορά η οποία έχει υποβληθεί στο δικαστήριο και έχει κριθεί από αυτό, επομένως η έκδοση της απόφασης πρέπει να αφορά την ουσία της διαφοράς και δεν αρκεί μια απόφαση η οποία θα απορρίπτει την αγωγή λόγω έλλειψης διαδικαστικών προϋποθέσεων. Για τον ίδιο λόγο η ενέργεια της παρέμβασης δεν αναπτύσσεται και σε περίπτωση παραίτησης από το δικόγραφο της αγωγής.¹⁴⁷

Επιπροσθέτως, σε περίπτωση δικαστικού συμβιβασμού¹⁴⁸, ορθότερη είναι η άποψη, η οποία αποκλείει την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, το άρθρο 84 ΚΠολΔ αναφέρεται σε διαφορά επί της οποίας υπάρχει δικαστική κρίση. Στο δικαστικό συμβιβασμό δεν υπάρχει δικαστική απόφαση¹⁴⁹, η ορθότητα της οποίας μπορεί να αμφισβητηθεί¹⁵⁰ και επιπλέον θα ήταν άτοπο να αναπτύσσεται η συνέπεια της ενέργειας της

¹⁴³ Βλ. ΠΠρΠειρ 2635/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «η πρόσθετη παρέμβαση στα πλαίσια της εκουσίας δικαιοδοσίας είναι κατά κανόνα αυτοτελής πρόσθετη με την έννοια του άρθρου 83 ΚΠολΔ, η εφαρμογή του οποίου και στη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας όχι μόνο είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 741 ΚΠολΔ, αλλά και συμβιβάζεται με τη φύση της απόφασης που εκδίδεται σε αυτήν και αναπτύσσει ισχύ έναντι όλων (erga omnes), η διαπλαστική ενέργεια της οποίας επηρεάζει άμεσα τις έννομες σχέσεις αυτού που ασκεί την παρέμβαση».

¹⁴⁴ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, Πολιτική Δικονομία, Εκουσία δικαιοδοσία Ι, Εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991, σελ. 292.

¹⁴⁵ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Τόμος 17^{ος}, σελ. 127.

¹⁴⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 99.

¹⁴⁷ Βλ. Π. Γέσιου - Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 24. Η παραίτηση αποτελεί μονομερή, απευθυντέα στον αντίδικο του παραιτούμενου διαδικαστική πράξη με αντικείμενο την προβληθείσα δικονομική αξίωση. Στην περίπτωση αυτή απόφαση δεν εκδίδεται και η εκκρεμοδικία της αγωγής ανατρέπεται αναδρομικά. Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Κ. Μακρίδου), ό.π., σελ. 591-593.

¹⁴⁸ Ο δικαστικός συμβιβασμός (άρθρο 871 ΑΚ) προϋποθέτει την εξουσία διαθέσεως των μερών. Τελεσιδικία και δεδικασμένο δεν παράγονται, αφού δεν εκδίδεται δικαστική απόφαση, αλλά το περιεχόμενο του πρακτικού αποτελεί προϊόν της βούλησης των διαδίκων. Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Κ. Μακρίδου), ό.π., σελ. 588.

¹⁴⁹ Βλ. ΑΠ 1494/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και ΑΠ 1738/1999, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁵⁰ Βλ. Π. Γέσιου - Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 25.

παρέμβασης εκεί όπου δεν αναπτύσσεται μια από τις κυριότερες δικονομικές συνέπειες, δηλαδή το δεδικασμένο.¹⁵¹ Αλλά και στην περίπτωση εκείνη που θα γινόταν δεκτή η ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης σε μια τέτοια περίπτωση, ο προσθέτως παρεμβαίνων θα είχε τη δυνατότητα να απαλλαγεί από τη δέσμευση της απόφασης, προβάλλοντας την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, για το λόγο ότι εμποδίστηκε να προτείνει ισχυρισμούς εξαιτίας του συμβιβασμού.¹⁵² Ανάλογα αμφισβητείται και η ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης σε περίπτωση αποδοχής της αγωγής από τον υπέρ ου.¹⁵³ Υποστηρίζεται η αποφατική εκδοχή, εντούτοις σε αυτή την περίπτωση η δίκη περατώνεται με έκδοση απόφασης επί της ουσίας¹⁵⁴, σε περίπτωση επομένως ανάπτυξης των δικονομικών συνεπειών αυτής, ο προσθέτως παρεμβαίνων έχει τη δυνατότητα ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης λόγω ενδεχόμενης συμπαιγνίας των διαδίκων.¹⁵⁵

Στο γερμανικό δίκαιο υποστηρίζεται ότι σε περίπτωση ερημοδικίας του ενάγοντος και έκδοσης απόφασης που απορρίπτει την αγωγή εξαιτίας της ερημοδικίας, δεν αναπτύσσεται η ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης για αυτόν ακριβώς το λόγο, ότι το δικαστήριο δεν προχώρησε στην εξέταση της ουσίας της διαφοράς, αλλά απέρριψε την αγωγή εξαιτίας της ερημοδικίας.¹⁵⁶ Η ίδια λύση θα μπορούσε να γίνει δεκτή και στο δικό μας δίκαιο. Πράγματι, σε περίπτωση ερημοδικίας του ενάγοντος (272 ΚΠολΔ), το δικαστήριο αφού διαπιστώσει το παραδεκτό της αγωγής, θα απορρίψει αυτή κατ' ουσίαν, χωρίς να εξετάσει περαιτέρω τη διαφορά, ενώ σε περίπτωση ερημοδικίας του εναγομένου (271 ΚΠολΔ), το δικαστήριο εξετάζοντας και πάλι τις προϋποθέσεις παραδεκτού της αγωγής, θα κάνει δεκτή αυτή, αφού οι ισχυρισμοί που εμπεριέχονται σε αυτή θεωρούνται σιωπηρώς ομολογημένοι, εξαιτίας της ερημοδικίας του εναγομένου.¹⁵⁷

Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι αναγκαίος όρος για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης είναι η έκδοση τελεσίδικης απόφασης¹⁵⁸ στο πλαίσιο της αρχικής δίκης.¹⁵⁹

¹⁵¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), υποσημείωση 343, σελ. 121.

¹⁵² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 25.

¹⁵³ Σε περίπτωση αποδοχής της αγωγής, πράξη που θεωρείται μονομερής και εκδηλώνει τα αποτελέσματά της στο χώρο του δικονομικού δικαίου, το δικαστήριο αρχικά θα εξετάσει τις προϋποθέσεις παραδεκτού και ορισμένου της αγωγής και αφού κρίνει ότι αυτές συντρέχουν, θα εκδώσει απόφαση επί της ουσίας, σύμφωνα με την αποδοχή. Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Κ. Μακρίδου), ό.π., σελ. 597-598.

¹⁵⁴ Βλ. Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 68.

¹⁵⁵ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 121-123.

¹⁵⁶ Βλ. Wieszorek B. / Schutze R. (-Mansel), Zivilprozessordnung und Nebengesetze, 1994, § 68 Rn 60, κατά παραπομπή του Π. Σ. Γιαννόπουλου, ό.π., υποσημείωση 351, (2010), σελ. 123.

¹⁵⁷ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 448-449.

¹⁵⁸ Βλ. ΕφΘεσ 957/1977, Αρμενόπουλος 1978, σελ. 267-269, σύμφωνα με την οποία «Ο προσθέτως παρεμβαίνων, σε δίκη μεταξύ άλλου και του υπέρ ου η παρέμβαση, δεσμεύεται από την επί της δίκης εκδοθείσα τελεσίδικη απόφαση...» και ΕφΑθ 6852/1979, ΝοΒ 1980, σελ. 810.

¹⁵⁹ Επιπλοκή είναι δυνατόν να προκύψει σε περίπτωση προσεπίκλησης δικονομικού εγγυητή και άσκησης κατά αυτού παρεμπόδισης αγωγής. Αν ο προσεπικαλούμενος ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση και στη συνέχεια γίνει δεκτή η αγωγή κατά του υπέρ ου, αλλά απορριφθεί η προσεπίκληση καθώς και η παρεμπόδιση αγωγή, δεν είναι

Σύμφωνα με τη θεωρία, η προϋπόθεση αυτή είναι απαραίτητη για το λόγο ότι η ενέργεια της παρέμβασης είναι συνέπεια του δεδικασμένου της απόφασης, από την οποία και πηγάζει.¹⁶⁰ Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό δεν είναι ιδιαίτερα πειστικό, αφού όπως λέχθηκε και ανωτέρω, η ενέργεια της παρέμβασης είναι δικονομική συνέπεια της εκδοθησόμενης απόφασης και αποτελεί συνέπεια διακριτή του δεδικασμένου. Ορθότερο επιχείρημα που δικαιολογεί στην περίπτωση αυτή την ανάγκη έκδοσης τελεσίδικης απόφασης είναι η σκοπιμότητα της τελεσιδικίας σε μια τέτοια περίπτωση. Πράγματι, θα ήταν απρόσφορο να αναπτύσσεται η ενέργεια της παρέμβασης και με την έκδοση απλώς και μόνο οριστικής απόφασης, η οποία μπορεί ακόμα να προσβληθεί με τα τακτικά ένδικα μέσα.¹⁶¹ Την οριστική αυτή απόφαση μπορούν να προσβάλλουν με έφεση ή ανακοπή ερημοδικίας όχι μόνο οι κύριοι διάδικοι της αρχικής δίκης, αλλά και ο προσθέτως παρεμβαίνων. Ο προσθέτως παρεμβαίνων δηλαδή μπορεί να ασκήσει πλαγιαστικά το δικαίωμα ανακοπής του ερημοδικασθέντος υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου (502 § 3 ΚΠολΔ), καθώς και έφεση, την οποία μπορεί να ασκήσει στο δικό του όνομα (516 § 1 ΚΠολΔ).¹⁶²

Ο τρόπος με τον οποίο κατέστη τελεσίδικη η απόφαση δεν ενδιαφέρει, εκτός αν από ειδική διάταξη απαιτείται αμετάκλητη απόφαση, όπως για παράδειγμα στις γαμικές διαφορές.¹⁶³ Αμετάκλητη απόφαση επίσης θα απαιτείται στην περίπτωση εκείνη που η πρόσθετη παρέμβαση ασκήθηκε για πρώτη φορά ενώπιον του Αρείου Πάγου.¹⁶⁴ Η ενέργεια της παρέμβασης στην περίπτωση αυτή θα εκλύεται από την έκδοση της αναιρετικής απόφασης, υπό την προϋπόθεση απόρριψης της αναίρεσης.¹⁶⁵

Τέλος, για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης αναγκαίο είναι ο υπέρ ου η πρόσθετη παρέμβαση να έχει ηττηθεί εν όλω ή εν μέρει με την έκδοση της απόφασης της πρώτης δίκης. Σε περίπτωση νίκης του υπέρ ου, ο σκοπός της παρέμβασης έχει επιτευχθεί και δεν τίθεται θέμα δέσμευσης του παρεμβαίνοντος.¹⁶⁶ Απαραίτητο ωστόσο είναι να οριοθετηθεί η έννοια της ήττας του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου στο πλαίσιο της αρχικής δίκης. Στη νομολογία υιοθετείται το κριτήριο της «δικονομικής ήττας», δηλαδή ενδιαφέρει κατά πόσο με την απόφαση που εκδόθηκε έγιναν δεκτά ή απορρίφθηκαν τα αιτήματα του διαδίκου, καθώς και αυτά του αντιδίκου του.¹⁶⁷ Για την ήττα επομένως του ενάγοντος, αρκεί το τυπικό κριτήριο ότι

λογικό να μιλάμε για ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης, αφού το ενδεχόμενο μεταγενέστερης δίκης υπέρ ου και προσθέτως παρεμβαίνοντος έχει αναλωθεί. Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 133-134.

¹⁶⁰ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 24, Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 125.

¹⁶¹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 25.

¹⁶² Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 730, 748.

¹⁶³ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοκύλη, *ό.π.*, σελ. 591.

¹⁶⁴ Βλ. άρθρο 80 ΚΠολΔ σύμφωνα με το οποίο: «Αν σε δίκη που εκκρεμεί μεταξύ άλλων ο τρίτος έχει έννομο συμφέρον να νικήσει κάποιος διάδικος, έχει δικαίωμα, έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης, να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση για να υποστηρίξει το διάδικο αυτόν» και ΟλΑΠ 25/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1781/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁶⁵ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 128.

¹⁶⁶ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 25.

¹⁶⁷ Βλ. ΕφΔωδ 121/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και ΕφΑθ 3506/1991, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

απορρίφθηκαν εν όλω ή εν μέρει τα αιτήματά του. Για τον εναγόμενο ωστόσο το κριτήριο της ήττας δεν αρκεί, αλλά πρέπει να εξεταστεί και το κατά πόσο βλάπτεται ο εναγόμενος από το περιεχόμενο της απόφασης.¹⁶⁸ Στην περίπτωση λοιπόν αυτή, για να διαπιστωθεί η ήττα του υπέρ ου είναι απαραίτητο να γίνεται στάθμιση της βλάβης του διαδίκου από την απόφαση υπό το πρίσμα του ουσιαστικού δικαίου. Στην προκειμένη περίπτωση ενδιαφέρει η έννομη σχέση βάσει της οποίας ασκήθηκε η πρόσθετη παρέμβαση.¹⁶⁹

iii. Παραδεκτή άσκηση πρόσθετης παρέμβασης υπέρ ενός των διαδίκων της πρώτης δίκης

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης είναι επιπλέον η άσκηση παραδεκτής πρόσθετης παρέμβασης στα πλαίσια της αρχικής δίκης, δηλαδή απαιτείται να συντρέχουν τόσο οι προϋποθέσεις της δίκης για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης, όσο και οι ειδικότερες προϋποθέσεις αυτής.¹⁷⁰ Στη θεωρία ωστόσο έχει διατυπωθεί και αντίθετη γνώμη, σύμφωνα με την οποία η ενέργεια της παρέμβασης αναπτύσσει τα αποτελέσματά της ακόμα και όταν η παρέμβαση έχει απορριφθεί ως απαράδεκτη ή αυτή στη συνέχεια ανακλήθηκε από τον παρεμβαίνοντα. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, ο προσθέτως παρεμβαίνων εκπίπτει από τη δυνατότητα να εναντιωθεί στην ορθότητα της απόφασης της αρχικής δίκης, καθώς η έκπτωσή του αυτή είναι αποτέλεσμα της γνώσης του ότι εκκρεμεί δίκη μεταξύ άλλων, η απόφαση επί της οποίας θα έχει για αυτόν δυσμενείς αντανακλαστικές συνέπειες.¹⁷¹

Για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης δεν έχει σημασία αν η πρόσθετη παρέμβαση ασκήθηκε εκουσίως ή αναγκαστικώς.¹⁷² Αυτό που ενδιαφέρει είναι να δίνεται η δυνατότητα στον παρεμβαίνοντα να συμμετάσχει αποτελεσματικά στη δίκη, γεγονός που προϋποθέτει ότι η παρέμβασή του δεν έχει απορριφθεί ως απαράδεκτη για οποιονδήποτε λόγο.¹⁷³ Η πρόσθετη παρέμβαση θα πρέπει να έχει ασκηθεί ολοκληρωμένα, δηλαδή σύμφωνα με

¹⁶⁸ Επομένως, ηττηθείς είναι ένας εναγόμενος όταν απορρίπτεται μια αγωγή ως απαράδεκτη και όχι ως νόμο ή ουσία αβάσιμη, ή όταν γίνεται δεκτή μια επικουρικά προβληθείσα ένσταση συμψηφισμού. Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 137.

¹⁶⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 136-138.

¹⁷⁰ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, *ό.π.*, σελ. 591.

¹⁷¹ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, *ό.π.*, (1973), σελ. 457.

¹⁷² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 20.

¹⁷³ Για παράδειγμα να μην απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω αοριστίας του δικογράφου ή λόγω έλλειψης δικαστικής πληρεξουσιότητας, Βλ. ΟλΑΠ 4/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

τα άρθρα 81 § 1, 215 § 1 και 217 ΚΠολΔ¹⁷⁴, ανεξαρτήτως του χρόνου στον οποίο αυτή ασκήθηκε.¹⁷⁵

Ένα ζήτημα το οποίο τίθεται είναι κατά πόσο το δικαστήριο της δεύτερης δίκης μπορεί να ελέγξει την τελεσίδικη κρίση της συνδρομής των απαραίτητων διαδικαστικών προϋποθέσεων της πρόσθετης παρέμβασης στην πρώτη δίκη. Το παραδεκτό της πρόσθετης παρέμβασης κρίνεται αποκλειστικά στα πλαίσια της αρχικής δίκης.¹⁷⁶ Η ενέργεια της παρέμβασης στηρίζεται στο γεγονός ότι η παρέμβαση έγινε δεκτή και έτσι δόθηκε η δυνατότητα στον τρίτο να συμμετάσχει στη δίκη, να προβάλλει ισχυρισμούς και επομένως να επηρεάσει το αποτέλεσμα αυτής. Το αν εσφαλμένως το αρχικό δικαστήριο έκρινε ότι η παρέμβαση ήταν παραδεκτή, ενώ στην πραγματικότητα αυτή ήταν απαράδεκτη, δεν ενδιαφέρει. Η κρίση αυτή του δικαστηρίου έχει καλυφθεί από το δεδικασμένο της απόφασης και δεν θα εξεταστεί από το μεταγενέστερο δικαστήριο.¹⁷⁷ Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα προσέκρουε τόσο στην ασφάλεια δικαίου, όσο και στην οικονομία της δίκης, καθώς και στην αυθεντία της δικανικής κρίσης, αφού θα έδινε περαιτέρω τη δυνατότητα σε οποιοδήποτε μεταγενέστερο δικαστήριο να εξετάσει εκ των υστέρων και παρεμπιπτόντως τη συνδρομή των διαδικαστικών αυτών προϋποθέσεων.¹⁷⁸

Αν η πρώτη παρέμβαση απορρίφθηκε ως απαράδεκτη και ασκήθηκε νέα¹⁷⁹, ως χρόνος άσκησης της πρόσθετης παρέμβασης για την ανάπτυξη της ενέργειάς της είναι ο χρόνος άσκησης της δεύτερης παρέμβασης.¹⁸⁰ Αντίθετα, αν η πρώτη παρέμβαση είχε απορριφθεί ως αβάσιμη και ασκήθηκε εκ νέου καινούρια, κρίσιμος είναι ο χρόνος της άσκησης της πρώτης παρέμβασης.¹⁸¹ Επιπροσθέτως, η διακοπή της δίκης για λόγο που αφορά το πρόσωπο του προσθέτως παρεμβαίνοντος, εφόσον επιφέρει διακοπή της δίκης για όλους, δεν θέτει κανένα πρόβλημα ως προς την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης, αφού καθ' όλη τη διάρκεια της διακοπής δεν ενεργούνται διαδικαστικές πράξεις, στις οποίες αυτός δεν θα μπορούσε να συμμετέχει.¹⁸² Αντίθετα, αν η δίκη διακόπτεται μόνο για τον προσθέτως παρεμβαίνοντα, οι διαδικαστικές πράξεις οι οποίες ενεργήθηκαν στη συνέχεια από τον υπέρ ου δεν είναι δυνατόν

¹⁷⁴ Αντίθετος ο Μπέης σύμφωνα με τον οποίο αρκεί και μόνο η κατάθεση της πρόσθετης παρέμβασης για την επεύλεση της έννομης συνέπειας της ενέργειας της παρέμβασης, αφού αυτή μαρτυρεί γνώση του τρίτου περί της εκκρεμούς δίκης. Βλ. Κ. Ε. Μπέης, *ό.π.*, (1973), σελ. 444-445.

¹⁷⁵ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, *Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2009, 2009, σελ. 507, Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 140-141.

¹⁷⁶ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 22, Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 143.

¹⁷⁷ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 22-23.

¹⁷⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 145, Wiescorek / Schutze, § 68 Rn 69, κατά παραπομπή Π. Σ. Γιαννόπουλου, *ό.π.*, υποσημειώσεις 434-435, (2010), σελ. 143.

¹⁷⁹ Βλ. ΕφΑθ 9231/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ για τη διαδοχική άσκηση παρεμβάσεων.

¹⁸⁰ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, *ό.π.*, σελ. 590.

¹⁸¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 143.

¹⁸² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 24.

να τον δεσμεύουν μέσω της ενέργειας της παρέμβασης, οπότε θα πρέπει να έχει αυτός τη δυνατότητα να προβάλλει την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης.¹⁸³

Επιπλέον, για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης δεν ενδιαφέρει αν ο τρίτος που παρενέβη έκανε χρήση των εξουσιών του ή ακόμα αν παραιτήθηκε από την ασκηθείσα πρόσθετη παρέμβαση.¹⁸⁴ Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη στο ελληνικό και το γερμανικό δίκαιο, η ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης δεν καταλύεται σε μια τέτοια περίπτωση.¹⁸⁵ Αυτό που ενδιαφέρει στην παρούσα περίπτωση είναι ότι με την άσκηση της πρόσθετης παρέμβασης, ο τρίτος απέκτησε τη δικονομική θέση του προσθέτως παρεμβαίνοντος, εισήλθε στη δίκη που έχει ανοίξει μεταξύ άλλων και έχει τη δυνατότητα να προβάλλει ισχυρισμούς προκειμένου να επηρεάσει την έκβαση της δίκης αυτής. Αν η ενέργεια της παρέμβασης εξαφανιζόταν με την παραίτηση του παρεμβαίνοντος από το δικόγραφο της παρέμβασής του, η πρακτική αξία της ρύθμισης θα ήταν μηδενική, αφού σε κάθε περίπτωση κατά την οποία ο προσθέτως παρεμβαίνων θα διέβλεπε κίνδυνο απώλειας της δίκης από τον υπέρ ου η παρέμβαση, θα είχε τη δυνατότητα να παραιτηθεί της παρεμβάσεως και επομένως να μην δεσμευτεί από την ενέργεια αυτής.¹⁸⁶

Ένα ακόμη επιχείρημα, το οποίο ενισχύει την άποψη αυτή είναι ότι, όπως ειπώθηκε και ανωτέρω, με την πρόσθετη παρέμβαση σκοπείται η προστασία των συμφερόντων του τρίτου. Ο τρίτος, ο οποίος επηρεάζεται από τη νίκη του ενός ή του άλλου διαδίκου, έχει έννομο συμφέρον να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση, προκειμένου να βοηθήσει το διάδικο από τη θέση του οποίου επηρεάζεται. Παράλληλα, η παρέμβαση αυτή μπορεί να είναι επιθυμητή και για το διάδικο υπέρ του οποίου ασκείται, και επομένως ο διάδικος αυτός μπορεί να παροτρύνει τον τρίτο προς την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης, μέσω του θεσμού της ανακοίνωσης δίκης. Γίνεται συνεπώς αντιληπτό, πως η άσκηση πρόσθετης παρέμβασης αποτελεί ένα δικαίωμα για αυτόν που την ασκεί και όχι υποχρέωση και μόνο στη δική του βούληση εξαρτάται το αν θα συνεχίσει να συμμετέχει στην εκκρεμή δίκη. Συγχρόνως όμως, από την άσκηση της πρόσθετης παρέμβασης διακυβεύονται και έννομα συμφέροντα ενός από τους διαδίκους της αρχικής δίκης, τα οποία και θα πρέπει να προστατευτούν.¹⁸⁷

Επιπροσθέτως, επιχείρημα υπέρ της κρατούσας άποψης αποτελεί το γεγονός ότι ενώ επί παραίτησης από αγωγή ο εναγόμενος έχει τη δυνατότητα να την εμποδίσει, αν αυτή έλαβε χώρα μετά τη συζήτηση¹⁸⁸, στην παραίτηση από την πρόσθετη παρέμβαση, ακριβώς επειδή αυτή

¹⁸³ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, ό.π., σελ. 591.

¹⁸⁴ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 23.

¹⁸⁵ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 22, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (-Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 196, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 146.

¹⁸⁶ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, ό.π., σελ. 590-591.

¹⁸⁷ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, Γνωμοδότηση, ΕΠολΔ 2008, σελ. 31.

¹⁸⁸ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2012), σελ. 577-578.

αποτελεί δικαίωμα του παρεμβαίνοντος, ο διάδικος υπέρ του οποίου ασκήθηκε η πρόσθετη παρέμβαση δεν έχει δικαίωμα να την εμποδίσει. Ο προσθέτως παρεμβαίνων μπορεί να παραιτηθεί από την παρέμβασή του χωρίς τη συγκατάθεση του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, γεγονός που επηρεάζει τα έννομα συμφέροντα του υπέρ ου.¹⁸⁹

Η ελευθερία του τρίτου να παρεμβαίνει στη δίκη η οποία έχει ανοίξει μεταξύ άλλων δεν θα πρέπει να μην συνεπάγεται βάρη και για τον ίδιο τον προσθέτως παρεμβαίνοντα. Η ενέργεια της παρέμβασης αποτελεί το αντίβαρο στην εξουσία του αυτή και το θεσμό της προστασίας του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου από ενδεχόμενες καταστρατηγήσεις του προσθέτως παρεμβαίνοντος.¹⁹⁰ Η ενέργεια της παρέμβασης επομένως αποκρυσταλλώνεται πλήρως στο χρόνο άσκησης της πρόσθετης παρέμβασης.¹⁹¹

Στη θεωρία διατυπώθηκαν και ορισμένες αποκλίνουσες απόψεις. Σύμφωνα με την πρώτη υποστηρικθείσα άποψη¹⁹², με την παραίτηση από την άσκηση της πρόσθετης παρέμβασης, ο τρίτος χάνει ταυτόχρονα την εξουσία του να επιχειρεί διαδικαστικές πράξεις προς το συμφέρον του υπέρ ου. Συνεπώς, και δεδομένου ότι η παρέμβαση ασκείται λόγω της δυνατότητας του παρεμβαίνοντος να επηρεάσει τη δίκη, δεν υπάρχει εδώ λόγος εφαρμογής της ενέργειας της παρέμβασης, αφού αυτός δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να επηρεάσει τη δίκη. Κριτήριο για την ανάπτυξη ή μη της ενέργειας της παρέμβασης αποτελεί ο χρόνος κατά τον οποίο έγινε η παραίτηση. Αν για παράδειγμα η παραίτηση έλαβε χώρα πριν την τελεσιδικία της απόφασης, δεν υπάρχει κανένας λόγος να μην διατηρείται η ενέργεια της παρέμβασης, αφού ο τρίτος έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει την έκβαση της δίκης, κάτι ωστόσο που δεν συμβαίνει σε περίπτωση παραίτησης πριν τη συζήτηση.¹⁹³ Το κριτήριο όμως που χρησιμοποιεί η άποψη αυτή είναι αστάθμητο και καθόλου ασφαλές, αφού δεν είναι δυνατόν να διακριθούν ποια μέρη της απόφασης στηρίχθηκαν στη συμμετοχή του τρίτου που έγινε πριν την παραίτησή του.¹⁹⁴

Σύμφωνα με τη δεύτερη υποστηρικθείσα άποψη¹⁹⁵, παραίτηση από την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης ισοδυναμεί με μη άσκησή της και συνεπώς ανατρέπονται αναδρομικά όλες οι έννομες συνέπειες που προκλήθηκαν από αυτή.¹⁹⁶ Ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος στην περίπτωση αυτή δεν επιβαρύνεται, αφού μπορεί κατά το γερμανικό δίκαιο να ασκήσει

¹⁸⁹ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2008), σελ. 31-32.

¹⁹⁰ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2008), σελ. 29-32.

¹⁹¹ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2008), σελ. 33.

¹⁹² Βλ. Ziegert, *Die Interventionswirkung* 2002, κατά παραπομπή Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, υποσημείωση 34, (2008), σελ. 29.

¹⁹³ Βλ. Schafar, *Nebenintervention und Streitverkundung*, 1990, σελ. 102 επόμε., Ziegert, *ό.π.*, σελ. 103-104, κατά παραπομπή Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, υποσημείωση 35, (2008), σελ. 29.

¹⁹⁴ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2008), σελ. 29-30 και Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 149-150.

¹⁹⁵ Βλ. Wieszorek / Schutze (- Mansel), § 68 Rn 128, κατά παραπομπή Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, υποσημείωση 37, (2008), σελ. 30.

¹⁹⁶ Βλ. Γ. Ράμμο, *ό.π.*, σελ. 195-196.

ανακοίνωση δίκης.¹⁹⁷ Επιπλέον, σύμφωνα με την άποψη αυτή, για τις ανάγκες της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, κρίσιμος χρόνος για τη δέσμευση από την ενέργεια της παρέμβασης είναι ο χρόνος ανάκλησης της παρέμβασης και όχι αυτός της ανακοίνωσης.¹⁹⁸

Ωστόσο, και η κρατούσα άποψη έχει υποστεί κριτική για τους εξής λόγους: αρχικά, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, για την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης είναι απαραίτητη η παραδεκτή άσκησή της στην αρχική δίκη. Σε περίπτωση όμως παραίτησης από αυτή, το παραδεκτό της δεν θα ελεγχθεί και υπάρχει φόβος να αναπτυχθεί ενέργεια της παρέμβασης ακόμα και από απαράδεκτες πρόσθετες παρεμβάσεις. Επιπλέον, σε μια τέτοια περίπτωση το δικαστήριο δεν θα έχει τη δυνατότητα να εξετάσει ούτε την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος για άσκηση πρόσθετης παρέμβασης και αυτό δεν εναρμονίζεται ούτε με την ενέργεια της παρέμβασης, αλλά ούτε και με το νομοθετικό σκοπό της. Το επιχείρημα επίσης, που έχει διατυπωθεί υπέρ της κρατούσας άποψης, ότι με το δικαίωμα της παραίτησης δίνεται η δυνατότητα στον παρεμβαίνοντα να ματαιώσει την ενέργεια της παρέμβασης, αν εκτιμά απώλεια της δίκης για τον υπέρ ου η παρέμβαση, δεν είναι ορθό, αφού η παραίτηση αποτελεί εκδήλωση της θεμελιώδους αρχής της διάθεσης (106 ΚΠολΔ).¹⁹⁹

Προς αποφυγή των ανωτέρω προτείνεται η δυνατότητα του υπέρ ου η παρέμβαση να αντισταχθεί σε ενδεχόμενη παραίτηση του δικογράφου από τον προσθέτως παρεμβαίνοντα. Η λύση αυτή μοιάζει ιδανικότερη και δικαιότερη όλων. Το ερώτημα ωστόσο που γεννάται είναι κατά πόσο είναι δυνατόν να αντισταχθεί ο υπέρ ου η παρέμβαση;²⁰⁰ Τα επιχειρήματα που έχουν διατυπωθεί υπέρ της άποψης αυτής είναι αρχικά ότι μέσω του άρθρου 299 ΚΠολΔ διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 294 και επομένως είναι δυνατή η εφαρμογή του και σε περίπτωση πρόσθετης παρέμβασης. Επιπλέον, και λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 84 εδ. α'

¹⁹⁷ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (2008), σελ. 30, άρθρο 74 § 3 ΓερμΚΠολΔ.

¹⁹⁸ Βλ. Wieczorek / Schutze (- Mansel), § 68 Rn 128, άρθρο 68 § 2 ΓερμΚΠολΔ, κατά παραπομπή του Π. Σ. Γιαννόπουλου, ό.π., υποσημείωση 465, (2010), σελ. 149.

¹⁹⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 150-153.

²⁰⁰ Σε ανάλογο ζήτημα το οποίο απασχόλησε τον Άρειο Πάγο στην υπ' αριθμόν 718/2006 απόφασή του, όπου ο υπέρ ου η παρέμβαση προέβαλλε αντιρρήσεις στην παραίτηση του προσθέτως παρεμβαίνοντος, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι δεν συντρέχει έννομο συμφέρον του αντιδρώντος διαδίκου, χωρίς ωστόσο να αποκλείσει ρητά ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 294 εδ. β' ΚΠολΔ. Βλ. ΑΠ 718/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία: «...και στη διαδικασία της δίκης για την αναίρεση, προκύπτει ότι η παραίτηση από το δικόγραφο του ένδικου μέσου που έχει ασκηθεί και συνεπώς και από το δικόγραφο της αναίρεσης, αλλά και από το δικόγραφο της πρόσθετης παρέμβασης, μπορεί να γίνει, χωρίς συναίνεση του αντιδίκου του παραιτουμένου, πριν από την έναρξη της προφορικής συζήτησης της υπόθεσης ή με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά ή με δικόγραφο που επιδίδεται στον αντίδικο του παραιτουμένου, ενώ η παραίτηση που γίνεται αργότερα είναι απαράδεκτη, εφόσον ο αντίδικος του παραιτουμένου προβάλλει αντίρρηση και πιθανολογείται ότι έχει έννομο συμφέρον η δίκη να περατωθεί με έκδοση οριστικής απόφασης έχει δε η παραίτηση, εφόσον είναι παραδεκτή, ως αποτέλεσμα το ένδικο μέσο και η διαδικαστική πράξη από το δικόγραφο της οποίας έγινε η παραίτηση, να θεωρείται πως δεν ασκήθηκε..... πρέπει να θεωρηθεί πως δεν ασκήθηκε και η πρόσθετη αυτή παρέμβαση, αφού ναι μεν η παραίτηση από το δικόγραφο της πρόσθετης παρέμβασης έγινε κατά την επαναληπτική συζήτηση, δηλαδή αφού ήδη είχε διαταχθεί κατά την προγενέστερη δικάσιμο η επανάληψη της συζήτησης, όταν θεωρείται ότι είχε αρχίσει η προφορική συζήτηση της υπόθεσης (ΟΛΑΠ 1235/1982), η δε πρώτη αναιρεσίβλητη και καθ' ης η παρέμβαση προέβαλε αντίρρηση κατά της παραίτησης αυτής, πλην όμως δεν πιθανολογήθηκε έννομο συμφέρον της αντιλέγουσας να περατωθεί η δίκη με την έκδοση απόφασης για την παρέμβαση.....».

ΚΠολΔ, γίνεται αντιληπτό ότι ο υπέρ ου η παρέμβαση έχει έννομο συμφέρον να καταληφθεί ο προσθέτως παρεμβαίνων από την ενέργεια της παρέμβασης, συνεπώς θα δικαιολογεί πάντα έννομο συμφέρον για την προβολή αντιρρήσεων.²⁰¹ Τέλος, πρόσθετο επιχείρημα για την υποστήριξη της δυνατότητας αντιταξιμότητας παρέχει το άρθρο 82 ΚΠολΔ. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, ο προσθέτως παρεμβαίνων δικαιούται να επιχειρεί κάθε διαδικαστική πράξη προς το συμφέρον του υπέρ ου η παρέμβαση, εφόσον δεν είναι αντίθετη προς τις πράξεις του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου.²⁰² Με το άρθρο λοιπόν αυτό δίνεται ευρύτερη προστασία για τον υπέρ ου από το άρθρο 294 εδ. β' ΚΠολΔ, αφού αυτός μπορεί να φέρει αντιρρήσεις σε πράξεις του παρεμβαίνοντος είτε αυτές έγιναν πριν τη συζήτηση είτε μετά.²⁰³

iv. Διεξαγωγή δεύτερης δίκης με διαδίκους τον υπέρ ου η παρέμβαση διάδικο και τον προσθέτως παρεμβαίνοντα

Τελευταία προϋπόθεση²⁰⁴ για την ανάπτυξη της εμβέλειας της ενέργειας της παρέμβασης είναι η ύπαρξη νέας μεταγενέστερης δίκης μεταξύ του υπέρ ου και του προσθέτως παρεμβαίνοντος και η οποία θα αφορά την έννομη σχέση που αποτέλεσε την αιτία της παρέμβασης.²⁰⁵ Αποτελεί συνεπώς η ενέργεια της παρέμβασης δικονομική συνέπεια, η οποία δεσμεύει το δικαστήριο της μεταγενέστερης δίκης. Η μεταγενέστερη δίκη θα πρέπει να διεξάγεται μεταξύ του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, σε οποιοδήποτε πολιτικό δικαστήριο²⁰⁶, ανεξαρτήτως βαθμού δικαιοδοσίας και ανεξαρτήτως της τηρούμενης διαδικασίας.²⁰⁷

Η ενέργεια της παρέμβασης συνίσταται στο γεγονός ότι στη μεταγενέστερη δίκη, η απόφαση της πρώτης δίκης θα πρέπει να θεωρηθεί ως ορθή, γεγονός το οποίο δείχνει ότι

²⁰¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 154-156.

²⁰² Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 184.

²⁰³ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 157-159.

²⁰⁴ Η προϋπόθεση αυτή γίνεται αντιληπτή μέσω της φράσης του άρθρου 84 ΚΠολΔ «... δεν έχει δικαίωμα να ισχυριστεί ...».

²⁰⁵ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Γ. Ορφανίδη), *ό.π.*, σελ. 420.

²⁰⁶ Τα διοικητικά δικαστήρια δεν δεσμεύονται από την ενέργεια της παρέμβασης, αφού σύμφωνα με το άρθρο 5 § 2 ΚΔΔ, το δεδουλευμένο των αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων δεσμεύει τα διοικητικά μόνο όταν η ισχύς της απόφασης επεκτείνεται *erga omnes*. Η ενέργεια της παρέμβασης παρά τη διαφοροποίησή της από το δεδουλευμένο έχει σχετική ισχύ και αναπτύσσεται αποκλειστικά στις σχέσεις παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση και δεν έχει *erga omnes* χαρακτηριστικά. Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, σελ. 163. Αν η μεταγενέστερη δίκη διεξάγεται σε αλλοδαπό δικαστήριο, η ενέργεια της παρέμβασης αναπτύσσει την εμβέλειά της, εφόσον υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη με αυτή του ημεδαπού δικαίου. Αντίστοιχη διάταξη όπως για την αναγνώριση του δεδουλευμένου δεν υπάρχει. Γίνεται δεκτό στη γερμανική θεωρία, ότι στις ενέργειες της αλλοδαπής απόφασης, οι οποίες θα πρέπει να αναγνωρίζονται στην ημεδαπή, περιλαμβάνεται και η ενέργεια της παρέμβασης. Βλ. Stein – Jonas – Schumman / Leipold § 328 If, Zoller (- Geimer) § 328 2 d, κατά παραπομπή Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), υποσημείωση 19, σελ. 18-19.

²⁰⁷ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 161-162.

απαιτείται συνάφεια μεταξύ των δύο δικών.²⁰⁸ Η συνάφεια αυτή είναι νομική, δηλαδή η πρώτη απόφαση αφορά μια έννομη σχέση, η οποία είναι προδικαστικό ζήτημα στη δεύτερη δίκη²⁰⁹, είτε στενή οικονομική.²¹⁰ Η συνάφεια αυτή αν και δεν προκύπτει ως όρος της ενέργειας της παρέμβασης, διαφαίνεται από το σκοπό αυτής, που είναι η οικονομία της δίκης, καθώς και η αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων.²¹¹

Αξίζει τέλος να αναφερθεί ότι σε περίπτωση που η μεταγενέστερη δίκη αφορά την έκδοση διαταγής πληρωμής, η ενέργεια της παρέμβασης δεν έχει πεδίο εφαρμογής, αφού με την αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής δεν ανοίγεται σχέση δίκης, ούτε θεμελιώνεται εκκρεμοδικία.²¹² Σε μια τέτοια περίπτωση η τελεσίδικη απόφαση από την οποία απορρέει η ενέργεια της παρέμβασης μόνο σε συνδυασμό με άλλα έγγραφα²¹³ θα μπορούσε να βοηθήσει στην απόδειξη του βέβαιου και εκκαθαρισμένου της απαίτησης. Μόνη η απόφαση δεν αρκεί, αφού δεν έχει εκδοθεί επί της έννομης σχέσης παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση.²¹⁴

²⁰⁸ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 26.

²⁰⁹ Βλ. Σ. Γ. Σταματοπούλου, *ό.π.*, (1988), σελ. 251. Αντίθετα, σύμφωνα με τον ίδιο, αν η έννομη σχέση που διαγνώστηκε στην πρώτη δίκη δεν είναι προδικαστικό ζήτημα της δεύτερης, η ενέργεια της παρέμβασης δεν έχει πεδίο εφαρμογής, αφού θα πρόκειται για αιτιολογημένη άρνηση, δεδομένου ότι ο εναγόμενος – παρεμβαίνων αρνείται πραγματικά γεγονότα και καλεί τον ενάγοντα – υπέρ ου η παρέμβαση να τα αποδείξει. Σελ. 251.

²¹⁰ Βλ. Π. Γέσιου- Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 26-27.

²¹¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 167-168.

²¹² Βλ. ΜΠρΠειρ 1657/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹³ Βλ. ΑΠ 1480/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹⁴ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 169.

V. Υποκειμενικά και αντικειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης

i. Υποκειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης

α) Μονομερής δεσμευτική ενέργεια της παρέμβασης

Σύμφωνα με το γράμμα του νόμου, όπως αυτό διατυπώνεται στο άρθρο 84 εδ. α' ΚΠολΔ²¹⁵, η ενέργεια της παρέμβασης έχει μονομερή δράση και δεσμεύει αποκλειστικά τον προσθέτως παρεμβαίνοντα.²¹⁶ Η άποψη αυτή κρατούσε και στη γερμανική θεωρία και νομολογία²¹⁷, όπου υποστηριζόταν ότι η ενέργεια της παρέμβασης λαμβάνεται υπόψη μόνο εις βάρος του προσθέτως παρεμβαίνοντος και όχι του υπέρ ου η παρέμβαση. Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, η οποία εκφράστηκε από μέρος της θεωρίας, αποκρούει τη μονομερή δεσμευτική ενέργεια της παρέμβασης με επιχειρήματα την αυτεπάγγελτη λήψη υπόψη²¹⁸ και το αδιαίρετο αυτής, καθώς και τη δικονομική ισότητα των όπλων.²¹⁹ Η δεύτερη αυτή ερμηνευτική εκδοχή είναι πιο συνεπής και προς τη λειτουργία και το σκοπό της ενέργειας της παρέμβασης. Τη δεύτερη αυτή ερμηνευτική εκδοχή υιοθετεί πλέον και η γερμανική θεωρία, ύστερα από έρευνα που διεξήχθη, κατά την οποία διαπιστώθηκε ότι το άρθρο 68 του ΓερμΚΠολΔ εμπεριέχει ένα μη ηθελημένο πρωτογενές κενό, αφού η θέληση του νομοθέτη δεν ήταν να αποκλείσει την ενέργεια της παρέμβασης εις βάρος του διαδίκου, υπέρ του οποίου ασκήθηκε η παρέμβαση, αλλά να καθιερώσει την ενέργεια αυτή ως γενική δικονομική συνέπεια της ασκήσεως πρόσθετης παρέμβασης.²²⁰

Πράγματι, με τη ρύθμιση του άρθρου 84 ΚΠολΔ, ο νομοθέτης είχε σκοπό να μην αμφισβητηθεί η ορθότητα της δικαστικής κρίσης σε μεταγενέστερο στάδιο. Αν λοιπόν η ενέργεια της παρέμβασης δέσμευε αποκλειστικά τον προσθέτως παρεμβαίνοντα, δίνοντας τη δυνατότητα στον υπέρ ου η παρέμβαση να επικαλείται αυτή μόνο όταν είναι ευνοϊκή για τον ίδιο²²¹, ουσιαστικά θα ματαίωνε το σκοπό της παρέμβασης, αφού το μεταγενέστερο δικαστήριο

²¹⁵ Βλ. άρθρο 84 εδ. α' ΚΠολΔ «...όποιος άσκησε πρόσθετη παρέμβαση στις σχέσεις του με το διάδικο για την υποστήριξη του οποίου άσκησε την παρέμβαση δεν έχει δικαίωμα να ισχυριστεί...».

²¹⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 181, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (-Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 197, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457.

²¹⁷ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 32.

²¹⁸ Σύμφωνα με τον Μπέη η κρατούσα ερμηνευτική εκδοχή δεν εναρμονίζεται με το ότι το δικαστήριο λαμβάνει αυτεπάγγελτως υπόψη όλη τη δέσμευση η οποία προκύπτει από μια τελεσίδικη απόφαση. Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457.

²¹⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 182 και Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 33.

²²⁰ Βλ. Ziegert, Die Interventionswirkung, Tubingen 2003, σελ. 183 επόμε., κατά παραπομπή, Π. Η. Κολοτούρο, ό.π., (2011), σελ. 164.

²²¹ Σύμφωνα με μια άποψη στη θεωρία, η ενέργεια της παρέμβασης έχει μεν μονομερή δεσμευτική ενέργεια εις βάρος του προσθέτως παρεμβαίνοντος, ωστόσο ο υπέρ ου η πρόσθετη παρέμβαση δεν μπορεί να αποχωρίσει και να

θα μπορούσε να εκδώσει διαφορετική απόφαση, και θα αντέβαινε και στην οικονομία της δίκης.²²²

Επιπλέον, το έννομο συμφέρον του προσθέτως παρεμβαίνοντος για την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης εντοπίζεται στην έννομη σχέση ουσιαστικού δικαίου, που υπάρχει μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση.²²³ Η έννομη αυτή σχέση εξαρτάται από το αποτέλεσμα της εκκρεμούς δίκης και ο υπέρ ου η παρέμβαση για να δικαιολογήσει αργότερα την έγερση αγωγής κατά του προσθέτως παρεμβαίνοντος, θα πρέπει να επικαλεστεί αυτή την έκδοση της απόφασης της αρχικής δίκης.²²⁴ Επιπροσθέτως, η δεύτερη ερμηνευτική εκδοχή προλαμβάνει και αντιφατικές διαδικαστικές συμπεριφορές. Ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο της απόφασης της αρχικής δίκης και θα ήταν αντιφατική η συμπεριφορά του αν δεχόταν μεν την αυθεντία της δικαστικής κρίσης ως προς τον αντίδικό του, αλλά όχι ως προς τον προσθέτως παρεμβαίνοντα. Η συμπεριφορά του αυτή θα ήταν δυνατό να κλονίσει την ασφάλεια δικαίου, αφού δεν θα μπορούσαν να οριοθετηθούν τα όρια της ενέργειας της παρέμβασης.²²⁵ Τελευταίο επιχείρημα της δεύτερης ερμηνευτικής εκδοχής, αποτελεί η αρχή της ισότητας των δικονομικών όπλων (άρθρο 110 § 1 ΚΠολΔ), αρχή η οποία κατοχυρώνεται τόσο συνταγματικά (άρθρο 4 § 1 Σ), όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο (άρθρο 6 § 1 ΕΣΔΑ).²²⁶

β) Ενέργεια της παρέμβασης έναντι των αρχικών διαδίκων και έναντι τρίτων

Η εμβέλεια της ενέργειας της παρέμβασης περιορίζεται αποκλειστικά στις σχέσεις προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, σύμφωνα με ρητή επιταγή του άρθρου 84 εδ. α' ΚΠολΔ.²²⁷ Ο αντίδικος του διαδίκου υπέρ του οποίου έγινε η πρόσθετη παρέμβαση δεν δεσμεύεται.²²⁸ ²²⁹ Στην άποψη αυτή συνηγορεί και το γεγονός ότι το άρθρο 84 ΚΠολΔ εφαρμόζεται σε περίπτωση απλής πρόσθετης παρέμβασης. Στην απλή πρόσθετη παρέμβαση το έννομο συμφέρον του παρεμβαίνοντος εντοπίζεται στην έννομη σχέση αυτού και

επικαλεσθεί μόνο τις ευνοϊκές για τον ίδιο διαπιστώσεις. Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 197.

²²² Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 183.

²²³ Βλ. Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 268.

²²⁴ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2009), σελ. 857, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 183.

²²⁵ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 183-184.

²²⁶ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 237, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 184-185.

²²⁷ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, ό.π., σελ. 590, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 181, Σ. Γ. Σταματόπουλο, ό.π., (1988), σελ. 249.

²²⁸ Βλ. Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, ό.π., σελ. 590.

²²⁹ Βλ. ΠΠρΑθ 4343/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «...σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρ. 84 ΚΠολΔ, η δέσμευση αυτή ισχύει στις σχέσεις του παρεμβαίνοντα με το διάδικο, για την υποστήριξη του οποίου άσκησε την παρέμβαση, δηλαδή την εναγομένη εταιρία, και όχι στις σχέσεις του με τον αντίδικό της υπέρ ου η πρόσθετη παρέμβαση εταιρίας, δηλαδή τον ενάγοντα και ήδη εναγόμενο».

του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου και καμία απολύτως σχέση δεν τον συνδέει με τον αντίδικο του υπέρ ου η παρέμβαση. Για τους ίδιους λόγους η ενέργεια της παρέμβασης δεν αναπτύσσει δεσμευτική ισχύ προς κανέναν από τους κυρίους διαδίκους της αρχικής δίκης, εάν σε αυτή υπάρχει για παράδειγμα κυρίως παρεμβαίνων ή ομόδοκοι. Η ισχύς της επιπλέον δεν αναπτύσσεται ούτε και στις σχέσεις μεταξύ πλειόνων παρεμβαίνόντων, αφού το έννομο συμφέρον για την κάθε παρέμβαση στηρίζεται σε διαφορετική έννομη σχέση, η οποία τους συνδέει όχι μεταξύ τους, αλλά με τον υπέρ ου η παρέμβαση.²³⁰

Ως προς την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης έναντι τρίτων, δεν προβλέπονται αντίστοιχες διατάξεις όπως αυτές για την επέκταση των υποκειμενικών ορίων του δεδικομένου (325-329 ΚΠολΔ), και για αυτό δεν είναι δυνατή η επέκταση των υποκειμενικών ορίων της ενέργειας της παρέμβασης έναντι τρίτων.²³¹ Προς επίρρωση της θέσης αυτής και εξετάζοντας περαιτέρω το ζήτημα της επέκτασης των υποκειμενικών ορίων, γίνεται αντιληπτό ότι βασικές αρχές του δικαίου μας είναι οι αρχές της διαθέσεως και συζητήσεως (106 ΚΠολΔ), καθώς και το σύστημα της διαδικαστικής πρωτοβουλίας των διαδίκων (108 ΚΠολΔ). Συνεπώς προς τις αρχές αυτές είναι οι δικαστικές αποφάσεις να μην δεσμεύουν πρόσωπα τα οποία δεν συμμετείχαν στη δίκη και δεν είχαν τη δυνατότητα να επηρεάσουν την έκβαση αυτής.²³²

Αναλογική εφαρμογή των άρθρων 325-329 ΚΠολΔ στην ενέργεια της παρέμβασης θα πρέπει να αποκλεισθεί για τους ακόλουθους λόγους: στην αρχική δίκη δεν υφίσταται κάποια διαφορά μεταξύ του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του υπέρ ου η παρέμβαση, δεν υπάρχει δηλαδή κάποια διαφορά μεταξύ τους η οποία πρέπει να επιλυθεί, ώστε να αναπτύσσονται οι συνέπειες της απόφασης έναντι τρίτων προσώπων με αφορμή την ουσιαστική αυτή έννομη σχέση. Επιπλέον, ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν ανήκει στα πρόσωπα εκείνα τα οποία δεσμεύονται από το δεδικομένο της απόφασης που θα εκδοθεί²³³, και επομένως αναλογική εφαρμογή των άρθρων 325-329 ΚΠολΔ στην ενέργεια της παρέμβασης, θα είχε ως αποτέλεσμα να δεσμεύονται από το δεδικομένο της απόφασης πρόσωπα τα οποία έχουν κάποια σχέση με τον προσθέτως παρεμβαίνοντα, χωρίς ωστόσο να δεσμεύεται ο προσθέτως παρεμβαίνων. Τελευταίο επιχείρημα κατά της αναλογικής εφαρμογής αποτελεί το γεγονός ότι αντικείμενο της κύριας δίκης δεν είναι η ύπαρξη ή ανυπαρξία δικαιώματος μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση, προϋπόθεση η οποία πρέπει να συντρέχει.²³⁴

²³⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 186-187.

²³¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 187-188, Σ. Γ. Σταματόπουλο, ό.π., (1988), σελ. 250.

²³² Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2006), σελ. 632.

²³³ Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, πρόκειται για απλή πρόσθετη παρέμβαση και ο προσθέτως παρεμβαίνων επηρεάζεται από τις δυσμενείς αντανάκλαστικές συνέπειες της απόφασης που θα εκδοθεί.

²³⁴ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 188-189.

Μόνη περίπτωση διεύρυνσης των υποκειμενικών ορίων της ενέργειας της παρέμβασης είναι η δέσμευση αυτής έναντι των καθολικών και ειδικών²³⁵ διαδόχων του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του υπέρ ου η πρόσθετη παρέμβαση.²³⁶ Στην περίπτωση αυτή η διεύρυνση είναι αναγκαία, αφού τα πρόσωπα αυτά υπεισέρχονται στη θέση των αρχικών διαδίκων. Αμφίβολο παραμένει το γεγονός το αν τα πρόσωπα αυτά δεσμεύονται μέσω αναλογικής εφαρμογής του άρθρου 325 περ. 2 ΚΠολΔ²³⁷ ή μέσω της κατασκευής της δικονομικής διαδοχής του καθολικού ή ειδικού διαδόχου στο αντικείμενο δίκης.²³⁸

Ακολουθώντας την άποψη της θεωρίας, η οποία υποστηρίζει εφαρμογή του άρθρου 84 ΚΠολΔ και στην περίπτωση αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης, πρέπει να δεχτούμε ότι επέκταση των υποκειμενικών ορίων της ενέργειας της παρέμβασης χωρεί και στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία ένας τρίτος βρίσκεται κατά το ουσιαστικό δίκαιο σε απόλυτη και διαρκή σχέση με εκείνον, ο οποίος παρενέβη στην μεταξύ άλλων ανοιγείσα δίκη. Μια τέτοια σχέση υπάρχει μεταξύ ομορρύθμου εταιρείας και των ομόρρυθμων εταίρων της, οι οποίοι δεσμεύονται από την ενέργεια της παρέμβασης, όταν ύστερα από αγωγή που ασκήθηκε κατά οφειλέτη χρηματικής ενοχής, παρενέβη υπέρ αυτού η εις ολόκληρον οφειλέτρια ομόρρυθμος εταιρεία.²³⁹

ii. Αντικειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης

Σύμφωνα με την απολύτως κρατούσα γνώμη, τα αντικειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης είναι ευρύτερα από αυτά του δεδικασμένου. Σε αντίθεση λοιπόν με το δεδικασμένο, το οποίο εκτείνεται στο έννομο αποτέλεσμα, στην έννομη συνέπεια της απόφασης, η ενέργεια της παρέμβασης εκτείνεται και στις νομικές και πραγματικές διαπιστώσεις της απόφασης.²⁴⁰ Ο λόγος της καθιέρωσης των ευρύτερων αντικειμενικών ορίων στην ενέργεια της παρέμβασης εντοπίζεται στο γεγονός ότι αυτή αναπτύσσεται μεταξύ προσώπων που ανήκουν στην ίδια διαδικαστική πλευρά, σε αντίθεση με το δεδικασμένο, το οποίο απαιτεί την ύπαρξη αντιδίκων.

²³⁵ Σύμφωνα με μία άποψη στη θεωρία, για να υπάρχει επέκταση της δέσμευσης της ενέργειας της παρέμβασης σε ειδικό διάδοχο, πρέπει η διαδοχή να αφορά σε έννομη σχέση η οποία αποτέλεσε το αντικείμενο της πρώτης δίκης μεταξύ του υπέρ ου η παρέμβαση και του αντιδίκου του, και όχι όταν η διαδοχή αφορά σε έννομη σχέση που αποτελεί αντικείμενο της δεύτερης δίκης μεταξύ παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση. Τότε ο ειδικός διάδοχος δεσμεύεται από τις αντανακλαστικές συνέπειες της εκδοθησόμενης στην προηγηθείσα δίκη απόφασης. Βλ. Jakoby, *Der Musterprozessvertrag*, Tübingen 2000, σελ. 31 επόμεν., κατά παραπομπή Π. Η. Κολοτούρου, ό.π., σελ. 163.

²³⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 190, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 456, Σ. Γ. Σταματόπουλο, ό.π., (1988), σελ. 250.

²³⁷ Βλ. Wiczorek / Schutze (- Mansel), § 68 Rn 143, κατά παραπομπή του Π. Σ. Γιαννόπουλου, ό.π., (2010), υποσημείωση 587, σελ. 191.

²³⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 190-191.

²³⁹ Βλ. Π. Η. Κολοτούρο, ό.π., σελ. 163-164.

²⁴⁰ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1985), σελ. 108, η ίδια, ό.π., (1975), σελ. 16-17, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 193, Χ. Απαλαγάκη (- Ν. Κατηφόρη), ό.π., σελ. 153, Π. Α. Καργάδο, ό.π., (1977), υποσημείωση 18, σελ. 1425, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 456.

Συνεπώς, ενώ το δεδικασμένο αναπτύσσεται στις σχέσεις των αντιδίκων, οι οποίες αποτελούν και το κύριο αντικείμενο δίκης, η ενέργεια της παρέμβασης αναπτύσσεται μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση, αφορά δηλαδή αλλότρια έννομη σχέση από αυτή του κυρίου αντικειμένου δίκης και σε αυτή την περίπτωση ενδεχομένως μόνο η δέσμευση από το αποτέλεσμα της απόφασης να μην είναι αρκετή, αλλά η μεταξύ τους έννομη σχέση να εξαρτάται και από τη νομική λύση που δόθηκε.²⁴¹

Επιπλέον, όπως είναι γνωστό, το έννομο συμφέρον για την άσκηση απλής πρόσθετης παρέμβασης εδράζεται στο γεγονός ότι ο προσθέτως παρεμβαίνων θα επηρεαστεί από τις αντανακλαστικές συνέπειες της απόφασης που θα εκδοθεί. Οι αντανακλαστικές συνέπειες δεν στηρίζονται στη δεσμευτικότητα της δικαστικής απόφασης, αλλά για αυτές κρίσιμο είναι το ίδιο το περιεχόμενο της απόφασης. Η απόφαση στην περίπτωση αυτή θα αποτελεί μια από τις προϋποθέσεις για την πραγμάτωση του ουσιαστικού κανόνα δικαίου. Συνεπώς, γίνεται αντιληπτός ο λόγος για τον οποίο στην περίπτωση της ενέργειας της παρέμβασης τα αντικειμενικά όρια αυτής είναι πολύ ευρύτερα του δεδικασμένου, αφού δεν αρκεί η επίκληση του αποτελέσματος της απόφασης, αλλά ενδιαφέρει το περιεχόμενο αυτής.²⁴²

Επομένως, η ενέργεια της παρέμβασης καταλαμβάνει τις πραγματικές και νομικές διαπιστώσεις της απόφασης, αλλά μόνο αυτές που είναι κρίσιμες και αναγκαίες για τη στήριξη του διατακτικού και όχι τις πλεοναστικές ή τις επικουρικές κρίσεις.²⁴³ Επίσης, η ενέργεια της παρέμβασης δεν επεκτείνεται στη νομική αξιολόγηση του συγκεκριμένου πραγματικού γεγονότος, αλλά ούτε και σε αφηρημένες νομικές κρίσεις ή κατ' ιδίαν ερμηνευτικές θέσεις.²⁴⁴

Η κρατούσα αυτή όμως θέση έχει δεχθεί κριτικές. Το πρώτο σημείο της κριτικής εντοπίζεται στο γεγονός ότι σε περίπτωση που ο ενάγων αμφιβάλλει ως προς το πρόσωπο του οφειλέτη και η έννομη σχέση είναι μία ή αν οι έννομες σχέσεις στηρίζονται σε αντίθετα περιστατικά ή αντίθετη ερμηνεία νόμου, ο παρεμβαίνων δεν είναι δικονομικός εγγυητής²⁴⁵ και είναι μάλιστα αμφίβολο αν μπορεί να γίνει παρέμβαση σε τέτοιες περιπτώσεις, αφού η επικουρική εναγωγή είναι απαγορευμένη.²⁴⁶

²⁴¹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 16-17, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 193-194.

²⁴² Βλ. Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 276, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 205-209.

²⁴³ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 197.

²⁴⁴ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 195.

²⁴⁵ Βλ. ΑΠ 1202/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «...αν η έννομη σχέση είναι μία, ο ενάγων όμως αμφιβάλλει (εκ λόγων νομικών ή πραγματικών) ως προς το πρόσωπο του οφειλέτη, ή αν οι επικαλούμενες έννομες σχέσεις στηρίζονται σε αντίθετα περιστατικά ή σε αντίθετη ερμηνεία του νόμου, έτσι ώστε η παραδοχή της μίας να αποκλείει την άλλη, οπότε και πάλι μόνο μία έννομη σχέση υπάρχει, προσεπίκληση δεν επιτρέπεται, όπως δεν επιτρέπεται ούτε διαζευκτική εναγωγή. Στις περιπτώσεις αυτές, αν υπάρχει ευθύνη του τρίτου, η ευθύνη αυτή στηρίζεται σε αιτία αυτοτελή και όχι εξαρτημένη από την τύχη της έννομης σχέσης, που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, όπως απαιτεί το άρθρ. 88 ΚΠολΔ...», ΕφΑθ 7248/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁴⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 202, Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 271.

Το δεύτερο σημείο της κριτικής εντοπίζεται στο γεγονός ότι και αν ακόμα σε αυτές τις περιπτώσεις γίνει δεκτή η άσκηση πρόσθετης παρέμβασης, η ενέργεια της μετέπειτα καμία απολύτως διαφορά δεν θα έχει από την ενέργεια του δεδικασμένου.²⁴⁷ Η άποψη αυτή υποστηρίζει τη θεωρία περί σχετικού δεδικασμένου, σύμφωνα με την οποία το δεδικασμένο καταλαμβάνει όχι μόνο το έννομο αποτέλεσμα, αλλά και τις προκειμένες του τελικού δικανικού συλλογισμού και επομένως τόσο η μείζονα όσο και η ελάσσονα πρόταση, στις οποίες στηρίζεται η έννομη συνέπεια, καθίστανται απρόσβλητες, προκειμένου να διασφαλισθεί το πόρισμα του δικανικού συλλογισμού.²⁴⁸

Η ανωτέρω κριτική ωστόσο είναι δεκτική αντιλόγου. Καταρχάς, όπως και ανωτέρω έχει αναφερθεί, η έννομη σχέση μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος και την παραδεκτή άσκηση πρόσθετης παρέμβασης και αποτελεί προδικαστικό ζήτημα ουσιαστικού δικαίου στην αρχική δίκη. Επομένως, η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος του προσθέτως παρεμβαίνοντος καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο επί του κριθέντος δικονομικού ζητήματος. Επιπλέον, η κριτική, η οποία ανωτέρω διατυπώθηκε, και η οποία στην ουσία ταυτίζει την ενέργεια της παρέμβασης με τη θεωρία περί σχετικού δεδικασμένου, αφήνει χωρίς κανένα αντικείμενο το άρθρο 84 ΚΠολΔ. Ο νομοθέτης ωστόσο αν ήθελε να δεσμεύσει τον προσθέτως παρεμβαίνοντα με το δεδικασμένο απλά θα το έκανε και δεν θα προέβαινε στην κατασκευή του άρθρου 84ΚΠολΔ και στην ενέργεια της παρέμβασης.²⁴⁹

Εν κατακλείδι, γίνεται αντιληπτό ότι το άρθρο 84 του ΚΠολΔ έχει διττή λειτουργία: αφενός οριοθετεί το πλαίσιο εντός του οποίου δεσμεύεται ο προσθέτως παρεμβαίνων σε περίπτωση μεταγενέστερης δίκης και αφετέρου θεσπίζει ορισμένες προϋποθέσεις για να μπορέσει ο προσθέτως παρεμβαίνων να απαλλαγεί από τη δέσμευση αυτή. Έτσι λοιπόν το άρθρο 84 ΚΠολΔ όχι μόνο θεσπίζει την έκπτωση του προσθέτως παρεμβαίνοντος από τη δυνατότητα να προτείνει ισχυρισμούς οι οποίοι βάλλουν κατά της ορθότητας της απόφασης, αλλά δίνει και τις προϋποθέσεις έτσι ώστε να μπορέσει ο προσθέτως παρεμβαίνων να προτείνει ορισμένους ισχυρισμούς. Η δέσμευση την οποία θεσπίζει το άρθρο 84 ΚΠολΔ αφορά, όχι μόνο μη προβληθείσες ενστάσεις, αλλά και μη αυτοτελείς πραγματικούς ισχυρισμούς, νομικούς ισχυρισμούς, καθώς και αποδεικτικά μέσα.²⁵⁰

²⁴⁷ Βλ. Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 271.

²⁴⁸ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2006), σελ. 518. Σύμφωνα με τον ίδιο η θεωρία περί σχετικού δεδικασμένου πρέπει να απορριφθεί διότι ούτε από τον ΚΠολΔ προκύπτει, αλλά ούτε και θεωρείται αναγκαία για τη λειτουργία του δεδικασμένου. Για να οδηγηθούμε στο ίδιο αποτέλεσμα, αρκεί η ύπαρξη της αρνητικής ή θετικής λειτουργίας του δεδικασμένου είτε με βάση το 331 ΚΠολΔ, είτε με βάση τα χρονικά όρια του δεδικασμένου. Σελ. 523.

²⁴⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 204-205.

²⁵⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ.210-220.

VI. Η έκταση της δέσμευσης του προσθέτως παρεμβαίνοντος

i. Η λειτουργία της ενέργειας της παρέμβασης στα πλαίσια μεταγενέστερης δίκης

Η λειτουργία του άρθρου 84 ΚΠολΔ είναι διττή: αφενός θεσπίζει την έκπτωση του προσθέτως παρεμβαίνοντος από τη δυνατότητά του να προτείνει ισχυρισμούς οι οποίοι βάλλουν κατά της ορθότητας της δικαστικής απόφασης.²⁵¹ Κακή κρίση του δικαστηρίου υπάρχει όταν με βάση τα πραγματικά περιστατικά που αποδεικνύονται η δικαστική κρίση θα έπρεπε να είναι διαφορετική. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει σφάλμα στη κρίση του δικαστηρίου, το οποίο μπορεί να αναφέρεται στα πραγματικά περιστατικά που λήφθηκαν υπόψη, στη διαπίστωση της αλήθειας αυτών και οδήγησαν το δικαστήριο στην έκδοση εσφαλμένης απόφασης.²⁵² Αφετέρου το άρθρο 84 ΚΠολΔ ρυθμίζει σε ποιες περιπτώσεις ο προσθέτως παρεμβαίνων μπορεί να προτείνει ορισμένους ισχυρισμούς, σε περίπτωση που η αρχική δίκη διεξήχθη πλημμελώς.

Σε περίπτωση παραβίασης του άρθρου 84 εδ. α' ΚΠολΔ, δηλαδή πρότασης ισχυρισμών οι οποίοι αμφισβητούν την ορθότητα της κρίσης του δικαστηρίου, αυτοί θα απορριφθούν ως απαράδεκτοι.²⁵³ Ενδεχόμενη εσφαλμένη κρίση του δικαστηρίου ως προς τους ισχυρισμούς, οι οποίοι προβάλλονται ή τα αποδεικτικά μέσα τα οποία προσκομίζονται, μπορεί να ελεγχθεί με την άσκηση ενδίκου μέσου, όχι μόνο από τον υπέρ ου η παρέμβαση, αλλά και τον προσθέτως παρεμβαίνοντα. Αν όμως η εσφαλμένη κρίση του δικαστηρίου εξεταζόταν στα πλαίσια της δίκης, η οποία έχει ανοίξει μεταξύ υπέρ ου και προσθέτως παρεμβαίνοντος, θα πλήττονταν καίρια το δικαίωμα ακρόασης του έτερου διαδίκου της αρχικής δίκης.

²⁵¹ Βλ. ΕφΘεσ 957/1977, ό.π., σελ. 267-269.

²⁵² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 30-31.

²⁵³ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., σελ. 171-173, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Γ. Ορφανίδη), ό.π., σελ. 378, Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2009), σελ. 283, και άρθρο 84 εδ. α' ΚΠολΔ σύμφωνα με το οποίο «...δεν έχει το δικαίωμα να ισχυριστεί ότι το δικαστήριο έκρινε εσφαλμένα τη διαφορά...». Βλ. ΑΠ 1383/2000, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «Επειδή το δικονομικό απαράδεκτο, που ιδρύει τον από το άρθρο 559 αριθ. 14 Κ.Πολ.Δ. λόγο αναιρέσεως, ανάγεται την εσωτερική διάρθρωση και πορεία της διαδικασίας και αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ομαλής εξελίξεως αυτής, εις τρόπον ώστε να καθίσταται εφικτή η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των διαδίκων που έχουν καταχθεί σε δίκη και την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, συνεπάγεται δε το ανεπίτρεπτο κατά νόμο κάποιας διαδικαστικής πράξεως ή ενέργειας, ανεξαρτήτως του κύρους, της νομιμότητας ή βασιμότητας αυτής», ΟΛΑΠ 963/1985, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία «Το δ' ότι, αι μεν δικονομικοί ακυρότητες, κατά τον κανόνα του άρθρου 159 αριθ. 3, προτείνονται υπό του υφισταμένου βλάβην εξ αυτών διαδίκου, (εξαιρέσει των περιπτώσεων 1 και 2 του αυτού άρθρου), ενώ δια την λήψιν υπ' όσιν απαράδεκτου συντρέχοντος υπέρ διαδίκου τινός δεν απαιτείται επίκλησις αυτού, αλλά τούτο κατά κανόνα λαμβάνεται υπ' όσιν εξ επαγγέλματος υπό του δικαστηρίου, εξαιρέσει των περιπτώσεων, κατά τας οποίας η άρσις του απαράδεκτου, ως εκ του ειδικωτέρου σκοπού του, ήρτηται εκ της πρωτοβουλίας του, υπέρ ου λειτουργεί τούτο διαδίκου, δυνάμενου να μη το επικαλεσθή, οπότε απαιτείται, ως εκδήλωσις της ανυπαρξίας βουλήσεως άρσεως του απαράδεκτου, η πρότασις αυτού προς λήψιν υπ' όσιν υπό του δικαστηρίου, εις αμφοτέρας δε τας περιπτώσεις ουδόλως απαιτείται και η επέλευσις, εκ της ενεργείας της απαράδεκτου δικαστικής πράξεως, βλάβης μη δυναμένης να επανορθωθή και η επίκλησις αυτής υπό του ενδεχομένως υπόχρεου εις πρότασιν του απαράδεκτου διαδίκου. Τέλος εκ των καθιερουσών απαράδεκτα διατάξεων του ΚΠολΔ, προκύπτει ότι ταύτα, άλλοτε μεν καθιερώνται δια του ρητού χαρακτηρισμού εν αυταίς διαδικαστικής τίνος πράξεως ή ενεργείας ως απαράδεκτου, άλλοτε δε δια της εν αυταίς χρήσεως συγγενών προς την έννοιαν του απαράδεκτου εκφράσεων οία είναι και η έκφρασις "δεν δύναται να γίνη"».

Η κήρυξη επομένως αυτή των ισχυρισμών ως απαράδεκτων ομοιάζει με την αρνητική λειτουργία του δεδικασμένου, όπου όταν το αντικείμενο δύο δικών ταυτίζεται πλήρως ή όταν το αντικείμενο του δεδικασμένου είναι ευρύτερο από το αντικείμενο της νέας δίκης ή όταν είναι ασύμβατο με το αντικείμενο της νέας δίκης, η δεύτερη αγωγή θα απορριφθεί ως απαράδεκτη.²⁵⁴ Οι ισχυρισμοί αυτοί κηρύσσονται απαράδεκτοι και αυτεπαγγέλτως²⁵⁵, χωρίς μάλιστα να είναι απαραίτητη η επίκληση του άρθρου 332 ΚΠολΔ, αφού τη λύση δίνει ήδη το ίδιο το άρθρο 84 εδ. α' ΚΠολΔ, που αναφέρει ότι ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν μπορεί να προτείνει ισχυρισμούς που βállουν κατά της ορθότητας της δικαστικής απόφασης. Εξάλλου το δικονομικό απαράδεκτο λαμβάνεται από τη φύση του υπόψη αυτεπάγγελα.²⁵⁶

Στη θεωρία ωστόσο έχει διατυπωθεί η παρατήρηση ότι η ενέργεια της παρέμβασης δεν έχει αρνητική λειτουργία αντίστοιχη με αυτή του δεδικασμένου, όπου σε περίπτωση άσκησης δεύτερης αγωγής με το ίδιο αντικείμενο αυτή απορρίπτεται ως απαράδεκτη, αφού στα πλαίσια της ενέργειας της παρέμβασης, η δεύτερη αγωγή είναι παραδεκτή και απλά εξαρτάται από την απόφαση που εκδόθηκε στην πρώτη δίκη, αναπτύσσοντας κατά αυτόν τρόπο ενέργεια ανάλογη με τη θετική λειτουργία του δεδικασμένου.²⁵⁷ Παρά τις όποιες παρατηρήσεις ωστόσο, η αρνητική λειτουργία της ενέργειας της παρέμβασης δεν πρέπει να αποκλειστεί, αλλά αυτή θα πρέπει να προσαρμοστεί στο πλαίσιο της διαδικαστικής θέσης του προσθέτως παρεμβαίνοντος στην αρχική δίκη.²⁵⁸

Ένα ζήτημα, το οποίο ανακύπτει στη συνέχεια, είναι το εάν η ενέργεια της παρέμβασης λαμβάνεται από το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως υπόψη. Εκτός δηλαδή από την αρνητική λειτουργία της παρέμβασης, η οποία, όπως ανωτέρω έγινε δεκτό υπάρχει και λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως, πρέπει να εξεταστεί αν υπάρχει και θετική λειτουργία αυτής, εάν δηλαδή το δικαστήριο της μεταγενέστερης δίκης δεσμεύεται από τα αντικειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης και εάν ναι αν λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως.

Στη θεωρία έχει εκφραστεί η άποψη ότι η ενέργεια της παρέμβασης αναπτύσσει μόνο αρνητική και όχι θετική λειτουργία.²⁵⁹ Πράγματι, η φραστική διατύπωση του άρθρου 84 εδ. α' ΚΠολΔ συνηγορεί υπέρ αυτής της εκδοχής. Ωστόσο, η άποψη αυτή έρχεται σε αντίθεση με τους σκοπούς της ενέργειας της παρέμβασης και θα πρέπει να απορριφθεί. Αν υποθεθεί ότι στα πλαίσια μεταγενέστερης δίκης ισχυρισμοί του προσθέτως παρεμβαίνοντος που βállουν κατά

²⁵⁴ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2006), σελ. 488-489.

²⁵⁵ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσιή, ό.π., (1975), σελ. 32, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 173-174, Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 273, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 197, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 456, ΕφΘεσ 957/1977, ό.π., σελ. 267-269.

²⁵⁶ Βλ. ΟΛΑΠ 963/1985, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁵⁷ Βλ. Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 273-274. Αντίθετος ο Μπέης ο οποίος θεωρεί ότι η ενέργεια της παρέμβασης έχει μόνο αρνητική λειτουργία, Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 456.

²⁵⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 175.

²⁵⁹ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 456, Σ. Γ. Σταματόπουλο, (1988), σελ. 250.

της απόφασης της αρχικής δίκης απορρίπτονται ως απαράδεκτοι, ενώ από την άλλη πλευρά το δικαστήριο της μεταγενέστερης δίκης δεν δεσμεύεται από το περιεχόμενο της απόφασης της πρώτης δίκης, τότε είναι δυνατόν να οδηγηθούμε στην έκδοση αντιφατικών αποφάσεων. Το γεγονός αυτό όμως δεν συνάδει με τους σκοπούς για τους οποίους θεσπίστηκε η ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης, δηλαδή την εξυπηρέτηση της αρχής της οικονομίας της δίκης και την αποφυγή κινδύνου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων.²⁶⁰ Κατά την άποψη της γράφουσας, αν δεχόμασταν μονομερή δέσμευση του προσθέτως παρεμβαίνοντος από την ενέργεια της παρέμβασης, η ρύθμιση αυτής θα έμενε κενή περιεχομένου, αφού ο σκοπός για τον οποίο αυτή θεσπίστηκε, δεν θα πραγματοποιούνταν ήδη με τη δυνατότητα του δικαστηρίου της μεταγενέστερης δίκης να εκδώσει αντιφατικού περιεχομένου απόφαση. Θα πρέπει συνεπώς να γίνει τεολογική ερμηνεία του άρθρου 84 εδ. α' ΚΠολΔ.²⁶¹

Η θετική λειτουργία της ενέργειας της παρέμβασης, λόγω του σκοπού τον οποίο υπηρετεί λαμβάνεται και αυτή υπόψη αυτεπαγγέλτως. Η λύση αυτή μπορεί να θεμελιωθεί και με ανάλογη εφαρμογή της διάταξης 332 ΚΠολΔ, που αφορά την αυτεπάγγελτη λήψη υπόψη του δεδικασμένου.²⁶² Κατά της λύσης αυτής έχει διατυπωθεί η άποψη ότι ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 332 ΚΠολΔ δεν θα πρέπει να γίνεται λόγω των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ ενέργειας της παρέμβασης και δεδικασμένου. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, δεν υπάρχει λόγος να υποχρεωθούν οι διάδικοι της δεύτερης δίκης να δεσμευτούν από την ενέργεια της παρέμβασης στα πλαίσια μεταγενέστερης δίκης. Προς αντίκρουση της άποψης αυτής, δίνεται το επιχείρημα ότι και η ενέργεια του δεδικασμένου έναντι τρίτων είναι εξαιρετική, αλλά λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως.²⁶³

Σε περίπτωση παραβίασης του άρθρου 84 εδ. α' ΚΠολΔ από το δικαστήριο της μεταγενέστερης δίκης είναι δυνατή η προσβολή της απόφασης τόσο με έφεση όσο και με αναίρεση. Το άρθρο 84 εδ. α' ΚΠολΔ είναι μια δικονομικού χαρακτήρα διάταξη, επομένως σε περίπτωση παραβίασης αυτής θα ερευνηθεί εάν αυτή είναι δυνατόν να προσβληθεί με κάποιον από τους δικονομικούς λόγους αναίρεσης. Έτσι λοιπόν, αν το δικαστήριο δεν λάβει υπόψη του τον ισχυρισμό του υπέρ ου η παρέμβαση για την ύπαρξη της ενέργειας της παρέμβασης θα συντρέχει ο αναιρετικός λόγος του άρθρου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ²⁶⁴, όπως αντίστοιχα ισχύει και για το δεδικασμένο, ενώ αν ο ισχυρισμός του προσθέτως παρεμβαίνοντος απορριφθεί ως

²⁶⁰ Βλ. Κ. Δ. Κεραμιά, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., υποσημείωση 46, σελ. 11-12, Δ. Ν. Μανιώτη, ό.π., (1985), σελ. 723, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 175-176.

²⁶¹ Βλ. ΕιρΑθ 1954/1978, Αρμενόπουλος 1978, σελ. 267.

²⁶² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 32, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 176-177.

²⁶³ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 32.

²⁶⁴ Βλ. το άρθρο 559 αρ. 8 ΚΠολΔ, το οποίο εφαρμόζεται «αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν ή δεν έλαβε υπόψη πράγματα που προτάθηκαν και έχουν ουσιαστική επίδραση στην έκβαση της δίκης».

απαράδεκτος ενώ δεν έπρεπε ή το αντίστροφο, σχετικά με τη δέσμευση του δικαστηρίου από την ενέργεια της παρέμβασης, θα συντρέχει ο αναιρετικός λόγος 559 αρ. 16 ΚΠολΔ²⁶⁵.²⁶⁶

Στη θεωρία ωστόσο έχει εκφραστεί η άποψη ότι όσο αφορά την προσβολή της απόφασης της μεταγενέστερης δίκης με τον αναιρετικό λόγο 559 αρ. 16 ΚΠολΔ δεν είναι ιδιαίτερα πειστική, αφενός λόγω της διαφορετικής λειτουργίας που επιτελεί το δεδικασμένο από την ενέργεια της παρέμβασης και αφετέρου εξαιτίας του κλειστού αριθμού των λόγων αναίρεσης που δεν επιτρέπουν αναλογική εφαρμογή.²⁶⁷ Στην περίπτωση προτείνεται η εφαρμογή του άρθρου 559 αρ. 14 ΚΠολΔ²⁶⁸.²⁶⁹

Ένα επιπλέον ζήτημα το οποίο πρέπει να εξεταστεί στα πλαίσια της παρούσας εργασίας είναι η δυνατότητα της διάθεσης της ενέργειας της παρέμβασης μέσω δικονομικής σύμβασης. Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη στο ελληνικό δίκαιο, η ενέργεια της παρεμβάσεως δεν μπορεί να αποκλειστεί με συμφωνία των μερών.²⁷⁰

Αρχικά, πρέπει να αναφερθεί ότι, δικονομικές συμβάσεις είναι εκείνες που η κύρια ενέργειά τους έχει ως σκοπό την επέλευση αμέσως ενός αποτελέσματος το οποίο εκδηλώνεται στα πλαίσια του δικονομικού πεδίου.²⁷¹ Στο δικαιοκώ μας σύστημα οι δικονομικές συμβάσεις είναι επιτρεπτές, αλλά με κάποιους περιορισμούς. Ο πρώτος περιορισμός αφορά τη μορφή της δίκης ως μια έννομη σχέση δημοσίου δικαίου την οποία διέπουν κανόνες που έχουν ως σκοπό το δημόσιο συμφέρον. Ο δεύτερος περιορισμός έχει σχέση με το χρόνο σύναψης της δικονομικής σύμβασης. Η δικονομική σύμβαση δηλαδή, η οποία καθορίζει τη συμπεριφορά των διαδίκων, δεν θα πρέπει να γίνεται πρόωρα, αλλά σε χρόνο κατά τον οποίο είναι δυνατόν να προσδιοριστεί ποια είναι η εξουσία η οποία διατίθεται, αλλά και ποιο θα είναι το αποτέλεσμα αυτής της διάθεσης.²⁷²

Δεδομένων των σκοπών τους οποίους υπηρετεί η ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης, οι οποίοι προωθούν το δημόσιο συμφέρον, όπως αντίστοιχα και ο θεσμός του δεδικασμένου, η κρατούσα άποψη κάνει δεκτό πως δεν είναι δυνατόν τα μέρη να διαθέσουν την ενέργεια της παρέμβασης μέσω δικονομικής σύμβασης. Γίνεται λοιπόν δεκτό πως, όπως και στην περίπτωση

²⁶⁵ Βλ. το άρθρο 559 αρ. 16 ΚΠολΔ, το οποίο εφαρμόζεται «αν το δικαστήριο κατά παράβαση του νόμου δέχτηκε ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει δεδικασμένο ή ότι υπάρχει δεδικασμένο με βάση απόφαση που εξαφανίστηκε ύστερα από ένδικο μέσο ή αναγνωρίστηκε ως ανύπαρκτη».

²⁶⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 177, Δ. Γ. Κονδύλη, ό.π., σελ. 273, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 196.

²⁶⁷ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2009), σελ. 69.

²⁶⁸ Βλ. το άρθρο 559 αρ. 14 ΚΠολΔ, το οποίο εφαρμόζεται «αν το δικαστήριο παρά το νόμο κήρυξε ή δεν κήρυξε ακυρότητα, έκπτωση από δικαίωμα ή απαράδεκτο».

²⁶⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 177-178.

²⁷⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 178, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 197. Ανάλογη άποψη επικρατεί και σε περίπτωση διάθεσης του δεδικασμένου, βλ. Σ. Ι. Δεληκωστόπουλο, Η αυτονομία της ιδιωτικής βούλησης εν τη πολιτική δικονομία, Αθήνα 1965, σελ. 323 επόμε.

²⁷¹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, Παρατηρήσεις στην υπ' αριθμόν 2106/2001 απόφαση του ΕφΘεσ, ΧρΙΔ Α/2001, σελ. 830.

²⁷² Βλ. Γ. Γ. Μητσόπουλο, ό.π., σελ.344-345.

του δεδικασμένου²⁷³, τα μέρη δεν μπορούν να προσδώσουν την ενέργεια της παρέμβασης σε δικαιοπραξία, δεν μπορούν να αποκλείσουν την ανάπτυξη αυτής όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου, όπως επίσης δεν μπορούν να επεκτείνουν ή να περιορίσουν τα αντικειμενικά ή τα υποκειμενικά όρια αυτής. Τα μέρη ωστόσο μπορούν με δικονομική σύμβαση να διαθέσουν την ουσιαστική έννομη σχέση, στην οποία βασίστηκε ο προσθέτως παρεμβαίνων για να αποδείξει το έννομο συμφέρον προς άσκηση πρόσθετη παρέμβαση, αφού πρόκειται για σχέση ιδιωτικού δικαίου, που δεν επιδρά στην ισχύ της απόφασης.²⁷⁴

ii. Ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης

α) Ο σκοπός, η λειτουργία και το βάρος επίκλησης και απόδειξης της ένστασης

Σε αντίθεση με το α' εδ. του άρθρου 84 ΚΠολΔ, όπου γίνεται λόγος για κακή κρίση της διαφοράς, το β' εδ. δίνει τη δυνατότητα στον προσθέτως παρεμβαίνοντα να ανατρέψει την απόφαση της αρχικής δίκης εάν αυτή διεξήχθη πλημμελώς, δίνοντας του την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης.²⁷⁵ Η ένσταση αυτή δεν είναι δυνατόν να προταθεί για σφάλματα του δικαστηρίου ως προς την αξιολόγηση πραγματικών ισχυρισμών ή αποδείξεων, τα οποία μπορούν να ελεγχθούν με την άσκηση ενδίκου μέσου, αλλά μόνο σε περίπτωση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης από το διάδικο υπέρ του οποίου ασκήθηκε η παρέμβαση.²⁷⁶

Η ενέργεια της παρέμβασης είναι μια ρύθμιση που εξυπηρετεί τα συμφέροντα του υπέρ ου η παρέμβαση και όχι αυτά του προσθέτως παρεμβαίνοντος. Εκ πρώτης όψεως, ο προσθέτως παρεμβαίνων μέσω της δυνατότητας του να ενεργεί διαδικαστικές πράξεις (82 ΚΠολΔ), φαίνεται να μπορεί να επηρεάσει το περιεχόμενο της απόφασης και να ικανοποιήσει το έννομο συμφέρον του.²⁷⁷ Ωστόσο, ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος έχει κάθε δικαίωμα να αντιταχθεί στις πράξεις αυτές και να ανατρέψει έτσι το αποτέλεσμα τους (82 εδ. β' ΚΠολΔ), και αν ληφθεί επίσης υπόψη ότι ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν μπορεί να ασκήσει ένδικο μέσο κατά του υπέρ ου η παρέμβαση, αφού αποτελούν ενιαία πλευρά, η ρύθμιση της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης παρίσταται απόλυτα δικαιολογημένη, προκειμένου να προστατευθεί το

²⁷³ Βλ. Δ. Γ. Κονδύλη, *ό.π.*, σελ. 279-282.

²⁷⁴ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 179-180.

²⁷⁵ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1975), σελ. 31, Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), *ό.π.*, σελ. 197-198, Κ. Ε. Μπέη, *ό.π.*, (1973), σελ. 457.

²⁷⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, (2010), σελ. 222.

²⁷⁷ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, *ό.π.*, (1985), σελ. 109.

δικαίωμα ακρόασης του, αλλά και για λόγους επιείκειας και μη απόκτησης οφέλους από ασυνεπή συμπεριφορά.²⁷⁸

Σε περίπτωση που ευδοκιμήσει η ένσταση, η απόφαση δεν ανατρέπεται στο σύνολό της, αλλά ουσιαστικά δεν λαμβάνεται υπόψη ο ισχυρισμός για τον οποίο προέβαλε ένσταση ο προσθέτως παρεμβαίνων. Τα αποτελέσματα συνεπώς της ευδοκίμησης θα αφορούν μόνο τις σχέσεις προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση, και δεν θα ανατραπεί το δεδικασμένο της αρχικής απόφασης, όχι μόνο γιατί η ενέργεια της παρέμβασης αναπτύσσεται μόνο μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου, αλλά και γιατί ο αντίδικος του υπέρ ου η παρέμβαση δεν συμμετέχει στη μεταγενέστερη δίκη και δεν μπορεί να ακουστεί.²⁷⁹

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο προσθέτως παρεμβαίνων μπορεί να αμφισβητήσει την ορθότητα της κρίσης του δικαστηρίου προβάλλοντας την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, σε περίπτωση μεταγενέστερης δίκης μεταξύ αυτού και του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, είτε επειδή παρενέβη καθυστερημένα και δεν μπόρεσε να αμυνθεί, είτε γιατί παρεμποδίσθηκε στην επιχείρηση πράξεων από τον υπέρ ου, είτε τέλος διότι ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν προέβαλε ισχυρισμούς, που ήταν άγνωστοι στον προσθέτως παρεμβαίνοντα, εξαιτίας δόλου ή βαριάς αμέλειας.²⁸⁰ Λόγω του ότι πρόκειται για ένσταση, το βάρος επίκλησης και απόδειξης αυτής έχει ο ενιστάμενος²⁸¹, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 84 εδ. β' ΚΠολΔ έχει το δικαίωμα να την επικαλεστεί αν συντρέχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις.

Απαραίτητο στοιχείο για τη λήψη υπόψη μιας ένστασης είναι η διατύπωση αιτήματος (262 § 1 ΚΠολΔ). Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη στη θεωρία, η διατύπωση αιτήματος είναι απαραίτητη όσο αφορά τις γνήσιες ενστάσεις ουσιαστικού δικαίου και όχι τις καταχρηστικές και τις δικονομικές, όπου το δικαστήριο μπορεί να προβεί αυτεπάγγελτα στη συναγωγή της έννομης συνέπειας, εφόσον τα περιστατικά που τις στηρίζουν κατέστησαν υλικό της δίκης με την πρωτοβουλία οποιουδήποτε από τους διαδίκους.²⁸² Η νομολογία από την άλλη πλευρά²⁸³, καθώς και ένα μέρος της θεωρίας, δεν κάνει διάκριση μεταξύ γνήσιων και καταχρηστικών ενστάσεων, και απαιτεί τη διατύπωση αιτήματος σε όλες, αφού για την εφαρμογή του άρθρου 262 § 1 ΚΠολΔ δεν κάνει διαχωρισμό μεταξύ γνήσιων και καταχρηστικών ενστάσεων, προκειμένου να εφαρμόσει τους σχετικούς δικονομικούς κανόνες.²⁸⁴

²⁷⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, *ό.π.*, σελ. 223-224.

²⁷⁹ Βλ. Wiczczonek / Schutze (-Mansel), § 68 Rn 144, Stein / Jonas (-Bork), § 68 Rn 13, κατά παραπομπή Π. Σ. Γιαννόπουλου, *ό.π.*, υποσημείωση 687, (2010), σελ. 225.

²⁸⁰ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), *ό.π.*, σελ. 197-198.

²⁸¹ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 416 και άρθρο 338 § 1 ΚΠολΔ.

²⁸² Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 415, Κ. Φ. Καλαβρό, *ό.π.*, (2006), σελ. 256-257, Δ. Γ. Κονδύλη, *ό.π.*, σελ. 456-457.

²⁸³ Βλ. ΟΛΑΠ 472/1983, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΟΛΑΠ 423/1985, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1320/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁸⁴ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, *ό.π.*, (2012), σελ. 415, Γ. Νικολόπουλο, Η έννοια και η λειτουργία της ενστάσεως στο αστικό δικονομικό δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987, σελ. 140.

Το ερώτημα το οποίο γεννάται στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι αν, με εξαίρεση την περ. γ' του άρθρου 84 εδ. β' ΚΠολΔ²⁸⁵, ως προς τις δύο άλλες περιπτώσεις του άρθρου 84 εδ. β' ΚΠολΔ μπορεί να προβληθεί σιωπηρά η ένσταση. Γίνεται δεκτό πως στην περίπτωση της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, το αίτημα πρέπει να διατυπώνεται σαφώς.²⁸⁶ Η άποψη αυτή φαίνεται συνεπέστερη όχι μόνο γιατί ο προσθέτως παρεμβαίνων θα πρέπει να οριοθετήσει ποια κεφάλαια της απόφασης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και ποια θα πρέπει να αποκλειστούν, αλλά και γιατί εφόσον το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη αυτεπαγγέλτως την ενέργεια της παρέμβασης²⁸⁷, εύλογο είναι αυτός που επιδιώκει την απαλλαγή του από την ενέργεια της παρέμβασης να φέρει και το βάρος να προβάλλει τους λόγους για τους οποίους δικαιολογείται η απαλλαγή αυτή.²⁸⁸

β) Προϋποθέσεις της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης

Προκειμένου ο προσθέτως παρεμβαίνων να μπορέσει να προβάλλει την ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, πρέπει να συντρέχει μία από τις αποκλειστικά και περιοριστικά αναφερόμενες στο άρθρο 84 εδ. β' ΚΠολΔ περιπτώσεις, δηλαδή είτε να μην μπόρεσε να προβάλλει κάποιον ισχυρισμό εξαιτίας της καθυστέρησής του να παρέμβει στη δίκη, είτε γιατί εμποδίστηκε να επιχειρήσει κάποια διαδικαστική πράξη από τον υπέρ ου, είτε γιατί ο υπέρ ου δεν προέβαλε ισχυρισμούς, άγνωστους στον προσθέτως παρεμβαίνοντα, από δόλο ή βαριά αμέλεια.

Για τη στοιχειοθέτηση της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης απαιτείται όχι μόνο να μην έχει προβληθεί κάποιος ισχυρισμός στα πλαίσια της αρχικής δίκης, αλλά αυτός να είναι και ουσιώδης.²⁸⁹ Ο ισχυρισμός στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 84 εδ. β' ΚΠολΔ μπορεί να είναι αυτοτελής ή μη αυτοτελής, αποδεικτικό μέσο, ένσταση, νομικός ισχυρισμός, και εν γένει οτιδήποτε θα μπορούσε να ταυτισθεί με τις πράξεις στις οποίες μπορεί να ενεργεί ο προσθέτως παρεμβαίνων κατ' άρθρο 82 ΚΠολΔ. Το άρθρο 84 ΚΠολΔ δεν κάνει διάκριση σε ποιους ισχυρισμούς αναφέρεται και λαμβάνοντας κανείς υπόψη ότι ο ελληνικός κώδικας υιοθέτησε ουσιαστικά το πρότυπο της § 68 ΓερμΚΠολΔ, όπου υιοθετείται ο όρος «μέσα

²⁸⁵ Η περ. γ' του άρθρου 84 εδ. β' ΚΠολΔ αναφέρεται στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία ο προσθέτως παρεμβαίνων προβάλλει την ένσταση επειδή ο υπέρ ου δεν προέβαλε ισχυρισμούς, άγνωστους για τον ίδιο, από δόλο ή βαριά αμέλεια.

²⁸⁶ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 228.

²⁸⁷ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 197.

²⁸⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 228-229.

²⁸⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 229-230.

επίθεσης και άμυνας» στον οποίο δίνεται ευρύ περιεχόμενο, αντίστοιχο περιεχόμενο θα πρέπει να δοθεί και στον όρο ισχυρισμό που υιοθετεί το άρθρο 84 ΚΠολΔ.²⁹⁰

Επιπρόσθετα, απαιτείται ο ισχυρισμός αυτός να είναι ουσιώδης, δηλαδή να μπορούσε να είχε οδηγήσει το δικαστήριο σε διαφορετική απόφαση αν είχε ληφθεί υπόψη.²⁹¹ Ήσσοнос σημασίας παραλείψεις αντίθετα, που δεν θα οδηγούσαν το δικαστήριο σε διαφορετική απόφαση, δεν επαρκούν για να στοιχειοθετηθεί η ένσταση. Το ουσιώδες του ισχυρισμού απαιτείται από τη γενικότερη οικονομία του άρθρου 84 εδ. β' ΚΠολΔ και το σκοπό αυτού για αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων.²⁹²

Η νομολογία του Αρείου Πάγου²⁹³ θεωρεί ως κριτήριο του ουσιώδους πραγματικού ισχυρισμού τη δυνατότητά του να θεμελιώσει κατά τον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου την τελική αίτηση για παροχή δικαστικής προστασίας με αφετηρία τον αρχικώς προβαλλόμενο πραγματικό ισχυρισμό και τους διαδοχικούς λογικούς μετασχηματισμούς, τους οποίους αυτός προσλαμβάνει. Στο πνεύμα λοιπόν αυτό η νομολογία του Αρείου Πάγου προσδιορίζει την έννοια των ουσιωδών πραγματικών ισχυρισμών ως των αυτοτελών πραγματικών ισχυρισμών, όπως διατυπώνεται και στα πλαίσια του αναιρετικού λόγου 559 αρ. 8 ΚΠολΔ.²⁹⁴

Η έννοια όμως του ουσιώδους ισχυρισμού είναι διαφοροποιημένη στα πλαίσια του άρθρου 84 εδ. β' ΚΠολΔ, καθώς σκοπός του άρθρου αυτού είναι να διασφαλίσει τη δυνατότητα του προσθέτως παρεμβαίνοντος να συμμετάσχει αποτελεσματικά στη δίκη, κάτι το οποίο δεν θα ήταν εφικτό αν ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν μπορούσε για παράδειγμα να προβεί σε άρνηση της αγωγής κλπ., λόγω της στάσης του υπέρ ου η παρέμβαση.²⁹⁵ Γίνεται λοιπόν δεκτό ότι ουσιώδης ισχυρισμός μπορεί να είναι οποιοσδήποτε, είτε ουσιαστικός είτε δικονομικός, ακόμη και αποδεικτικό μέσο, αρκεί αυτός να είναι να πρόσφορος, κατά σοβαρή δικανική πεποίθηση, να οδηγήσει σε διαφορετική έκβαση τη δίκη.²⁹⁶ Για την κρίση του αυτή το δικαστήριο θα περιοριστεί αποκλειστικά στα αποδεικτικά μέσα που προσκομίζουν οι διάδικοι στη μεταγενέστερη δίκη.²⁹⁷

Οι κατ' ιδίαν λοιπόν προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης είναι οι εξής: η πρώτη περίπτωση, κατά την οποία είναι δυνατόν να ασκηθεί η ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, είναι όταν ο προσθέτως

²⁹⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 230-232.

²⁹¹ Βλ. Κ. Δ. Κεραμέα, Δ. Γ. Κονδύλη, Ν. Θ. Νίκα, (- Ν. Θ. Νίκα), ό.π., σελ. 197, Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (1975), σελ. 31.

²⁹² Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 233-234.

²⁹³ Βλ. ΟΛΑΠ 11/1996, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 3/1997, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹⁴ Βλ. Κ. Φ. Καλαβρό, ό.π., (2009), σελ. 201-202.

²⁹⁵ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 235.

²⁹⁶ Βλ. Wiezcorek / Schutze (- Mansel), § 68 Rn 147, MunchKomm (- Schultes), § 68 Rn 19, κατά παραπομπή Π. Σ. Γιαννόπουλου, ό.π., υποσημειώσεις 724-725, (2010), σελ. 237.

²⁹⁷ Βλ. Wiezcorek / Schutze (- Mansel), § 68 Rn 147, κατά παραπομπή Π. Σ. Γιαννόπουλου, ό.π., υποσημείωση 728, (2010), σελ. 238.

παρεμβαίνων παρενέβη στη δίκη όταν η διαδικασία είχε προχωρήσει τόσο, ώστε εμποδίστηκε να προτείνει ισχυρισμούς.²⁹⁸ Δεδομένου ότι η πρόσθετη παρέμβαση μπορεί να ασκηθεί ακόμα και ενώπιον του Αρείου Πάγου²⁹⁹, ο χρόνος κατά τον οποίο αυτή ασκείται μας είναι καταρχήν αδιάφορος. Ωστόσο, η δυνατότητα του προσθέτως παρεμβαίνοντος να προβάλλει ισχυρισμούς περιορίζεται όχι μόνο από την αντίθετη βούληση του υπέρ ου η παρέμβαση (82 εδ. β' ΚΠολΔ), αλλά και από το χρόνο κατά τον οποίο μπορούν να προβληθούν οι ισχυρισμοί στην πρωτοβάθμια δίκη (237 και 238 ΚΠολΔ), καθώς και από τη δυνατότητα αυτών να προβληθούν σε δευτεροβάθμια δίκη (527 και 529 ΚΠολΔ). Για να συντρέχει επομένως η συγκεκριμένη προϋπόθεση, ο προσθέτως παρεμβαίνων θα πρέπει να επικαλεστεί και να αποδείξει ότι δεν μπόρεσε να προβάλλει ορισμένο ισχυρισμό λόγω της στάσης στην οποία βρισκόταν η δίκη όταν άσκησε την πρόσθετη παρέμβαση και ότι τον συγκεκριμένο ισχυρισμό δεν τον προέβαλε ο υπέρ ου η παρέμβαση ή δεν προσκόμισε το αποδεικτικό μέσο. Αδιάφορο επίσης είναι αν ο ισχυρισμός ήταν γνωστός στον υπέρ ου η παρέμβαση, αφού αυτό που μας ενδιαφέρει είναι ότι ο ισχυρισμός δεν μπόρεσε να προβληθεί λόγω της στάσης στην οποία βρισκόταν η δίκη κατά το χρόνο που ασκήθηκε η παρέμβαση.³⁰⁰ Ως χρόνος άσκησης της εκούσιας παρέμβασης θεωρείται ο χρόνος κατάθεσής της, εφόσον επακολουθήσει η επίδοσή της, ενώ σε περίπτωση αναγκαστικής παρέμβασης κρίσιμος χρόνος για την προβολή του ισχυρισμού θεωρείται ο χρόνος κατά τον οποίο ασκήθηκε η ανακοίνωση, όπου η προβολή του ισχυρισμού είναι αντικειμενικά πλέον δυνατή και εξαρτάται από τη βούληση του προσθέτως παρεμβαίνοντος να ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση και να τον προβάλλει.³⁰¹

Η δεύτερη περίπτωση κατά την οποία είναι δυνατόν να ασκηθεί η ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης συντρέχει όταν ο προσθέτως παρεμβαίνων εμποδίστηκε να προτείνει ορισμένους ουσιώδεις ισχυρισμούς στη δίκη εξαιτίας του γεγονότος ότι ο υπέρ ου η παρέμβαση είχε προτείνει αντίθετους ισχυρισμούς, καθιστώντας τους ισχυρισμούς του προσθέτως παρεμβαίνοντος ανίσχυρους.³⁰² Οι ισχυρισμοί αυτοί μπορεί είτε να προβλήθηκαν από τον προσθέτως παρεμβαίνοντα αλλά να αποκρούστηκαν ως αντίθετοι στις πράξεις του υπέρ ου η παρέμβαση, είτε μπορεί ο προσθέτως παρεμβαίνων να μην τους πρότεινε καν, αφού ο υπέρ ου η παρέμβαση με πράξεις του είχε καταστήσει μάταιη την προβολή τους.³⁰³ Η συγκεκριμένη περίπτωση είναι δυνατόν να συντρέχει όταν ο υπέρ ου η παρέμβαση αποδέχεται την αγωγή, ή προβαίνει σε ομολογία των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών ή δεν προβαίνει στην άσκηση

²⁹⁸ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457.

²⁹⁹ Βλ. ΟΛΑΠ 4/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΟΛΑΠ 25/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 238-240.

³⁰¹ Βλ. Ν. Θ. Νίκα, ό.π., (1991), σελ. 126, Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), κατά τον οποίο αρκεί μόνο η κατάθεση της παρέμβασης, σελ. 444-445.

³⁰² Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457.

³⁰³ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457, Β. Αντ. Βαθρακοκοίλη, ό.π., σελ. 592.

ενδίκου μέσου, οπότε η εκδιδόμενη απόφαση παράγει την ενέργεια της παρέμβασης, αλλά όχι όταν καταρτίζεται δικαστικός συμβιβασμός αφού δεν αναπτύσσεται η ενέργεια της παρέμβασης.³⁰⁴

Η τρίτη και τελευταία περίπτωση άσκησης της ένστασης συντρέχει όταν ο προσθέτως παρεμβαίνων μετά την τελεσιδικία της απόφασης της αρχικής δίκης έλαβε γνώση ουσιωδών πραγματικών ισχυρισμών, οι οποίοι ήταν γνωστοί στον υπέρ ου η παρέμβαση, ο οποίος δεν τους προέβαλε λόγω δόλου ή βαριάς αμέλειας.³⁰⁵ Απαιτείται συνεπώς υπαιτιότητα από την πλευρά του υπέρ ου η παρέμβαση, αντίστοιχη με εκείνη του άρθρου 330 ΑΚ, η οποία κρίνεται τόσο από το πρόσωπο του πληρεξουσίου ή του νομίμου εκπροσώπου, όσο και από το πρόσωπο του εκπροσωπούμενου ή του διαδίκου.³⁰⁶ Η τρίτη αυτή περίπτωση δεν αποσκοπεί τόσο στην προστασία του δικαιώματος ακρόασης του προσθέτως παρεμβαίνοντος, όπως στις άλλες δύο περιπτώσεις, όσο στην αποτροπή του ενδεχόμενου ο υπέρ ου η παρέμβαση να αποκτήσει παράνομα οφέλη σε μεταγενέστερη δίκη από ίδιες παράνομες πράξεις.³⁰⁷

³⁰⁴ Βλ. Stein / Jonas (- Bork), § 68 Rn 14, Wiecek / Schutze (- Mansel), § 68 Rn 151, κατά παραπομπή Π. Σ. Γιαννόπουλου, ό.π., υποσημειώσεις 739-741, (2010), σελ. 242.

³⁰⁵ Βλ. Κ. Ε. Μπέη, ό.π., (1973), σελ. 457.

³⁰⁶ Βλ. Wiecek / Schutze (- Mansel), § 68 Rn 153.

³⁰⁷ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 243.

VII. Η ενέργεια της παρέμβασης στις δίκες περί την εκτέλεση

Σύμφωνα με το άρθρο 937 § 1 περ. α) ΚΠολΔ, στις δίκες περί την εκτέλεση επιτρέπεται η παρέμβαση οποιουδήποτε δανειστή του καθ' ου. Η πρόβλεψη αυτή έχει την έννοια ότι ο δανειστής που παρεμβαίνει δεν έχει την υποχρέωση να αποδείξει το έννομο συμφέρον της παρέμβασής του, όπως αυτό απαιτείται κατά τις γενικές διατάξεις του ΚΠολΔ (άρθρο 80), εφαρμοζομένων όμως αναλόγως των υπολοίπων γενικών διατάξεων. Το έννομο συμφέρον του στη συγκεκριμένη περίπτωση πηγάζει από το ενδιαφέρον του για τη σύννομη εξέλιξη της εκτέλεσης και συνεπώς δεν είναι απαραίτητη η επίκληση και απόδειξη του από αυτόν κατά την εκδίκαση της εκκρεμούς ανακοπής.³⁰⁸ Αυτός είναι και ο λόγος της καθιέρωσης του τεκμηρίου της ύπαρξης εννόμου συμφέροντος στο πρόσωπο οποιουδήποτε δανειστή στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Άλλη γνώμη, προσδίδει ευρύτερη εμβέλεια στο άρθρο 937 § 1 περ. α) ΚΠολΔ, θεωρώντας ότι ενδέχεται το συμφέρον του δανειστή στην περίπτωση αυτή να είναι καθαρά οικονομικό, το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση προστατεύεται με την καθιέρωση του τεκμηρίου και σε αντίθεση με τη διαγνωστική δίκη.³⁰⁹ Δικαίωμα παρέμβασης κατά το άρθρο αυτό έχουν οι δανειστές του καθ' ου, ανεξάρτητα από το αν έχουν εκτελεστό τίτλο ή όχι, ή αν έχουν αναγγελθεί ή όχι.³¹⁰

Ανεξάρτητα ωστόσο από αυτή τη ρύθμιση του άρθρου, δεν τίθενται εκποδών οι γενικές ρυθμίσεις του ΚΠολΔ, δηλαδή τα άρθρα 80-83 ΚΠολΔ. Γίνεται συνεπώς κατανοητό ότι, παράλληλα με την ειδική ρύθμιση που προβλέπει το άρθρο 937 § 1 περ. α) ΚΠολΔ, πρόσθετη παρέμβαση μπορούν να ασκήσουν και άλλα πρόσωπα, πέραν των δανειστών του καθ' ου, τα οποία όμως θα πρέπει να επικαλεστούν και να αποδείξουν έννομο συμφέρον³¹¹, όπως αυτό προβλέπεται από τις γενικές διατάξεις.³¹²

Εφόσον το έννομο συμφέρον του τρίτου θεμελιώνεται στην επέκταση σε αυτόν του δεδικασμένου ή της εκτελεστότητας ή της διαπλαστικής ενέργειας της απόφασης, τότε θα πρόκειται για αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση με την έννοια του άρθρου 83, ώστε ο τρίτος που παρεμβαίνει πρόσθετα υπέρ ενός από τους διαδίκους της δίκης αυτής να αποκτά εξουσίες

³⁰⁸ Βλ. Γ. Χρ. Νικολόπουλο, Αναγκαστική Εκτέλεση, Εκδόσεις Σάκκουλα ΑΕ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 220.

³⁰⁹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Εγχειρίδιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2011, σελ. 312.

³¹⁰ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (2011), σελ. 312.

³¹¹ Βλ. ΑΠ 732/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Βλ. όμως και αντίθετη, αλλά μη κρατούσα άποψη ΜΠρΘεσ 732/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³¹² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (2011), σελ. 310, Γ. Χρ. Νικολόπουλο, ό.π., σελ. 222, Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 247.

αναγκαίου ομοδίκου.³¹³ Αν το έννομο συμφέρον του τρίτου θεμελιώνεται στην επέκταση σε αυτόν των δυσμενών αντανακλαστικών συνεπειών της δίκης, θα πρόκειται για απλή πρόσθετη παρέμβαση.³¹⁴

Να σημειωθεί ωστόσο ότι κύρια παρέμβαση στις δίκες περί την εκτέλεση δεν μπορεί να νοηθεί.³¹⁵ Αφού το αίτημα της ανακοπής είναι η ακύρωση ορισμένης πράξης της εκτέλεσης, και όχι η αναγνώριση δικαιώματος επί του αντικειμένου της εκτέλεσης, δεν μπορεί να νοηθεί άσκηση κύριας παρέμβασης, η οποία θα έχει ως αίτημα την αντιποίηση του επίδικου δικαιώματος.³¹⁶

Όσο αφορά ειδικότερα την ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης στις δίκες περί την εκτέλεση, εφαρμογή του άρθρου 84 ΚΠολΔ θα γίνει κανονικά και σε αυτή την περίπτωση. Εφόσον ασκηθεί πρόσθετη παρέμβαση κατά τις γενικές διατάξεις του ΚΠολΔ (άρθρα 80-83) χωρεί εφαρμογή του άρθρου 84 ΚΠολΔ. Εφόσον ωστόσο ασκηθεί πρόσθετη παρέμβαση με τις προϋποθέσεις του άρθρου 937 § 1 περ. α) ΚΠολΔ, το ενδεχόμενο μεταγενέστερης δίκης μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση, κατά την οποία και θα αναπτυχθεί η εμβέλεια της ενέργειας της παρέμβασης, θα πρέπει να αποκλεισθεί. Ο λόγος είναι ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, το έννομο συμφέρον του προσθέτως παρεμβαίνοντος, το οποίο τεκμαίρεται, δεν εδράζεται στην επέκταση των δυσμενών αντανακλαστικών συνεπειών της απόφασης στον προσθέτως παρεμβαίνοντα, αλλά στην ύπαρξη στο πρόσωπό του οικονομικού συμφέροντος.³¹⁷ Άλλωστε, σε μια τέτοια περίπτωση, η οριοθέτηση της ενέργειας της παρέμβασης προσκρούει στην έλλειψη κανόνα ουσιαστικού δικαίου επί τη βάση του οποίου πρέπει να οριοθετηθεί και το αντικείμενο της δέσμευσης από την ενέργεια της παρέμβασης, αφού όπως και ανωτέρω ειπώθηκε, η δέσμευση από την ενέργεια της παρέμβασης δεν προκύπτει μόνο από το διατακτικό της, αλλά και από το περιεχόμενο της απόφασης. Άρα σε περίπτωση δυσμενούς έκβασης της δίκης, μπορεί μεν να υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στο πρόσωπο του προσθέτως παρεμβαίνοντος, αλλά αυτές είναι οικονομικής φύσης και δεν επηρεάζεται από ενδεχόμενες δυσμενείς αντανακλαστικές συνέπειες της απόφασης, που να καθιστούν πιθανή μια μεταγενέστερη δίκη.³¹⁸

³¹³ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (2011), σελ. 311.

³¹⁴ Βλ. ΑΠ 332/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, κατά την οποία θεωρήθηκε απλή η πρόσθετη παρέμβαση δανειστή, ο οποίος αναγγέλθηκε, αλλά δεν άσκησε ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης σε δίκη ανακοπής κατά του πίνακα κατάταξης άλλου δανειστή.

³¹⁵ Βλ. Σ. Γ. Σταματόπουλο, Παρατηρήσεις στην ΕφΑθ 235/1985, σύμφωνα με τον οποίο η παρέμβαση που ασκεί κάποιος δανειστής είτε για να υποστηρίξει είτε για να αποκρούσει το αίτημα της ανακοπής για ακύρωση του πλειστηριασμού είναι αυτοτελής πρόσθετη. Σε εκτελεστική δίκη είναι δυνατόν να ασκηθεί κύρια παρέμβαση μόνο όταν η δίκη έχει ως αντικείμενο τη διάγνωση της κυριότητας τρίτου (936 ΚΠολΔ), την οποία ο παρεμβαίνων δανειστής αντιποιείται. Απλή πρόσθετη παρέμβαση είναι δυνατόν να ασκηθεί όταν ο παρεμβαίνων δανειστής δεν θα θιγεί από την απόφαση που θα εκδοθεί. Σελ. 639-650.

³¹⁶ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, ό.π., (2011), σελ. 311.

³¹⁷ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 255.

³¹⁸ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2010), σελ. 255-256.

VIII. Η ενέργεια της παρέμβασης στο δικονομικό διεθνές δίκαιο

Ένα τελευταίο ζήτημα το οποίο μας απασχολεί στην παρούσα εργασία είναι η ανάπτυξη των αποτελεσμάτων της ενέργειας της παρέμβασης στο πεδίο του δικονομικού διεθνούς δικαίου. Το ζήτημα αυτό θα εξεταστεί τόσο σε επίπεδο εθνικού όσο και κοινοτικού δικονομικού δικαίου.

Σε επίπεδο εθνικού δικονομικού δικαίου είναι δυνατόν η απόφαση να έχει εκδοθεί από δικαστήριο αλλοδαπής πολιτείας, όπου όμως αναγνωρίζεται ο θεσμός της ενέργειας της παρέμβασης ως δικονομική συνέπεια της απόφασης με περιεχόμενο αντίστοιχο ή ευρύτερο της ημεδαπής ρύθμισης. Στην περίπτωση αυτή φαίνεται να μην υπάρχει κανένα πρόβλημα στην ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης στο ημεδαπό δίκαιο. Επειδή ωστόσο η ενέργεια της παρέμβασης αποτελεί παρεπόμενη συνέπεια της απόφασης της αρχικής δίκης, είναι απαραίτητο, για να μπορέσει να αναπτύξει αυτή την ενέργειά της να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 323 ΚΠολΔ.³¹⁹ Οι προϋποθέσεις αυτές, που αφορούν την αναγνώριση δεδικασμένου αλλοδαπής απόφασης, θα πρέπει να συντρέχουν στο πρόσωπο των κυρίως διαδίκων, όχι απαραίτητα και στο πρόσωπο του ενάγοντος. Ο λόγος είναι να αποτραπεί το άτοπο ο προσθέτως παρεμβαίνων να μην μπορεί να αμφισβητήσει την ορθότητα της αλλοδαπής απόφασης, ενώ οι κυρίως διάδικοι να έχουν τη δυνατότητα αυτή σε περίπτωση μη συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 323 ΚΠολΔ στο πρόσωπό τους.³²⁰

Τι θα συμβεί όμως στην περίπτωση εκείνη που το αλλοδαπό κράτος που εκδίδει την απόφαση αγνοεί το θεσμό της ενέργειας της παρέμβασης; Σε μια τέτοια περίπτωση δεν είναι δυνατόν να αναγνωριστεί η ενέργεια της παρέμβασης αλλοδαπής απόφασης. Το ημεδαπό δικαστήριο δεν μπορεί να προσδώσει περισσότερες έννομες συνέπειες σε απόφαση που εκδίδει ένα δικαστήριο αλλοδαπού κράτους³²¹, καθώς κάτι τέτοιο θα συνιστούσε ανεπίτρεπτη παρέμβαση στη διοίκηση της δικαιοσύνης αλλοδαπής πολιτείας και θα κλόνιζε την ασφάλεια δικαίου αιφνιδιάζοντας τους διαδίκους.³²² Τα αντίστοιχα θα πρέπει να γίνουν δεκτά και στην περίπτωση εκείνη που ημεδαπή απόφαση πρόκειται να αναγνωριστεί σε τρίτο κράτος το οποίο αγνοεί το θεσμό της ενέργειας της παρέμβασης ή προβλέπει αυτόν αλλά με τη συνδρομή διαφορετικών προϋποθέσεων. Ενδεχόμενη πρόσδοση στο κράτος αναγνώρισης περισσότερων εννόμων συνεπειών, από αυτές που αναπτύσσει μια ημεδαπή απόφαση, ή ανάπτυξή τους υπό διαφορετικές προϋποθέσεις, συνιστά αδικαιολόγητη διάκριση σε βάρος της έννομης προστασίας που δίδεται από τα ημεδαπά δικαστήρια.³²³

³¹⁹ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, Η ενέργεια της παρεμβάσεως στο δικονομικό διεθνές δίκαιο, ΕΠολΔ 2009, σελ. 584.

³²⁰ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2009), σελ. 584.

³²¹ Βλ. Α Γεωργιάδη, Εκτέλεσις και αναγνώρισις αλλοδαπών αποφάσεων, Αρμενόπουλος 1974, σελ. 604-605.

³²² Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2009), σελ. 585.

³²³ Βλ. Π. Σ. Γιαννόπουλο, ό.π., (2009), σελ. 585-586.

Σε επίπεδο ενωσιακού δικονομικού δικαίου, και υπό την εφαρμογή του Κανονισμού 1215/2012, γίνεται δεκτή η εξομοίωση των αποτελεσμάτων που αναπτύσσει η αλλοδαπή απόφαση στο κράτος αναγνώρισης προς εκείνα του τόπου έκδοσης της απόφασης. Πράγματι, ο Κανονισμός, και συγκεκριμένα στα άρθρα 36 και 39, προβλέπει τις αρχές της αυτόματης αναγνώρισης και εκτέλεσης σε κράτη μέλη αποφάσεων που έχουν εκδοθεί σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, χωρίς να απαιτείται η συνδρομή ιδιαίτερων προϋποθέσεων, όπως κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο στον προηγούμενο Κανονισμό 44/2001. Ο Κανονισμός 1215/2012, ο οποίος εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις ανεξαρτήτως του είδους του δικαστηρίου, ευνοεί, με την αρχή της αυτόματης αναγνώρισης αποφάσεων, την ανάπτυξη της ενέργειας της παρέμβασης απόφασης, η οποία έχει εκδοθεί σε κράτος, το δικονομικό δίκαιο του οποίου προβλέπει την ενέργεια αυτή, ακόμη και αν το κράτος αναγνώρισης αγνοεί το θεσμό ή προβλέπει την ανάπτυξή του υπό διαφορετικές προϋποθέσεις. Εύλογο είναι να επεκταθεί το αντικείμενο της αναγνώρισης όχι μόνο στην ενέργεια της παρέμβασης, αλλά και στην ένσταση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης. Προκειμένου να αρθούν τα προβλήματα που προκαλούνται από το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη δεν γνωρίζουν το θεσμό της προσεπίκλησης στο δικονομικό τους δίκαιο, ο Κανονισμός 1215/2012 προβλέπει στο άρθρο 65 ότι οι βάσεις δικαιοδοσίας των άρθρων 8 σημείο 2 και 13 δεν εφαρμόζονται στα εν λόγω κράτη, ενώ αποφάσεις που εκδίδονται στα λοιπά κράτη μέλη αναγνωρίζονται κανονικά και αυτόματα, όπως προβλέπει το κεφάλαιο III του Κανονισμού σε αυτά τα κράτη μέλη, αλλά και αντίστροφα τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τις αποφάσεις που έχουν εκδοθεί από κράτη μέλη, τα οποία δεν έχουν εφαρμόσει το άρθρο 8 σημείο 2 του Κανονισμού ή το άρθρο 13.

ΙΧ. Επίλογος – Συμπεράσματα

Η ενέργεια της πρόσθετης παρέμβασης ρυθμίζεται στο ελληνικό δίκαιο με το άρθρο 84 ΚΠολΔ, με το οποίο θεσπίζεται η δέσμευση του προσθέτως παρεμβαίνοντος, ο οποίος δεν έχει τη δυνατότητα σε περίπτωση μεταγενέστερης δίκης να αμφισβητήσει την ορθότητα της δικαστικής απόφασης, η οποία έχει εκδοθεί στα πλαίσια αρχικής δίκης. Με τη ρύθμιση της πρόσθετης παρέμβασης, ο νομοθέτης αποσκοπεί στην ελάττωση των δικών, στην αποφυγή έκδοσης αντιφατικών δικαστικών αποφάσεων, καθώς και στην οικονομία του χρόνου και την ασφάλεια δικαίου.

Η ενέργεια της παρέμβασης, αν και προσιδιάζει τόσο στις κύριες όσο και στις παρεπόμενες συνέπειες της δικαστικής απόφασης, αποτελεί ειδική παρεπόμενη δικονομική ενέργεια της απόφασης που εκδίδεται στο πλαίσιο δίκης στην οποία έχει ασκηθεί απλή πρόσθετη παρέμβαση. Προσιδιάζει προς τις κύριες συνέπειες, για το λόγο ότι η επέλευσή της δεν εξαρτάται απλά από την έκδοση της απόφασης, αλλά το αντικείμενο αυτής οριοθετείται από το περιεχόμενο της απόφασης. Παράλληλα όμως, προσιδιάζει και στις παρεπόμενες συνέπειες των δικαστικών αποφάσεων, για το λόγο ότι η εμβέλεια της αναπτύσσεται μεταξύ ενός εκ των κυρίων διαδίκων και ενός τρίτου και όχι μεταξύ των κυρίων διαδίκων.

Στην ενέργεια της παρέμβασης πεδίο εφαρμογής έχει αποκλειστικά η απλή πρόσθετη παρέμβαση. Ο λόγος αποκλεισμού της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης από την ενέργεια της παρέμβασης, εντοπίζεται στο γεγονός ότι απλή και αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση θεμελιώνονται σε διαφοροποιημένη λειτουργία εννόμου συμφέροντος. Σε αντίθεση λοιπόν με την απλή πρόσθετη παρέμβαση, το έννομο συμφέρον της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης εντοπίζεται στην επίδιωξη του προσθέτως παρεμβαίνοντος να μην δεσμευτεί από τις κύριες συνέπειες της απόφασης που θα εκδοθεί. Επιπλέον, το άρθρο 84 ΚΠολΔ δεν εφαρμόζεται και στον αδρανήσαντα λήπτη της ανακοίνωσης, όπως επιβάλλει το άρθρο 92 εδ. β' ΚΠολΔ, που προβλέπει ως αποκλειστική συνέπεια της μη ασκήσεως πρόσθετης παρέμβασης την απαγόρευση της δυνατότητας ασκήσεως τριτανακοπής.

Η εφαρμογή της ενέργειας της παρέμβασης γίνεται κάτω υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Αρχικά, απαιτείται διεξαγωγή αρχικής δίκης ενώπιον οποιουδήποτε πολιτικού δικαστηρίου, κατά την οποία έχει ασκηθεί πρόσθετη παρέμβαση. Η αρχική δίκη είναι δυνατόν να διεξάγεται και ενώπιον αλλοδαπού δικαστηρίου. Σε μια τέτοια περίπτωση, εφόσον το δικονομικό δίκαιο του τόπου όπου διεξάγεται η αρχική δίκη γνωρίζει το θεσμό της ενέργειας της παρέμβασης, αυτή αναγνωρίζεται και στην ημεδαπή έννομη τάξη κάτω από τις ίδιες προϋποθέσεις οι οποίες ρυθμίζουν και την αναγνώριση του δεδικασμένου κατά το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο.

Επιπλέον, η εφαρμογή της ενέργειας της πρόσθετης παρέμβασης απαιτεί την περάτωση της αρχικής δίκης με τελεσίδικη δικαστική απόφαση, αποκλείοντας τις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες η δίκη δεν έχει τερματισθεί με δικαστική απόφαση, όπως για παράδειγμα επί παραιτήσεως από το δικόγραφο ή το δικαίωμα, επί δικαστικού συμβιβασμού ή εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς. Η απόφαση λοιπόν που εκδίδεται πρέπει να είναι τελεσίδικη, να αφορά την ουσία της διαφοράς και να έχει ως συνέπεια την ήττα του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου.

Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η παραδεκτή άσκηση πρόσθετης παρέμβασης στα πλαίσια της αρχικής δίκης. Η λύση αυτή είναι δικαιολογημένη, καθώς σε περίπτωση απόρριψης της πρόσθετης παρέμβασης ως απαράδεκτης για οποιοδήποτε λόγο, ούτε το έννομο συμφέρον του προσθέτως παρεμβαίνοντος καταφάσκειται, αλλά ούτε και ο προσθέτως παρεμβαίνων έχει τη δυνατότητα να συμμετάσχει αποτελεσματικά στην αρχική δίκη.

Προκειμένου να αναπτύξει η ενέργεια της παρέμβασης την εμβέλειά της, απαιτείται η ύπαρξη μεταγενέστερης δίκης μεταξύ υπέρ ου και προσθέτως παρεμβαίνοντος. Η ενέργεια της παρέμβασης καταλαμβάνει κάθε μεταγενέστερη δίκη που διεξάγεται ενώπιον ημεδαπών πολιτικών δικαστηρίων ανεξάρτητα από ιεραρχική βαθμίδα ή εφαρμοστέα διαδικασία. Περαιτέρω ενεργεί μεταξύ προσώπων τα οποία καταλαμβάνονται από τα υποκειμενικά της όρια.

Κατά τη διεξαγωγή της μεταγενέστερης δίκης, ισχυρισμοί του προσθέτως παρεμβαίνοντος που βάζουν κατά της ορθότητας της κρίσης της δικαστικής απόφασης απορρίπτονται ως απαράδεκτοι με βάση τη διατύπωση του άρθρου 84 εδ. α΄ ΚΠολΔ. Η απόρριψη των ισχυρισμών αυτών ως απαράδεκτων γίνεται και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, αφού πρόκειται για δικονομικό απαράδεκτο. Παράλληλα, ωστόσο, πρέπει να γίνει δεκτό, πως πέραν της ανωτέρω αρνητικής λειτουργίας της ενέργειας της παρέμβασης, αυτή παρουσιάζει και θετική λειτουργία, δεσμεύοντας παράλληλα και το δικαστή της μεταγενέστερης δίκης, πράγμα που δικαιολογείται απόλυτα από το σκοπό της ενέργειας της παρέμβασης για μη έκδοση αντίθετων δικαστικών αποφάσεων και οικονομία της δίκης.

Το άρθρο 84 εδ. α΄ ΚΠολΔ οριοθετεί την υποκειμενική εμβέλεια της ενέργειας της παρέμβασης αποκλειστικά στις σχέσεις μεταξύ προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου και σύμφωνα με το γράμμα της διάταξης μονομερώς σε βάρος του προσθέτως παρεμβαίνοντος. Ορθότερη όμως ερμηνευτική εκδοχή υιοθετεί την άποψη ότι η ενέργεια της παρέμβασης ενεργεί τόσο υπέρ όσο και σε βάρος του υπέρ ου η παρέμβαση, άποψη η οποία είναι συνεπέστερη με τους σκοπούς της ενέργειας της παρέμβασης.

Επιπροσθέτως, τα υποκειμενικά όρια της ενέργειας της παρέμβασης διευρύνονται μόνο σε περίπτωση καθολικού και ειδικού διαδόχου του προσθέτως παρεμβαίνοντος και του υπέρ ου η παρέμβαση. Στην περίπτωση αυτή η κάμψη της σχετικότητας της ενέργειας της παρέμβασης δικαιολογείται από την υπεισέλευση των διαδόχων στη θέση των αρχικών διαδίκων.

Τα αντικειμενικά από την άλλη όρια της ενέργειας της παρέμβασης είναι ιδιαίτερα ευρεία. Η ενέργεια της παρέμβασης δεν περιορίζεται μόνο στην έννομη συνέπεια της απόφασης που θα εκδοθεί, αλλά εκτείνεται και στις πραγματικές διαπιστώσεις και στις νομικές κρίσεις της απόφασης. Δικαιολογητική αιτία αποτελεί το γεγονός ότι η ενέργεια της παρέμβασης ισχύει μεταξύ προσώπων τα οποία ανήκαν στην ίδια διαδικαστική πλευρά, και η έννομη σχέση τους, η οποία κρίθηκε στα πλαίσια της πρώτης δίκης, είναι αλλότρια από την επίδικη. Η έννομη λοιπόν αυτή σχέση ενδέχεται να μην εξαρτάται μόνο από το αποτέλεσμα της απόφασης που εκδόθηκε, αλλά και από τη νομική λύση ή τις πραγματικές διαπιστώσεις που έγιναν κατά τη δίκη.

Η εμβέλεια της ενέργειας της παρέμβασης καταλαμβάνει και τους μη προβληθέντες ισχυρισμούς στο πλαίσιο της αρχικής δίκης, καθώς και εκείνους που προβλήθηκαν και απορρίφθηκαν. Το εδ. β' του άρθρου 84 ΚΠολΔ από την άλλη δίνει τη δυνατότητα στον προσθέτως παρεμβαίνοντα, και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να προβάλλει ορισμένους ισχυρισμούς σε περίπτωση πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης. Δίνεται λοιπόν στον προσθέτως παρεμβαίνοντα η δυνατότητα για προβολή της ένστασης πλημμελούς διεξαγωγής της δίκης, η οποία μπορεί να προβληθεί όταν ο προσθέτως παρεμβαίνων θέλει να προτείνει έναν ισχυρισμό ο οποίος δεν προβλήθηκε στην πρώτη δίκη και ο οποίος είναι ουσιώδης. Περαιτέρω, απαιτείται ο ισχυρισμός αυτός να μην μπόρεσε να προβληθεί στην αρχική δίκη είτε εξαιτίας της στάσης που βρισκόταν η αρχική δίκη όταν παρενέβη ο προσθέτως παρεμβαίνων, που δεν του έδωσε τη δυνατότητα να προτείνει τον ισχυρισμό, είτε διότι αυτός παρακωλύθηκε στην προβολή του ισχυρισμού λόγω της στάσης του υπέρ ου η παρέμβαση, είτε τέλος γιατί ο ισχυρισμός ήταν άγνωστος στον προσθέτως παρεμβαίνοντα, γνωστός όμως στον υπέρ ου η παρέμβαση, ο οποίος όμως δεν τον πρότεινε εξαιτίας δόλου ή βαριάς αμέλειας.

Ο ισχυρισμός αυτός μπορεί να είναι αυτοτελής ή μη αυτοτελής, αποδεικτικό μέσο, ένσταση, αρκεί να είναι ουσιώδης, δηλαδή να οδηγεί το δικαστήριο σε σοβαρή πιθανολόγηση ότι αν τον λάμβανε υπόψη του μπορεί να κατέληγε σε διαφορετική κρίση. Τα αποτελέσματα τέλος της ευδοκίμησης της ένστασης περιορίζονται στις σχέσεις προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση και δεν ανατρέπεται το δεδικασμένο της απόφασης της αρχικής δίκης.

X. Βιβλιογραφία

i. Αυτοτελή έργα

Απαλαγάκη Χ., Εφαρμογές Πολιτικής Δικονομίας 2^Α, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2008.

Αρβανιτάκης Σ. Π., Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2005.

Βαθρακοκοίλης Αντ. Β., Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας Ερμηνευτική – Νομολογιακή Ανάλυση (κατ' άρθρο), Αθήνα 1994.

Γέσιου – Φαλτσή Π., Εγχειρίδιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2011.

Της ιδίας, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, Τεύχος Πα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1985.

Γιαννόπουλος Σ. Π., Η ενέργεια της παρέμβασης κατά τον ΚΠολΔ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2010.

Δεληκωστόπουλος Ι. Σ., Η αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως εν τη πολιτική δικονομία, Αθήναι 1965.

Δεληκωστόπουλος Ι. Σ., Σινανιώτης Δ. Α., Ερμηνεία (κατ' άρθρον) Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας Α', Εκδόσεις Άλφα Δέλτα, Αθήναι 1968.

Διαμαντόπουλος Ν. Γ., Η αντιφατική συμπεριφορά των διαδίκων στην πολιτική δίκη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1996.

Καλαβρός Φ. Κ., Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2009.

Του ιδίου, Πολιτική Δικονομία, Γενικό μέρος ΙΙ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2006.

Καργάδος Α. Π., Αι σχέσεις της ανακοινώσεως προς την προσεπίκλησιν, Αθήναι 1973.

Κεραμεύς Δ. Κ., Αστικό Δικονομικό Δίκαιο Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 1983.

Κεραμεύς Δ. Κ., Κονδύλης Γ. Δ., Νίκας Θ. Ν., Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, Δίκαιο & Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2000.

Κλαμαρής Κ. Ν., Κουσουλής Ν. Σ., Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2008.

Κονδύλης Γ. Δ., Το δεδικασμένο κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2007.

Κουσουλής Ν. Σ., Η δέσμευση τρίτων από το δεδικασμένο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2007.

Μητσόπουλος Γ. Γ., Μελέται Γενικής Θεωρίας Δικαίου και Αστικού Δικονομικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1997.

Του ιδίου, Μελέται Γενικής Θεωρίας Δικαίου και Αστικού Δικονομικού Δικαίου II, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1983.

Μπέης Ε. Κ., Πολιτική Δικονομία, Γενικές αρχές και ερμηνεία των άρθρων, 17, Εκουσία Δικαιοδοσία, Εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1991.

Του ιδίου, Πολιτική Δικονομία, Γενικά αρχαί και κατ' άρθρον ερμηνεία, Ια', Εκδοτικός οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1973.

Του ιδίου, Αναμνηστικός Τόμος καθηγητού Εμμ. Μιχελάκη, Έκδοσις Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων, Αθήνα 1973.

Μπότσαρης Σ. Κ., Βάσεις και διαδικαστικά προβλήματα της εκουσίας δικαιοδοσίας, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1997.

Νίκας Θ. Ν., Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012.

Του ιδίου, Η ένσταση εκκρεμοδικίας στην πολιτική δίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1991.

Νικολόπουλος Χρ. Γ., Αναγκαστική Εκτέλεση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2012.

Του ιδίου, Η έννοια και η λειτουργία της ενστάσεως στο αστικό δικονομικό δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1987.

Πανταζόπουλος Σ., Η προσεπίκληση κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Αθήνα 1995.

Ράμμος Θ. Γ., Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, Εκδοτικός οίκος Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 1982.

Του ιδίου, Περί προσθέτου παρεμβάσεως, 1932.

Σταματόπουλος Γ. Σ., Η αρχή της οικονομίας στην πολιτική δίκη, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003.

Σταυρόπουλος Ι. Σ., Ερμηνεία Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας (κατ' άρθρον), Αθήνα 1969.

ii. Αρθρογραφία

Γέσιου – Φαλσή Π., Η ενέργεια της παρεμβάσεως εις τον ισχύοντα ΚΠολΔ, Δ 1975, σελ. 7 επόμε.

Γεωργιάδης Α., Εκτέλεσις και αναγνώρισις αλλοδαπών αποφάσεων, Αρμενόπουλος 1974, σελ. 599 επόμε.

Γιαννόπουλος Σ. Π., Η ενέργεια της παρέμβασης στο δικονομικό διεθνές δίκαιο, ΕΠολΔ 2009, σελ. 578 επόμε.

Δούκα Β., Ζητήματα σχετικά με το δικαίωμα των συνδικαλιστικών οργανώσεων για πρόσθετη παρέμβαση, ΔΕΕ 2008, σελ. 911 επόμε.

Καλαβρός Φ. Κ., Ζητήματα δεδικασμένου, διαπλαστικής ενέργειας και τριτανακοπής, ΕλλΔνη 1987, σελ. 1185 επόμε.

Καργάδος Α. Π., Η ανακοίνωση της διαιτητικής δίκης εν σημείον επαφής ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου, ΝοΒ 1977, σελ. 1421 επόμε.

Κολοτούρος Η. Π., Επικουρική και διαζευκτική εναγωγή πλειόνων, ΕΠολΔ 2014, σελ. 578 επόμε.
Του ιδίου, Περί υποκειμενικών ορίων της ενέργειας της παρεμβάσεως, ΕφΑΔ 2011, σελ. 158 επόμε.

Κουσούλης Ν. Σ., Φύση και υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου, Δ 1989, σελ. 173 επόμε.

Του ιδίου, Μορφές παρέμβασης στον ΚΠολΔ (συμβολή στη διεύρυνση μιας νέας κατηγορίας αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης), Δ 1988, σελ. 295 επόμε.

Μακρίδου Κ., Η διάκριση απαράδεκτης και νόμω αβάσιμης αγωγής στα πλαίσια της αοριστίας, Αρμενόπουλος 1995, σελ. 288 επόμε.

Μανιώτης Ν. Δ., Παρατηρήσεις στο θεσμό της ανακοίνωσης της δίκης στο γερμανικό δίκαιο από συγκριτική σκοπιά, Αρμενόπουλος 1985, σελ. 721 επόμε.

Μπέης Ε. Κ., Οι διαδικαστικές πράξεις, Δ 1981, σελ. 504 επόμε.

Νίκας Θ. Ν., Συνταγματικές όψεις της αναιρέσεως στην πρόσφατη νομολογία των ελληνικών ανώτατων δικαστηρίων, Αρμενόπουλος 1998, σελ. 29 επόμε.

Νικολόπουλος Χρ. Γ., Αι κατ' άρθρον 92 του ΚΠολΔ δικονομικά συνέπειαι της ανακοινώσεως, Δ 1974, σελ. 679 επόμε.

Σταματόπουλος Γ. Σ., Αντικειμενικά όρια και ειδικότερα ζητήματα του δεδικασμένου, Δ 1988, σελ. 212 επόμε.

iii. Γνωμοδοτήσεις

Κ. Ε. Μπέη, Δεδικασμένο στις σχέσεις του διαδίκου με εκείνον που είχε ασκήσει απλή πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του αντιδίκου του, Δ 1979, σελ. 536 επόμε.

Νίκας Θ. Ν., Επέκταση του δεδικασμένου επί προδικαστικού ζητήματος και στο μέλος διαδίκου νομικού προσώπου (ΚΠολΔ 329), Επιβίωση της ενέργειας της παρεμβάσεως (ΚΠολΔ 84) και μετά την παραίτηση του προσθέτως παρεμβαίνοντος από την παρέμβασή του, Τύχη της τριτανακοπής του παραιτηθέντος από την πρόσθετη παρέμβασή του (ΚΠολΔ 586), ΕΠολΔ 2008, σελ. 25 επόμε.

iv. Παρατηρήσεις σε δικαστικές αποφάσεις

Γιαννόπουλος Π. Σ., Παρατηρήσεις στην υπ' αριθμόν ΕφΘεσ 2106/2001, ΧρΙΔ 2001, σελ. 830 επόμ.

Μπέης Ε. Κ., Παρατηρήσεις στην υπ' αριθμόν ΕιρΣπαρτ 51/1972, Δ 1972, σελ. 279-283.

Του ιδίου, Παρατηρήσεις στην υπ' αριθμόν ΑΠ 199/1970, Δ 1971, σελ. 166-169.

Σταματόπουλος Γ. Σ., Παρατηρήσεις στην υπ' αριθμόν ΕφΑθ 235/1985, Δ 1985, σελ. 639 επόμ.

v. Νομολογία

ΟλαΠ 4/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΟλαΠ 14/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΟλαΠ 25/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΟλαΠ 4/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΟλαΠ 11/1996, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΟλαΠ 963/1985, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΟλαΠ 423/1985, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΟλαΠ 472/1983, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1320/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1480/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 847/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1525/2006, ΧρΙΔ 2007, σελ. 437.

ΑΠ 1485/2006, ΧρΙΔ 2007, σελ. 154.

ΑΠ 718/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 807/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1494/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 439/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1383/2000, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1738/1999, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 118/1999, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1297/1998, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 3/1997, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1202/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 732/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 332/1994, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΑΠ 1025/1993, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΑΠ 36/1987, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΑΠ 1667/1980, ΝοΒ 1981, σελ. 1079.
ΑΠ 399/1970, Δ 1971, σελ. 166-169.

ΕφΔωδ 121/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΘεσ 292/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΑθ 7248/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΛαρ 224/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΔωδ 342/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΑθ 9231/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΠειρ 811/1995, Δ 1996, σελ. 402.
ΕφΑθ 5361/1993, Δ 1994, σελ. 733.
ΕφΑθ 3506/1991, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΑθ 8740/1990, ΕλλΔνη 1994, σελ. 134.
ΕφΑθ 11791/1987, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΕφΑθ 6852/1979, ΝοΒ 1980, σελ. 810.
ΕφΘεσ 957/1977, Αρμενόπουλος 1978, σελ. 267-269.

ΠΠρΑθ 4343/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΠειρ 2635/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΛαρ 124/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΠΠρΚεφ 191/1973, ΝοΒ 1973, σελ. 542-543.

ΜΠρΑθ 229/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΡοδ 25/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΠειρ 1657/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΘεσ 8590/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΘεσ 1483/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΑθ 225/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΠειρ 793/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΑθ 270/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
ΜΠρΘεσ 1654/1984, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΕιρΑθ 1954/1978, Αρμενόπουλος 1978, σελ. 267.

ΕιρΣπαρτ 51/1972, Δ 1972, σελ. 279-283.

vi. Διαδικτυακή βάση νομικών δεδομένων «ΝΟΜΟΣ»